

อิทธิพลระหว่างประเทศที่มีต่อกฎหมายอาญาของไทย : ศึกษากรณีองค์กรอาชญากรรม

นางสาวปาณิสดา พัวเวส

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INTERNATIONAL INFLUENCES UPON THAI CRIMINAL LAW
: A CASE STUDY OF ORGANIZED CRIME

Miss Panisa Puaves

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อิทธิพลระหว่างประเทศที่มีต่อกฎหมายอาญาของไทย :
ศึกษาระณื่องค์กรอาชญากรรม

โดย

นางสาวปาณิสรา พัวเวส

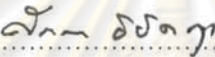
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

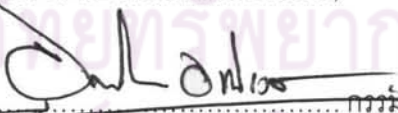
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ธินิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปาณิศา พัวเวส : อิทธิพลระหว่างประเทศที่มีต่อกฎหมายอาญาของไทย:ศึกษากรณีองค์กรอาชญากรรม. (INTERNATIONAL INFLUENCES UPON THAI CRIMINAL LAW : A CASE STUDY OF ORGANIZED CRIME) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 149หน้า.

ปัญหาองค์กรอาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยและประชาคมโลกเผชิญอยู่ นานาประเทศจึงได้แสวงหามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขและปราบปรามปัญหาองค์กรอาชญากรรม สำหรับประเทศไทยได้มีการบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบสุขของประชาชนในสังคม ป้องกันการละเมิดกฎหมายโดยกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรพบว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวบังคับใช้ได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะการดำเนินการที่มีความลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประเทศไทยจึงได้แสวงหามาตรการทางกฎหมายในระดับสากลเพื่อนำมาใช้ในการขจัดปัญหาองค์กรอาชญากรรม ทั้งมาตรการทางกฎหมายที่มีสถานะเป็นข้อตกลงขององค์กรระหว่างประเทศและกฎหมายจากนานาประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะได้จะนำมาตรการทางกฎหมายในระดับสากลมาบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของไทย เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม แต่ปัญหาองค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยก็ได้ลดน้อยลง เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมิได้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมเพราะกฎหมายที่บัญญัติขึ้นไม่สามารถเข้าถึงตัวองค์กรที่กระทำความผิดที่แท้จริงได้ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายของไทยกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมยังมีข้อจำกัด ซึ่งการแก้ไขหรือปรับปรุงความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีเนื้อหาเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าว เป็นกฎหมายหลักในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และสามารถบังคับใช้กับพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ เป็นมาตรการเสริมควบคู่กันไป อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมเกิดประสิทธิภาพ

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....ปาณิศา พัวเวส.....

ปีการศึกษา.....2552..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5086003534 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : Crime / Organized Crime / Criminal Law

PANISA PUAVES : INTERNATIONAL INFLUENCES UPON THAI CRIMINAL LAW : A CASE STUDY OF ORGANIZED CRIME.THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. APIRAT PETCHSIRI, Ph.D.,149 pp.

Problems concerning organized crime are among crucial problems facing Thailand and the world community. Nations sought various legal measures to solve and to eradicate organized crime. Thailand, in particular, adopted penal provisions pertaining to the offenses of Criminal Association and Illegal Secret Society in order to maintain public peace and prevent law infringement occurred by an organization whose proceedings are secret. These early twentieth century provisions could not possibly deal with modern and complex operation of organized crime of the present day. Thailand, therefore, adopted modern legal measures which hopefully will do away with organized crime. In the past decade, new measures have been taken from both international agreements and international laws. Notwithstanding the adoption of modern measures, the problems still persist.

This thesis finds that the revised laws lack of uniformity thereby they are inefficient and difficult to enforce. At present, the limitation on accessing to the true body of criminal organization has not been improved. This research recommends the improvement of the penal code provisions on secret society and criminal association offences. Revision of the provisions is required to include internationally recognized principles and necessary measures. Hence these penal provisions shall be the main legal body to deal with organized crime. In addition, the state could enforce other acts as auxiliary measures. Ultimately, the more effective prosecution of organized crime shall be achieved.

Field of Study : Laws

Student's Signature Panisa Puaves

Academic Year : 2009

Advisor's Signature [Signature]

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ก็ด้วยความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์รองศาสตราจารย์ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบร่างวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์วระพงษ์ บุญโญภาส ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะช ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณคุณสาส์นสุรีย์ มีเหม็ง สำหรับความช่วยเหลือในการแปลกฎหมายและบทความภาษาต่างประเทศ และขอขอบคุณคุณคุณบวรวรรณ อินจำปา คุณชญาน์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา คุณสุธารา คีสาลัง คุณปภาวี กิตติกานต์วงศ์ คุณสุธาสินี สัตนหริติ และคุณกฤศ จิรภาสพงศา รวมตลอดถึงเพื่อนๆ รุ่นพี่และรุ่นน้องของผู้เขียน สำหรับการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจที่ดีแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้เขียน ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้เขียนในทุกด้าน และเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนตลอดมาตั้งแต่เข้าเรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ผู้สนใจไม่มากนักน้อย หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด รูปแบบ ปัญหาขององค์กรอาชญากรรม	
และกฎหมายไทยที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	8
2.1 ความหมายและรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม.....	8
2.2 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรปกติและองค์กรอาชญากรรม.....	17
2.3 รูปแบบการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม.....	18
2.3.1 องค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ.....	18
2.3.1.1 องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	18
2.3.1.2 องค์กรอาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น.....	23
2.3.2 องค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย.....	27
2.3.2.1 อั้งยี่.....	28
2.3.2.2 ผู้มีอิทธิพล.....	31
2.3.2.3 องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย.....	33
2.4 ผลกระทบจากปัญหาขององค์กรอาชญากรรม.....	35
2.4.1 ผลกระทบทางด้านสังคม.....	35
2.4.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ.....	37

2.4.3 ผลกระทบทางด้านการเมือง.....	38
2.4.4 ผลกระทบต่อความมั่นคง.....	38
2.5 กฎหมายและกระบวนการในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	39
2.5.1 ความผิดฐานฉ้อโกง.....	39
2.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	42
2.5.3 กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	49
2.5.4 กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา.....	53
2.5.5 กฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ.....	60
2.5.6 กฎหมายที่เกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์.....	66
2.5.7 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ.....(ฉบับแก้ไขล่าสุด).....	72
บทที่ 3 ความพยายามในการแสวงหามาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม องค์กรอาชญากรรมขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ.....	76
3.1 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ขององค์กรสหประชาชาติ.....	76
3.1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบ ค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988.....	76
3.1.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000.....	85
3.1.3 พิธีสารป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะ การค้าหญิงและเด็ก.....	95
3.2 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	95
3.2.1 กฎหมาย The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations. (RICO).....	96
3.2.2 กฎหมาย The Continuing Criminal Enterprise (CCE).....	100
3.3 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ของประเทศออสเตรเลีย.....	105
3.3.1 กฎหมาย Australian Crime Commission Act 2002(Acc Act2002)	105

3.3.2 กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987.....	108
3.3.3.กฎหมาย Proceeds of Crime Act 2002.....	110
3.3.4 กฎหมาย The Financial Transaction Report Act 1988.....	111
3.3.5 กฎหมาย Telecommunication Act 1991.....	111
3.4 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม	
ของประเทศอิตาลี.....	112
3.4.1 กฎหมาย Anti mafia law (Rognoni - La Torre Law).....	112
3.4.2 กฎหมาย Decree Law No.306 ค.ศ. 1992.....	114
บทที่ 4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการปราบปราม	
องค์กรอาชญากรรม.....	116
4.1 การกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่อาจนำมาใช้ในการปราบปราม	
องค์กรอาชญากรรม.....	117
4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	118
4.1.2 กฎหมายเฉพาะ.....	120
4.1.2.1 กฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	121
4.1.2.2 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	124
4.1.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา.....	126
4.1.2.4 กฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ.....	128
4.1.2.5 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์.....	130
4.2 ผลกระทบในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม	
องค์กรอาชญากรรม.....	132
4.2.1 ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	132
4.2.2 ผลกระทบต่อประชาชน.....	133
4.2.3 ผลกระทบต่อองค์กรอาชญากรรม.....	134
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	136
5.1 บทสรุป.....	136
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	139
รายการอ้างอิง.....	142

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 149

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนระหว่างกันในด้านต่างๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างมาก ทั้งความร่วมมือในกรอบของพหุภาคีและทวิภาคี ไม่ว่าจะเป็นด้านการส่งเสริมรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้พันธกิจทางด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากอาชญากรรมเป็นปัญหาสากลที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและต่อความสงบสุขในทุกสังคมทั่วโลก โดยอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องระดับความถี่ ความรุนแรงและความสลับซับซ้อน อันสืบเนื่องมาจากปัจจัยในด้านต่างๆที่แตกต่างกัน

อาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบ จนทำให้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบอันก่อให้เกิดความเสียหายในระดับชาติและนานาชาติ เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การค้ายาเสพติดข้ามประเทศ การกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการก่อการร้าย เป็นต้น ความสลับซับซ้อนของการกระทำความผิดต่างๆที่กล่าวมานั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการประกอบอาชญากรรมในรูปของการรวมกลุ่มของบุคคลในลักษณะที่เป็นองค์กรหรือองค์กรอาชญากรรม ซึ่งได้พัฒนาระบบการดำเนินการ การจัดรูปแบบการกระทำความผิดอย่างเป็นระบบและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น¹ รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันจะมีการประสานงานของกลุ่มสมาชิกในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีความเชื่อมโยงภายในองค์กรและแบ่งหน้าที่ในการทำงาน มีกระบวนการขั้นตอนที่ปกปิดเพื่อรักษาความลับในการประกอบอาชญากรรม และมีการใช้อิทธิพลทั้งทางด้านการเงินและความรุนแรงเพื่อให้การกระทำความผิดได้ผลและเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบจับกุมของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังใช้อิทธิพลในการข่มขู่หรือฆ่าพยาน การติดสินบนเจ้าหน้าที่ทุกระดับเพื่อช่วยเหลือในการกระทำความผิดและให้หลุดพ้นจากความผิด²

¹ วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่าองค์กรอาชญากรรม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2548), หน้า12.

² วิเชียรโชติ สุกโชติรัตน์และทศเทพ นิวาสะบุตร, ประเภทอาชญากรรม เอกสารการสอนชุดวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาหน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541), หน้า98.

เนื่องจากองค์การอาชญากรรมสามารถสร้างอิทธิพลขยายเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศทำอันตรายแก่สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาองค์การอาชญากรรม จึงได้ร่วมมือกันในการปราบปรามองค์การอาชญากรรม โดยองค์การสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ มีลักษณะเป็นการกำหนดกรอบแห่งความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างรัฐภาคี และเป็น การกำหนดมาตรฐานสากลเพื่อให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ ได้มีการบัญญัติกฎหมาย รวมถึงมาตรการต่างๆ ภายในประเทศของตน ให้มีเนื้อหาสาระและมาตรการสำคัญๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์การอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิดเป็นเวลานานแล้ว หลักฐานสำคัญที่ยืนยันความร่วมมืออยู่จริงขององค์การอาชญากรรม คือ การกำหนดความผิดฐานอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 และความผิดฐานช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ซึ่งคล้ายคลึงกับที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 และ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 “อั้งยี่” เป็นสมาคมลับที่มีต้นกำเนิดจากประเทศจีน สมาคมที่ตั้งในประเทศจีนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อล้มล้างราชวงศ์ใต้ซึ่งอันเป็นราชวงศ์ของชนชาติแมนจูที่ปกครองประเทศจีนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2187-2454 และกอบกู้ราชวงศ์ใต้เหมิงซึ่งเป็นราชวงศ์ของชนชาติฮั่น เป็นสมาคมลับที่มีการก่อตั้งเป็นการเฉพาะสำหรับสมาชิก มีวิธีการสาบานตนก่อนเข้าเป็นสมาชิกและมีข้อบังคับสำหรับสมาชิก โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ในหนังสือนิทานโบราณคดี เกี่ยวกับเรื่องอั้งยี่ว่า คำว่าอั้งยี่แปลว่า “หนังสือแดง” ส่วนชื่อของสมาคมที่ตั้งในประเทศจีนแต่เดิมนั้นเรียกว่า “เทียนตี้หวย” ซึ่งแปลว่า “ฟ้า ดิน มนุษย์” หรือเรียกโดยย่ออีกอย่างหนึ่งตามภาษาจีนฮกเกี้ยนว่า “ซาฮะ” แปลว่าองค์สาม ในจดหมายเหตุของไทย เดิมเรียกพวกที่เข้าสมาคมเทียนตี้หวยทั้งหมดว่า “ตัวเฮีย” จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เปลี่ยนคำเรียกพวกที่เข้าสมาคมจาก “ตัวเฮีย” มาเป็นคำว่า “อั้งยี่”

สำหรับมูลเหตุที่เกิดอั้งยี่ในประเทศไทยนั้น เกิดจากการที่ชาวจีนอพยพนำฝิ่นเข้ามาในประเทศไทย โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ว่า³ เนื่องมาจากประเทศอังกฤษนำฝิ่นจากประเทศอินเดียเข้าไปขายในประเทศจีนมากขึ้น ชาวจีนจึง

³ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, นิทานโบราณคดี, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, 2545), หน้า 221-249.

นิยมสูบฝิ่น ชาวจีนที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยเวลานั้นได้นำฝิ่นเข้ามาในประเทศไทยด้วย เป็นเหตุให้มีคนไทยสูบฝิ่นมากขึ้น แม้ในเวลานั้นไทยจะมีกฎหมายห้ามสูบฝิ่นหรือซื้อขายฝิ่นก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่ามีคนสูบฝิ่นมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงดำรัสสั่งให้มีการตรวจจับฝิ่นอย่างเข้มงวด เป็นเหตุให้มีการลักลอบซื้อขายฝิ่น ส่งผลให้ฝิ่นมีราคาสูง เพราะพ่อค้าฝิ่นต่างโก่งราคา พวกที่ค้าฝิ่นจึงให้สมัครพรรคพวกของตนตามหัวเมืองชายทะเลที่ไม่มีการตรวจตราคอยจับฝิ่นจากเรือที่มาจากประเทศจีน แล้วนำฝิ่นส่งเข้ามาในหัวเมืองใกล้ๆ พระนครพร้อมกับสินค้าอื่นๆ จากนั้นจึงลอบขายฝิ่นเป็นรายย่อยเข้ามายังพระนคร เมื่อทางการสืบรู้ก็จะออกไปจับ จึงเกิดการรบกวนอยู่หลายครั้ง

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือปัญหาความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่ข่มเหงจากจีนเจ้าภาษีหรือคนในท้องที่ ทำให้ชาวจีนต้องรวมตัวกันเป็นสมาคมลับอั้งยี่ นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประเทศไทยได้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมาก ทำให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง เกิดโรงเลื่อยจักร โรงสีไฟ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานคนจำนวนมาก จึงเป็นช่องทางให้ชาวจีนที่มั่งคั่งคิดหาประโยชน์ด้วยการเป็นเจ้าแก่รับชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในภายหลังเข้ามาทำงาน มีการแย่งชิงกันหางานให้คนจีนที่ตนรับเข้ามาทำงาน จึงได้มีการตั้งเป็นสมาคมลับอั้งยี่ด้วย

ต่อมาสมาคมลับอั้งยี่เหล่านี้ได้หันมาดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและก่อความไม่สงบในบ้านเมือง ส่งผลให้สังคมไทยโดยส่วนรวมได้รับความเดือดร้อน เช่น การเรียกเก็บค่าคุ้มครอง ช่มชู้รีดไถเงินจากชาวบ้าน บังคับให้ชาวจีนโดยทั่วไปสมัครเป็นสมาชิกสมาคมปล้นสะดมชาวบ้าน คำสุราเถื่อนและฝิ่นเถื่อน รวมถึงการเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาคม ก่อการจลาจล ซึ่งทางราชการต้องเข้าปราบปรามและสอดส่องสมาคมลับเหล่านี้อย่างเข้มงวด ในเวลาต่อมาจึงได้มีการตรากฎหมายอันมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยับยั้ง และปราบปรามการรวมกลุ่มของบุคคลในอันที่จะนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายและส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งกฎหมายดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 ซึ่งหลักการของกฎหมายดังกล่าวได้ตกทอดมาในประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน คือ ความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร ดังปรากฏในภาค 2 ลักษณะ 5 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

ในปัจจุบันองค์กรอาชญากรรมได้พัฒนากระบวนการและรูปแบบของการกระทำ ความผิดไปอย่างเป็นระบบและมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการวางโครงสร้างการทำงานอย่างเป็นระบบ มักมีการประกอบธุรกิจที่ถูกต้องกฎหมายเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการปกปิดธุรกิจที่ผิดกฎหมายขององค์กร มีเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็น

เครื่องมือในการกระทำคามผิด บางครั้งมีการติดต่อสัมพันธ์หรือใช้อิทธิพลกับนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐ เพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการบังคับใช้กฎหมายจากเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายจะพบว่าความผิดฐานอั้งยี่ช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา บังคับใช้ได้ผลในระดับหนึ่งแต่ไม่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะการดำเนินการที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประเทศไทยจึงได้แสวงหามาตรการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการขจัดปัญหาขององค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมาย การตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำคามผิดที่กระทำขึ้นในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม เช่น การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดตามกฎหมาย การตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ การนำมาตรการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษมาใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำรูปแบบของกฎหมายและมาตรการมาจากประเทศต่างๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมแพร่หลายและยาวนาน ทำให้สหรัฐอเมริกามีประสบการณ์ในการต่อสู้ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยการใช้มาตรการต่างๆ ทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ⁴ หรือ การนำมาตรการที่เกิดจากข้อตกลงขององค์กรระหว่างประเทศมาใช้ ได้แก่ การร่วมลงนามในอนุสัญญาของสหประชาชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบ ให้รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องแก้ไขกฎหมายภายในประเทศให้มีเนื้อหาสาระและมาตรการสำคัญสอดคล้องกับเนื้อหาในอนุสัญญาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องทำการสำรวจ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะนำมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการพิเศษที่ได้รับอิทธิพลจากข้อตกลงนานาชาติหรือกฎหมายของนานาประเทศมาบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของไทย เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม แต่ปัญหาขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยก็มิได้ลดน้อยลง เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น มีขึ้นเพื่อบังคับใช้เฉพาะกับการกระทำคามผิดบางลักษณะที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมเท่านั้น แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปราบปรามตัวองค์กรอาชญากรรมหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ

⁴วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่าองค์กรอาชญากรรม, หน้า102.

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า กฎหมายอาญาของไทยในเรื่องที่เกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ตั้งแต่สมัยพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันเรื่องความผิดฐานอั้งยี่ของโจร จนถึงกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับหลักกฎหมายอาญาของไทยที่อาจนำมาใช้กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบัน อันเป็นผลมาจากการรับเอาอิทธิพลจากนานาชาติในเรื่องดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย ความเปลี่ยนแปลงของระบบกฎหมายอาญาของไทยที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากอิทธิพลของนานาชาติที่มีต่อระบบกฎหมายอาญาของไทยในเรื่องดังกล่าว รวมถึงตลอดถึงแนวโน้มสำหรับการบัญญัติกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ ลักษณะและความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมในระดับสากลและในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดและปรัชญาอันอยู่เบื้องหลังของการบัญญัติกฎหมาย ลักษณะความผิด การบังคับใช้กฎหมายและโทษสำหรับความผิดฐานอั้งยี่ของโจร รวมถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของความผิดฐานดังกล่าว ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยในปัจจุบัน

1.2.3 เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างประเทศที่มีต่อกฎหมายอาญาของไทยในเรื่องการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

1.2.5 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิผลของกฎหมายอาญาของประเทศไทยในเรื่องการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ทั้งกรณีการบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่และของโจร และกฎหมายอาญาของไทยที่บัญญัติขึ้นมาในภายหลัง ซึ่งได้รับเอาอิทธิพลจากมาตรการทางกฎหมายขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางนิติศาสตร์ โดยศึกษาถึงประวัติศาสตร์ทางกฎหมายและศึกษากฎหมายอาญาของไทยในเรื่องของความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร และความเปลี่ยนแปลงของกฎหมายอาญาในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยรับเอาอิทธิพลระหว่างประเทศในเรื่องการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ระบบกฎหมายอาญาของไทยที่อาจนำมาใช้กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลจากข้อตกลงนานาชาติและกฎหมายของนานาประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อหลักกฎหมายอาญาของไทยอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาเป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและมีได้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมเพราะกฎหมายที่บัญญัติขึ้นไม่สามารถเข้าถึงตัวองค์กรที่กระทำความผิดที่แท้จริงได้

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เป็นตัวบทกฎหมาย ตำรากฎหมาย หนังสือ วารสาร บทความและเอกสารอื่นๆ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบและเข้าใจถึงรูปแบบ ลักษณะและความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมในระดับสากลและในประเทศไทย

1.6.2 ทำให้ทราบและเข้าใจแนวคิดและปรัชญาอันอยู่เบื้องหลังของการบัญญัติกฎหมาย ลักษณะความผิด การบังคับใช้กฎหมายและโทษสำหรับความผิดฐานอั้งยี่ช่องโจร รวมถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของความผิดฐานดังกล่าว ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยในปัจจุบัน

1.6.3 ทำให้ทราบและเข้าใจมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ

1.6.4 ได้ทราบถึงอิทธิพลระหว่างประเทศที่มีต่อกฎหมายอาญาของไทยในเรื่องการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

1.6.5 ได้ทราบถึงประสิทธิผลของกฎหมายอาญาของประเทศไทยในเรื่องการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ทั้งกรณีการบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร และกฎหมายอาญาของไทยที่บัญญัติขึ้นมาในภายหลังซึ่งได้รับเอาอิทธิพลจากมาตรการทางกฎหมายขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด รูปแบบ ปัญหาองค์การอาชญากรรมและ กฎหมายไทยที่ใช้ในการปราบปรามองค์การอาชญากรรม

2.1 ความหมายและรูปแบบขององค์การอาชญากรรม

องค์การอาชญากรรม (Organized crime) เป็นรูปแบบการกระทำความผิดที่นานาประเทศให้ความสนใจอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมขององค์การอาชญากรรมนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ จึงมีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวได้ให้คำจำกัดความขององค์การอาชญากรรมไว้ในความหมายต่างๆ จึงทำให้คำนิยามของคำว่า “องค์การอาชญากรรม” มีความหลากหลาย ก่อให้เกิดความแตกต่างและสับสนในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามองค์การอาชญากรรมร่วมกันและทำให้เกิดปัญหาความไม่ลงรอยกันในการจัดว่าอาชญากรรมประเภทใดเป็นสมาชิกขององค์การอาชญากรรม

คำว่า “องค์การอาชญากรรม” มาจากคำว่า “Organized Crime” ในภาษาอังกฤษ บางครั้งใช้คำว่า Criminal Enterprise (บรรษัทอาชญากรรม) หรือ organized criminal (องค์การอาชญากร) เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1968 รัฐสภาสหรัฐอเมริกา (Congress) ได้ให้คำจำกัดความว่า อาชญากรรมองค์การ หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์การอย่างมั่นคง และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมายครอบคลุมธุรกิจในช่วงกว้างรวมทั้งการพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยสูง รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์การ⁵

Omnibus Crime Control and Safe Street Act ค.ศ. 1968 ได้ให้คำนิยามคำว่า “องค์การอาชญากรรม” ไว้ดังนี้ “องค์การอาชญากรรม (Organized Crime) หมายถึง การกระทำกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสมาชิกของกลุ่มซึ่งจัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบ และรวมตัวกันอย่างเป็นกิจจะลักษณะ และมีสายการบังคับบัญชาที่เข้มงวด ดำเนินการจัดหาสินค้าและบริการที่

⁵ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548), หน้า270.

ผิดกฎหมาย และอาจเป็นการดำเนินการโดยผิดกฎหมายอื่น อาทิเช่น การพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยสูง ยากล่อมประสาท การขู่เข็ญแรงงาน และกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอื่นๆ ของสมาชิกในองค์กร”

จากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประสบปัญหาองค์กรอาชญากรรม ในเวลาต่อมารัฐสภาสหรัฐได้ผ่านกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรม โดยการประกาศใช้กฎหมาย Organized Crime Control Act ค.ศ. 1970 และ Racketeer Influenced and Corrupted Organizations (RICO) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการวิพากษ์สินของผู้กระทำความผิดในทางอาญาได้ โดยมุ่งหวังที่จะให้กฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการทำลายฐานอำนาจทางการเงินและเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม ในส่วนของกฎหมาย Organized Crime Control Act ค.ศ. 1970 นั้น ไม่ได้ให้คำจำกัดความขององค์กรอาชญากรรม ดังเช่นกฎหมาย Omnibus Crime Control and Safe Street Act ค.ศ. 1968 แต่ในกฎหมาย RICO ใช้คำว่า “Enterprise” หรือ วิสาหกิจ หรือ บริษัท ใน United States Code มาตรา 1961(4) ได้ให้ความหมายของคำว่า Enterprise ว่าหมายความรวมถึง บุคคลหนึ่งๆ ผู้เป็นหุ้นส่วน สมาคม หรือองค์กรอื่นๆตามกฎหมาย (legal entity) และสหภาพหรือกลุ่มบุคคลซึ่งรวมตัวกันตามความเป็นจริง แม้จะไม่มีภาวะทางกฎหมาย กฎหมาย RICO ได้สร้างแนวความคิดเกี่ยวกับ “บรรษัทอาชญากรรม” (Criminal Enterprise) โดยถือว่ากิจกรรมทั้งหลายของสมาชิกของบรรษัทอาชญากรรมไม่ว่าจะทำในเรื่องอะไรให้ถือว่ามิว่าวัตถุประสงค์อันเดียวกัน คือ เพื่อสนับสนุนความยั่งยืนก้าวหน้าของบรรษัทอาชญากรรมทั้งสิ้น (to promote the furtherance of the enterprise)⁶ เพราะฉะนั้นธุรกิจทั้งหมดของวิสาหกิจหรือบรรษัททั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายต่างรวมอยู่ในความหมายนี้เช่นเดียวกัน

การประชุมระดับโลกของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยองค์กรอาชญากรรม ในปี ค.ศ. 1995 ได้ให้ความหมายขององค์กรอาชญากรรม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง มีรายได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ มีการจัดองค์กรที่ซับซ้อน มีแผนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อหาประโยชน์จากธุรกิจที่ผิดกฎหมาย⁷

⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, “การนำหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย,” บทบัญญัติ 50 (มิถุนายน 2537): 175.

⁷ ประธาน วัฒนวาณิชย์, มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน, การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2, หน้า 682.

ในระหว่างปี ค.ศ. 1999 – 2000 องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุม ประเทศภาคีสมาชิกเพื่อร่างอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะเป็นองค์กร และได้จัดให้ประเทศภาคีสมาชิกลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 2000⁸ โดยในอนุสัญญามาตรา 2(a) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าองค์กร อาชญากรรมไว้ว่า

“องค์กรอาชญากรรม” ให้หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างประกอบด้วยบุคคล ตั้งแต่สามคนขึ้นไป โดยรวมกลุ่มกันในระยะเวลาหนึ่งและร่วมมือกันเพื่อการก่ออาชญากรรม ร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไปในประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่ง ผลประโยชน์ทางการเงินหรือทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม⁹

นอกจากนี้อนุสัญญายังได้ให้คำนิยามเพิ่มเติมเพื่ออธิบายความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกคือ

“อาชญากรรมร้ายแรง” หมายถึงการกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่าได้

“กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” หมายถึงกลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นด้วยความบังเอิญ เพื่อ กระทำความผิดโดยทันใด และไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างเป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของการเป็นสมาชิกหรือมีโครงสร้างที่พัฒนาแล้ว¹⁰

จากคำนิยามดังกล่าวของอนุสัญญาทำให้ได้ความหมายคำว่า “องค์กร อาชญากรรม” ที่เป็นสากลและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อ ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะเป็นองค์กร ค.ศ.2000 มีฐานะเป็นกฎหมาย ระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศที่ลงนามและให้สัตยาบันเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญานี้ ต้องนำ มาตรการในอนุสัญญาไปปรับให้เป็นกฎหมายภายในของแต่ละรัฐเพื่อให้สามารถปฏิบัติการได้ ตามพันธกรณีที่ระบุในอนุสัญญา รวมถึงจะต้องใช้คำนิยามที่สอดคล้องกับอนุสัญญาด้วย

⁸ วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่าองค์กรอาชญากรรม, หน้า 17 -18.

⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์, อนุสัญญาว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), หน้า 111.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามคำว่าองค์กรอาชญากรรมหรือ Organized crime เช่น

พลตำรวจตรีชาย เสวิกุล ได้ใช้คำว่า “องค์กรอาชญากรรม” หรือ “organized criminal” โดยได้อธิบายไว้ว่า “องค์กรอาชญากรรม (organized criminal) ที่เรียกว่าองค์กรอาชญากรรม เพราะอาชญากรรมจำนวนหนึ่งได้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนเหมือนเป็นองค์กร หรือบริษัทที่ดำเนินงานโดยมีแบบแผน และมีการบริหารงาน แบ่งงานออกเป็นสัดส่วน มีหัวหน้าควบคุมงานเป็นชั้นๆ และดำเนินงานมีสมรรถภาพ และแต่ละองค์กรมีงานด้านมิชชันที่หลากหลายอย่างหลายนานด้านด้วยกัน เช่น ด้านค้ายาเสพติด ด้านค้าหญิงโสเภณี ด้านบ่อนการพนัน ด้านการต้มสุราเถื่อน ด้านกรรโชกทรัพย์โดยอ้างการให้ความคุ้มครอง ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับผู้ควบคุมงานชั้นเหนือเหนือขึ้นไปจนถึงประธานขององค์กร มีสมุห์บัญชีทำบัญชีกำไรขาดทุนต่างๆอย่างเรียบร้อย และเมื่อขยายงานใหญ่ขึ้นก็แผ่อณาเขตกว้างออกไป องค์กรอาชญากรรมนี้ทำความเสียหายให้แก่สังคมอย่างร้ายแรงมากเพราะงานแต่ละด้านที่ทำเป็นสิ่งที่เสียหายแก่สังคมและเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารซึ่งเป็นสมอ และมีกำลังทรัพย์มีอิทธิพลในทางก่อการร้ายต่างๆ”¹¹

อาจารย์สง่า ลินะสมิต ได้เรียกองค์กรอาชญากรรมว่า “อาชญากรรมที่ทำเป็นช่องหรือเป็นปีกแผ่น (Organized Crime)” นอกจากนี้ท่านยังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมที่ทำเป็นช่องหรือเป็นปีกแผ่นกับอาชญากรรมที่กระทำเป็นหมู่คณะว่า “การประกอบอาชญากรรมเป็นหมู่คณะไม่จำเป็นต้องเรียกว่าอาชญากรรมที่ทำเป็นช่องหรือเป็นปีกแผ่นเสมอไป เช่น ความผิดฐานมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปก่อให้เกิดการวุ่นวาย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 215) ความผิดฐานร่วมในการชุลมุนต่อผู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 299) เป็นต้น ผู้กระทำความผิดอาจมิได้รวมตัวกันเป็นปีกแผ่นเพื่อกระทำความผิดก็ได้ ที่จะเรียกว่าทำเป็นช่องหรือเป็นปีกแผ่นได้จะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีการร่วมมือกันหลายคนเพื่อกระทำความผิดต่อเนื่องกันอยู่เรื่อยๆ โดยเป็นองค์กร มีหัวหน้า
2. มีแผนการในการกระทำผิด
3. มีการแบ่งหน้าที่กันทำ เป็นผู้สั่ง ผู้ปฏิบัติ ซึ่งตัวหัวหน้ายากแก่การจับกุม

¹¹ ชาย เสวิกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511), หน้า 22-26.

4. เคยร่วมการกระทำความผิดมาแล้ว”¹²

ศาสตราจารย์ ดร. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้ให้ความหมายว่า “อาชญากรรมองค์กร หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์การโดยจัดวางแผนและดำเนินงาน เพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่างๆ และบ่อยครั้งที่องค์การอาชญากรรมจะอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อผูกขาดการดำเนินงานที่ผิดกฎหมายนั้น”¹³

รศ. นवलจันทร์ ทศนชัยกุล ได้ให้ความหมายคำว่าองค์กรอาชญากรรมไว้ว่า “องค์กรอาชญากรรม หมายถึง การที่คณะบุคคลรวมตัวกันกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงินในการรวมตัวกันจะมีการจัดการ การบริหารอย่างเป็นทางการ และมีประสิทธิภาพ การกระทำความผิดที่เป็นองค์กรนี้จึงยากแก่การปราบปราม”¹⁴

ในส่วนของกฎหมายไทยที่กล่าวถึงคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” มีอยู่ 3 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติให้ “พยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษได้

(4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการ หรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน...”

2. พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21 บัญญัติว่า “คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² สง่า ลีนะสมิต, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร (ตอน1) อาชญาวิทยา, (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า127-128.

¹³ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า111.

¹⁴ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล, อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม, หน้า269.

(1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยที่ความผิดอาญาดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม...”

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ชัดเจนมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอนหรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

เมื่อพิจารณากฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของความผิดซึ่งกระทำโดยองค์กรอาชญากรรมไว้ว่า หมายความว่ารวมถึง ความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการ หรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน แต่ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ไม่ได้บัญญัติความหมายเพิ่มเติมเป็นพิเศษไว้ ดังนั้น จึงต้องถือตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เนื่องจากพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้ภายหลัง อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่า “คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม” ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ให้ไว้ นั้นยังเป็นความหมายที่กว้างอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะเป็นองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2 (a) เช่น ยังไม่ได้กำหนดว่ากลุ่มองค์กรอาชญากรรมจะต้องประกอบด้วยบุคคลจำนวน

เท่าใด และจะต้องมีระยะเวลารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเวลานานเท่าใด เป็นต้น¹⁵

ในส่วนของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แม้จะได้กำหนดค่านิยมของคำว่าองค์กรอาชญากรรมไว้เป็นการเฉพาะ และมีความหมายที่สอดคล้องกับค่านิยมของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะเป็นองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2 (a) แต่ค่านิยมคำว่าองค์กรอาชญากรรมในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีจุดมุ่งหมายที่จะบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวกับองค์กรอาชญากรรมที่มีรูปแบบตามค่านิยมที่ได้ให้ไว้ในกฎหมายฉบับนี้เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำในพระราชบัญญัติที่ว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า...” ดังนั้น ค่านิยมคำว่าองค์กรอาชญากรรมในความหมายดังกล่าว จึงใช้ได้เฉพาะกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เท่านั้น มิใช่เป็นการให้ความหมายคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ที่มีลักษณะเป็นความหมายกลาง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายฉบับอื่นที่มีอยู่กับองค์กรอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวได้

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่ากลุ่มองค์กรอาชญากรรมมักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้¹⁶

1. ไม่มีอุดมการณ์ หรือเป้าหมายทางการเมือง
2. มีการจัดลำดับชั้นในองค์กร
3. มีสมาชิกจำนวนจำกัดหรือเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
4. มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

¹⁵ อุทัย อาทิวา และศศิณ ศุขจรัส, ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, (สถาบันกฎหมายอาญา: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2547), หน้า10.

¹⁶ ประธาน วัฒนวาณิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า12.

5. ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย หรือใช้ความรุนแรง หรือการข่มขู่และการติดสินบน
6. มีการกำหนดหน้าที่และการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน
7. มีลักษณะเป็นการผูกขาด มีกฎข้อบังคับระหว่างสมาชิกที่ชัดเจน รวมถึงข้อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นความลับ

อย่างไรก็ดี องค์การอาชญากรรมอาจประกอบด้วยโครงสร้างในหลายระดับที่สำคัญ คือ¹⁷

1. กลุ่มอาชญากร (Criminal group) กลุ่มอาชญากร เป็นแกนกลางขององค์การอาชญากรรม ประกอบไปด้วยบุคคลที่ดำรงอยู่ด้วยการประกอบอาชญากรรม การใช้ความรุนแรง และการทุจริต เพื่อแสวงหาอำนาจและผลกำไร
2. ผู้พิทักษ์ หรือที่ปรึกษา (The Protector) บุคคลกลุ่มนี้ มักประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ นักธุรกิจ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและทนายความ ที่ปรึกษาทางการเงิน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจจะช่วยเหลือหรือร่วมมือกันช่วยเหลือกลุ่มอาชญากร โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่หรือสถาบันของตน
3. ผู้สนับสนุนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialized Support) กลุ่มอาชญากรและผู้พิทักษ์ จะอาศัยผู้สนับสนุนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ บุคคลกลุ่มนี้ไม่มีพันธะกับกลุ่มอาชญากรแต่ถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์การอาชญากรรม เช่น ผู้ให้ความช่วยเหลือให้ความสะดวกในการประกอบอาชญากรรม เป็นต้น
4. ผู้สนับสนุนที่เป็นผู้ใช้บริการ (User Support) เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญในการสนับสนุนองค์การอาชญากรรมให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มนี้จะช่วยหาลูกค้าหรือผู้ใช้บริการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด การพนัน โสเภณี และรับซื้อของโจร เป็นต้น
5. การสนับสนุนจากสังคม (Social Support) บุคคลในกลุ่มนี้ เป็นผู้ทำให้องค์กรอาชญากรรมมีอำนาจและได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น นักการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในองค์การอาชญากรรม นักธุรกิจที่ทำธุรกิจกับองค์การอาชญากรรม ผู้นำทาง

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า14.

สังคมและชุมชน ซึ่งเชื่อเชิดชูสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมมาร่วมงานสังคมและสร้างภาพที่ดีให้แก่องค์กรอาชญากรรม

ลักษณะการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม สามารถแบ่งได้ดังนี้¹⁸

1. การตอบสนองของความต้องการด้วยบริการที่ผิดกฎหมาย เป็นกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และในบางครั้งเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การเรียกค่าคุ้มครองแก่ธุรกิจขนาดเล็ก การปล่อยเงินกู้นอกระบบ โดยเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูง และใช้ความรุนแรงในการบังคับชำระหนี้ การค้าประเวณี เป็นต้น
2. การตอบสนองของความต้องการในสินค้าที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ การค้ายาเสพติด เช่น กัญชา โคเคน เฮโรอีน เมตแอมเฟตามีน ถือเป็นสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสูงแก่องค์กรอาชญากรรม ธุรกิจสื่อลามก อาวุธเถื่อน ของหนีภาษี การรับของโจร เป็นต้น
3. การสมคบกันเพื่อก่ออาชญากรรม การสมคบ คือ การตกลงกันระหว่างคนสองคน หรือมากกว่าสองคนขึ้นไป เพื่อที่จะไปกระทำความผิด โดยส่วนมากคือ การที่ผู้ที่มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมไปร่วมกันกระทำความผิดเช่น ค้ายาเสพติด ขโมยของ การปล่อยเงินกู้นอกระบบ การพนัน หรือกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งในที่นี้รวมถึงบุคคลผู้สั่งการหรืออยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดด้วย
4. การเข้าครอบงำกิจการที่ถูกกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาที่แท้จริงของผลตอบแทนซึ่งได้มาจากการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย และใช้กิจการดังกล่าวเป็นกิจการบังหน้ากิจการที่ผิดกฎหมายขององค์กร เนื่องจากผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นถือเป็นเงินสกปรก ดังนั้น การนำเงินหรือผลตอบแทนไปใช้จึงเป็นเรื่องยาก เพราะอาจถูกจับตาโดยเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การใช้กำลังข่มขู่ คุกคาม การดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมอาจใช้วิธีการข่มขู่ คุกคาม ทั้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าของกิจการที่ต้องการครอบงำ หรือการให้บริการที่ผิดกฎหมายบางประเภทต้องใช้ความรุนแรง เช่น การทวงหนี้นอกระบบ เป็นต้น

¹⁸ Michael D.Lyman and Gary W. Potter, Organized Crime, 4th ed.(New Jersey: Pearson/Prentice Hall, 2007), p.16-18.

6. การซื้อราษฎร์บังหลวง โดยการให้สินบนหรือให้ความสนับสนุนแก่นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตำรวจ อัยการ ศาล เจ้าหน้าที่ธนาคาร สมุห์บัญชี เพื่อให้การกระทำ ความผิดขององค์กรอาชญากรรมรอดพ้นจากการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ถูกดำเนินคดี

2.2 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรปกติและองค์กรอาชญากรรม

อาชญากรปกติและการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ผู้กระทำความผิด

อาชญากรปกติ ผู้กระทำความผิดอาจมีคนเดียวหรือหลายคน มีลักษณะเป็นการ ร่วมกันกระทำความผิด หรืออาจมีการตกลงแบ่งงานกันทำ แต่ไม่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร อาจเป็นการรวมตัวกันเพื่อกระทำความผิดเป็นครั้งคราว ไม่มีการควบคุมและตรวจสอบกันอย่างเข้มงวด ผู้กระทำความผิดมักเป็นการลงมือกระทำความผิดเอง อาจลงมือตั้งแต่ขั้นการคิด วางแผน ลงมือกระทำความผิดหรือใช้ให้บุคคลอื่นกระทำความผิดแทน แต่จะไม่มีความสัมพันธ์

องค์กรอาชญากรรม มีผู้กระทำความผิดหรือร่วมคบคิดกระทำความผิดหลายคน ซึ่งรวมตัวกันอย่างมีระบบ มีระดับชั้นในการบังคับบัญชา มีระบบการควบคุมในองค์กรอย่างเข้มงวด มีระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดและมีบทลงโทษสำหรับคนที่ทำผิดพลาดอย่างรุนแรง แต่ละคน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การดำเนินการต้องปกปิดเป็นความลับ มีหัวหน้าองค์กรเป็นผู้คิดวางแผน หรืออาจมีการมอบหมายให้ระดับรองลงไปเป็นผู้คิดวางแผนแทน โดยตนเองเป็นผู้ควบคุมอีกชั้นหนึ่ง ผู้ที่ลงมือกระทำความผิดเป็นลูกน้องในระดับล่าง ซึ่งเป็นคนละคนกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงจากการกระทำความผิด

2. พฤติกรรมในการกระทำความผิด

อาชญากรปกติ มีกระบวนการหรือวิธีการกระทำความผิดไม่มีความลับซับซ้อน อาจมีการแบ่งหน้าที่กันบ้าง แต่ไม่มีการจัดโครงสร้างในรูปแบบขององค์กร การติดต่อสื่อสารใช้วิธี ปกติ เทคนิค วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิดเป็นแบบธรรมดาทั่วไป

องค์กรอาชญากรรม มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดเป็นกระบวนการหรือมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีลักษณะซับซ้อน ใช้ระบบการสั่งการเป็นทอดๆ การสั่งการหรือการ สื่อสารเป็นความลับเพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกรับรู้ โดยใช้รหัสลับในการสั่งงาน ซึ่งเป็นที่ เข้าใจในหมู่ผู้ที่ติดต่อกันเท่านั้น

มีระบบตัดความสัมพันธ์และพยานหลักฐานที่อาจพาดพิงถึงตัวการใหญ่ไว้อย่างรัดกุม โดยการจัดลำดับชั้นของบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นชั้นๆ แต่ละระดับจะรู้จักหรือเกี่ยวข้องกับเฉพาะบุคคลที่ต้องติดต่อกำนั้น เพื่อป้องกันกรณีมีคนใดคนหนึ่งในองค์กรถูกจับกุม หากรับสารภาพหรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ก็เป็นเพียงส่วนที่ตนรับรู้เท่านั้น ไม่สามารถสืบสาวไปถึงตัวการใหญ่ได้

มีระบบการควบคุมและจัดการบุคคลที่เป็นภัยกับองค์กรอย่างเคร่งครัด หากถูกจับกุมและรับสารภาพ แต่ไม่ชักทอดถึงบุคคลอื่น จะได้รับการช่วยเหลือและดูแลครอบครัวเป็นอย่างดี แต่ถ้าชักทอดหรือให้การเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งตัวเองและครอบครัวอาจได้รับความเดือดร้อน

หัวหน้าหรือตัวการใหญ่ขององค์กร จะไม่เข้าร่วมในการกระทำความผิด หรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรืออยู่ใกล้กับเหตุการณ์ในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด

2.3 รูปแบบการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดขึ้นใหม่ของอาชญากรรมประเภทหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอาชญากรรม หรือการรวมกลุ่มกันขององค์กรอาชญากรรมในที่แห่งหนึ่ง เป็นวิวัฒนาการที่ต้องอาศัยระยะเวลาประกอบกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยอื่นๆ อันส่งผลต่อพฤติกรรมในการกระทำความผิดและต่อตัวผู้กระทำความผิด โดยอาจเป็นผลมาจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ จารีตประเพณีหรือขนบธรรมเนียมของประชาชน ความตกต่ำของระบบเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง แนวความคิดทางการเมือง รวมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิด ผู้มีอิทธิพล ผู้มีอำนาจ หรือมาตรการทางกฎหมายในที่นั้นๆ ซึ่งลักษณะและรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมนั่นเอง

ต่อไปจะกล่าวถึงองค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศและประเทศไทยที่สำคัญและเป็นที่รู้จัก

2.3.1 องค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ

2.3.1.1 องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

วิวัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกามีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้อพยพซึ่งเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐอเมริกา และมีบทบาทในการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร

อาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้อพยพเข้าสู่สหรัฐอเมริกาหลายเชื้อชาติ เช่น ไอริช ยิว จีน อิตาลีเยน โปล (โปแลนด์) ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้อพยพเหล่านี้จึงต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเพื่อช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตน การแบ่งแยกสังคมออกเป็นกลุ่มๆ เฉพาะเชื้อชาติเท่ากับเป็นการแบ่งพรรคแบ่งพวกและกีดกันพวกที่ต่างเชื้อชาติ เมื่อต้องมาอยู่ร่วมกันจึงเกิดการกระทบกระทั่งระหว่างคนต่างเชื้อชาติ แต่ละเชื้อชาติจึงมีผู้ที่ตั้งตัวเป็นผู้มีอิทธิพลทำตัวเป็นผู้กว้างขวางคอยปกครองสังคมของตนเองโดยเก็บค่าคุ้มครองจากคนในสังคม เมื่อสมาชิกในกลุ่มผู้มีอิทธิพลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจึงจำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมเพื่อหารายได้มาเลี้ยงสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งธุรกิจที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนจำนวนมหาศาลในระยะเวลาอันรวดเร็วได้แก่ธุรกิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น บ่อน ค้าหญิงบริการ ยาเสพติด ทำให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่กลุ่มผู้มีอิทธิพลชาวอิตาลีเยนหรือกลุ่มมาเฟียชาวอิตาลีเยนสามารถเติบโตและแผ่ขยายอิทธิพลของกลุ่มตนได้กว้างขวางมากกว่ากลุ่มผู้มีอิทธิพลของชาติอื่นๆ จนกระทั่งถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กลุ่มมาเฟียอิตาลีเยนเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีบทบาทในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก¹⁹

มาเฟีย (Mafia) ถือกำเนิดครั้งแรกในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 ที่เมืองปาเลอร์โม (Palermo) บนเกาะซิซิลี (sicily) ประเทศอิตาลีโดยชาวซิซิลีเยนที่มุ่งจะต่อต้านการรุกรานของต่างชาติ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเกาะซิซิลีถูกต่างชาติ เช่น ตุรกี ฝรั่งเศส และสเปน ผลิตเปลี่ยนกันเข้ายึดครองเกาะ และได้ใช้อำนาจในการปกครองที่ไม่ชอบ ปฏิบัติกับชาวพื้นเมืองอย่างไม่เป็นธรรม ชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่เดิมจึงได้รวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นองค์กรทางการเมืองและการทหารเพื่อต่อต้านผู้รุกรานที่เข้ายึดครองเกาะซิซิลี

กลุ่มมาเฟียเกิดขึ้นและแพร่หลายไปทุกๆ เมืองในซิซิลี การจัดตั้งกลุ่มมาเฟียนั้นหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าครอบครัว (Family) ต้องขึ้นตรงกับหัวหน้าศูนย์กลางซึ่งอยู่ที่เมืองปาเลอร์โม โดยมีกลุ่มคณะกรรมการคอยดูแลและจัดระเบียบระหว่างกลุ่มมาเฟีย ครอบครัวของกลุ่มจะสืบทอดภารกิจและกลายเป็นผู้กว้างขวางของสังคมในแต่ละหมู่บ้าน ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อุดมการณ์ดั้งเดิมของกลุ่มมาเฟียเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อต่อสู้ให้ได้รับเอกราชและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม มาเป็นการแก่งแย่งผลประโยชน์ในระหว่างกลุ่มมาเฟีย เนื่องจากกลุ่มมาเฟียในซิซิลีและเมืองอื่นๆ ในอิตาลีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กลายเป็นกลุ่มอิทธิพลที่ตั้งตัวกันเป็นใหญ่ ประกอบกับการขยายตัวของจำนวนสมาชิกในกลุ่มมาเฟียต่าง ๆ นั้นมีมากขึ้น ทำให้รายได้ที่มาจากการดำเนินกิจกรรมด้วยวิธีที่ถูกกฎหมายไม่สามารถนำมาเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มได้

¹⁹ ปรีดาพร, ขุดรากมาเฟีย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ทักษะการพิมพ์, 2542), หน้า 101-103.

อย่างเพียงพอ จึงหันไปดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายซึ่งให้ผลประโยชน์ที่สูงกว่า อาทิเช่น การเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากผู้ประกอบกิจการ การค้าอาวุธเถื่อน การค้าหญิงบริการ เกิดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มมาเฟีย กลุ่มมาเฟียจึงจำเป็นต้องหาที่ทำมาหากินแห่งใหม่ โดยเลือกที่จะอพยพเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะนับตั้งแต่สหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ. 1776 ก็ได้สร้างประเทศขึ้นจนกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านการค้าและอุตสาหกรรมด้านต่างๆ อีกทั้งขนาดของสังคมที่ใหญ่โตของสหรัฐอเมริกาเอื้อต่อการทำมาหากินในแขนงต่างๆ ทำให้ผู้อพยพหลายเชื้อชาติมุ่งหน้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา²⁰

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ภายหลังจากที่ประเทศอิตาลีได้ผนวกเอาหมู่เกาะซิซิลีเป็นส่วนหนึ่งของดินแดน รัฐบาลอิตาลีภายใต้การนำของมุสโสลินี ต้องการปราบปรามตระกูลมาเฟียที่อาศัยอยู่บนเกาะซิซิลีอย่างหนักและรุนแรง ตระกูลมาเฟียต่างๆ จึงต้องอพยพหนีการปราบปรามจากรัฐบาล โดยอพยพเข้ามาในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะที่นิวยอร์กและนิวยอร์กลินส์ตามพรรคพวกที่ได้อพยพไปก่อนแล้ว

เนื่องจากการเป็นผู้อพยพมาจากต่างถิ่น ในระยะแรกจึงทำให้ชาวอิตาเลียนที่อพยพมาถูกกดขี่ข่มเหง เหล่าสมาชิกมาเฟียจึงยังคงรักษาไว้ซึ่งการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้คงโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานที่เคารพต่อกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ต่อมาผู้อพยพเชื้อสายอิตาเลียนบางส่วนได้เริ่มเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายในลักษณะที่เป็นการรวมตัวกันในรูปแบบกลุ่ม แต่ยังไม่มีการจัดตั้งเป็นลักษณะองค์กรหรือจัดโครงสร้างภายในกลุ่มแต่อย่างใด อาชญากรรมหลักของแก๊งอาชญากรเชื้อสายอิตาเลียน ได้แก่ การเก็บค่าคุ้มครอง และการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมแบบดั้งเดิมที่เคยกระทำอยู่ในชุมชนชาวอิตาเลียน ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มาเฟียกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีความเข้มแข็งมีอยู่ตามประการ²¹

1) ในระหว่างปีค.ศ. 1920-1933 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศกฎหมายห้ามจำหน่ายสุรา แก๊งอาชญากรเชื้อสายอิตาเลียนได้อาศัยความชำนาญในการผลิตไวน์ทำการลักลอบผลิตและนำเข้าสู่ราเพื่อจำหน่าย ซึ่งสร้างรายได้จำนวนมหาศาลให้กับกลุ่มมาเฟีย

2) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงปี ค.ศ.1929-1924 (The Great Depression) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมากเนื่องจากถือว่าเป็นช่วงที่เศรษฐกิจ

²⁰ ปรีดาพร, ขุดรากมาเฟีย, หน้า97.

²¹ Sifakis., Carl, The Mafia Encyclopedia, 2nd ed (New York: Facts On File, 1987), p. 210.

ตกต่ำมากที่สุดของสหรัฐอเมริกา ประชาชนว่างงาน ส่งผลกระทบถึงผู้อพยพเช่นกัน จึงทำให้ผู้อพยพที่เป็นคนรุ่นใหม่ได้หลังใหญ่เข้าไปเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

3) เจ. เอ็ดการ์ ฮูเวอร์ ผู้อำนวยการสำนักงานสอบสวนกลางสหรัฐอเมริกา (FBI) ในขณะนั้นให้ความสนใจกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์เพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจต่อปัญหาองค์กรอาชญากรรมที่เกิดขึ้น แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าว ลัคกี้ ลูเซียโน มาเฟียคนสำคัญ ประกาศว่าจะทำให้องค์กรอาชญากรรมเติบโตขยายตัวเป็นองค์กรใหญ่ระดับชาติก็ตาม โดยฮูเวอร์เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงแก๊งค์เด็กวัยรุ่นเท่านั้นและยังยืนยันตลอดการดำรงตำแหน่งว่าในสหรัฐอเมริกาไม่มีองค์กรอาชญากรรมกับมาเฟีย

ปัจจัยทั้งสามประการนี้ส่งผลให้ในเวลาต่อมากลุ่มอาชญากรเชื้อสายอิตาเลียนในสหรัฐอเมริกาสามารถพัฒนาตนเองจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรสลับซับซ้อนและมีระเบียบวินัยอย่างเข้มงวด การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างลับๆ มีการเข้าควบคุมพื้นที่ที่มีขนาดแน่นอนและร่วมมือกับองค์กรอาชญากรรมอื่นๆ ในระดับประเทศเพื่อประกอบอาชญากรรม²² ในแต่ละองค์กรจะประกอบอาชญากรรมหลายๆอย่างรวมกัน เช่น การค้ายาเสพติด การพนัน การกรรโชก การข่มขู่ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ในขณะเดียวกันก็จะเข้าควบคุมธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เพื่อเป็นหนทางที่จะนำเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมไปใช้ประโยชน์ ทำให้ได้รับกำไรเป็นทวีคูณและไม่อาจจะสืบสาวถึงความเป็นมาของเงินทุนซึ่งเป็นแหล่งที่มาของการประกอบอาชญากรรมได้ นอกจากนี้ยังมีที่ปรึกษาทางกฎหมายคอยให้ความช่วยเหลือในการวางแผนประกอบอาชญากรรม เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายมิให้ถูกจับกุม เมื่อธุรกิจผิดกฎหมายเช่นนี้มีต้นทุนสูงและต้องอาศัยการพึ่งพาอำนาจรัฐเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานองค์กรอาชญากรรมจึงมีความจำเป็นที่ต้องหาทางเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงินในการหาเสียงเพื่อให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง จากนั้นจึงเข้าครอบงำนักการเมืองเพื่อตรากฎหมายที่เป็นผลดีต่อองค์กรอาชญากรรม เช่น การกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมว่าจะให้ยึดหยุ่นหรือเข้มงวดเพียงใด รวมถึงการให้สิทธิพิเศษในรูปแบบต่างๆ แก่องค์กรอาชญากรรม เช่น การทำสัญญากับหน่วยงานรัฐในระดับท้องถิ่น การขอใบอนุญาตประกอบการ

²² อัลครันท์ สปีปพันธ์, “กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 16.

ต่างๆ²³ นอกจากนี้องค์กรอาชญากรรมจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ หรือแม้กระทั่งการสร้างอิทธิพลเหนือตำรวจอัยการและผู้พิพากษา เพื่อประโยชน์ในการเลือกบังคับใช้กฎหมายในบางกรณีหรือบังคับใช้กฎหมายหนักเบาตามความต้องการ ในบางกรณีมีการฆ่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ความร่วมมือกับองค์กรอาชญากรรม ทำการจับกุมและดำเนินคดีกับสมาชิกในองค์กร²⁴

องค์กรอาชญากรรมเชื้อสายอิตาลี (Italian Organized Crime) หรือ La Cosa Nostra ปกครองโดยคณะกรรมการ (Commission) ที่ประกอบไปด้วยหัวหน้าครอบครัวที่มีอิทธิพลที่สุดในแต่ละเขต คณะกรรมการจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการซื้อขายตัดสินข้อพิพาทภายในองค์กรอาชญากรรมเชื้อสายอิตาลี โดยสมาชิกขององค์กรยอมรับอำนาจของคณะกรรมการในการซื้อขายตัดสินข้อได้เถียงต่างๆที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นถึงแม้ว่าในความเป็นจริงคณะกรรมการจะไม่เลือกหัวหน้าใหม่ของครอบครัวก็ตาม แต่สมาชิกของแต่ละครอบครัวล้วนแต่ต้องการได้รับคำแนะนำและความยินยอมจากคณะกรรมการก่อนที่จะมีการแต่งตั้งหัวหน้าคนใหม่ของครอบครัว เมื่อหัวหน้าตายลงไปรองหัวหน้าก็จะเลื่อนขึ้นมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมแทน จะเป็นเช่นนี้อย่างต่อเนื่องทำให้องค์กรอาชญากรรมดังกล่าวดำรงอยู่และดำเนินกิจการได้โดยไม่หยุดชะงักและล่มสลาย โดยในครอบครัวต่างๆมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. หัวหน้า (boss) เป็นผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาเป็นเด็ดขาดโดยปราศจากข้อสงสัยใดๆภายในครอบครัว
2. รองหัวหน้า (underboss) เป็นผู้ใกล้ชิดของหัวหน้า ทำหน้าที่ถ่ายทอดคำสั่งของหัวหน้าไปยังสมาชิกรองลงไปของครอบครัว และเก็บรวบรวมข้อมูลภายในครอบครัวและเสนอต่อหัวหน้า
3. ที่ปรึกษา (counsellor หรือ consigliere) เป็นตำแหน่งหนึ่งภายในโครงสร้างของครอบครัว โดยทั่วไปผู้ดำรงตำแหน่งนี้มักเป็นผู้ที่มีอาวุโสในครอบครัวใกล้เคียงตนเองออกไปแล้ว หน้าที่หลักคือการให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าครอบครัว รวมถึงสมาชิกคนอื่นๆของครอบครัว แต่คำแนะนำของที่ปรึกษาไม่ใช่คำสั่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

²³ กุลพล พลวัน, ประเทศไทยกับปัญหาองค์กรอาชญากรรมในอนาคต, *วารสารอัยการ* 52,4 (2533): 534 – 536.

²⁴ วันชัย รุจนวงศ์, *ฝ่าองค์กรอาชญากรรม*, หน้า39.

4. หัวหน้ากลุ่ม (“lieutenant” (capodecina) หรือ “captain” (caporegima) หรือ “head” (capo)) เป็นบุคคลซึ่งทำหน้าที่บังคับบัญชากลุ่มย่อยอีกทีหนึ่ง หัวหน้ากลุ่มแต่ละคนจะมีกลุ่มย่อย 1-2 กลุ่มอยู่ภายในบังคับและปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เสมือนผู้ส่งข่าวระหว่างตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มตน

5. พลทหาร (“soldiers” (soldati)) เป็นสมาชิกลำดับล่างสุดของครอบครัว เป็นตำแหน่งระดับปฏิบัติการของครอบครัว ทำหน้าที่หลากหลายซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการกระทำความผิด เช่น การดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายให้แก่หัวหน้าในลักษณะที่เป็นตัวแทนของหัวหน้า หรืออาจจะมีการดำเนินการธุรกิจผิดกฎหมายของตนเองในลักษณะเป็นเจ้าของธุรกิจผิดกฎหมายนั้น โดยจ่ายรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่หัวหน้าเป็นค่าตอบแทนการใช้สิทธิในการประกอบการ²⁵

รูปแบบโครงสร้างและความสัมพันธ์ของ La Cosa Nostra ลึกลงที่ตำแหน่งระดับพลทหาร (soldiers) แต่โดยทั่วไปพลทหารจะมีลูกน้องอีกหลายคนทำงานภายใต้คำสั่งของพวกเขา ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว แต่อาจเป็นลูกจ้าง ผู้ใช้แรงงาน

2.3.1.2 องค์การอาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น

องค์การอาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่นที่รู้จักกันทั่วโลก คือ ยากูซ่า (Yakuza) ซึ่งทางการญี่ปุ่นเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Boryokudan หรือ violence groups²⁶ เป็นองค์การอาชญากรรมที่ก่อตั้งขึ้นมาในประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยโบราณ ในปัจจุบันนี้ยากูซ่าเป็นปรากฏการณ์ขององค์การอาชญากรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในบางกรณีสื่อทางประเทศตะวันตกจะเรียกกลุ่มยากูซ่าว่า “มาเฟียญี่ปุ่น”

ต้นกำเนิดขององค์การอาชญากรรมในญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 ในยุคเอโดะ (ค.ศ. 1603-ค.ศ. 1867) อันเนื่องมาจากการออกกฎหมายจัดระบบชนชั้นในสังคมญี่ปุ่นและการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ โชกุนโตกุกาว่า โชกุนคนแรกของญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายบัญญัติให้สังคมญี่ปุ่นมี 4 ชนชั้นด้วยกัน ชนชั้นที่มีความสำคัญสูงสุดคือ ชนชั้นนักรบหรือซามูไร

²⁵ Harold J. Vetter and Ira J. Silverman, *The Nature of Crime*, p. 176.

²⁶ หน่วยงานของรัฐบาลญี่ปุ่นเรียkyakuza ด้วยศัพท์บัญญัติทางกฎหมายในฐานะ Boryokudan หรือ violence groups ซึ่งสมาชิกในองค์การอาชญากรรมยากูซ่า ถือว่าถือยศความดั่งกล่าวเป็นการดูหมิ่นและหมิ่นศักดิ์ศรี เพราะ คำว่า Boryokudan หมายถึง กลุ่มอาชญากรรมระดับสามัญที่ไม่ได้แตกต่างจากโจรและมิจฉาชีพที่อาศัยความรุนแรงในการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและชีวิต ในสารบบของคดีอาชญากรรมทั่วไป

รองลงมาได้แก่ ชาวนา ช่างฝีมือและพ่อค้าตามลำดับ และในแต่ละชนชั้นมีหลักเกณฑ์และกฎระเบียบปฏิบัติในการแต่งกาย อาหาร และพิธีการโดยเฉพาะของชนชั้นของตนซึ่งแต่ละชนชั้นต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด²⁷ นอกจากนี้ความสามารถในการรวมศูนย์อำนาจของโชกุนโตกุกาว่า ได้ส่งผลให้บทบาทของขุนนางศักดินาถูกลดทอนลงอย่างมาก โดยเฉพาะกรณีการจัดเก็บรายได้จากที่นา ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรงเช่นเดิมหากแต่ต้องผ่านระบบเจ้าภาชีนายอากร เหล่านักรบหรือซามูไรจำนวนมากซึ่งเดิมมีบทบาททั้งในฐานะทหารอาชีพในยามสงครามและเจ้าหน้าที่บริหารในยามสงบให้กับเจ้าผู้ครองนครหรือ “ไต่เมียว” ในเขตหัวเมืองใหญ่น้อย ถูกผลักดันให้กลายเป็นซุนศึกไร้สังกัด (ronin) ไปโดยปริยาย ซุนศึกไร้สังกัดซึ่งสูญเสียอาชีพเหล่านี้บางส่วนได้ผันตัวไปเรียกร้อยค่าคุ้มครองและปล้นสะดมชาวบ้าน แต่สมาชิกของยาคุซ่าไม่ประสงค์จะอ้างอิงจุดกำเนิดจากเรื่องดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากบรรดาสมาชิกของยาคุซ่าส่วนใหญ่จะอ้างแนวคิดเชิงอุดมคติของเหล่านักรบซามูไรและซุนศึกไร้สังกัด (ronin) ที่ผันตัวมาเป็นผู้พิทักษ์ชุมชน (servants of the town) ซึ่งทำหน้าที่รักษาระเบียบและป้องกันชุมชนจากผู้คุกคามจากภายนอก โดยเฉพาะจากหมู่โจรและเหล่าผู้รับใช้โชกุน²⁸

ในเวลาต่อมา กลุ่มพ่อค้าเร่ซึ่งเดิมเป็นชนชั้นที่มีสถานะทางสังคมต่ำที่สุดในระบบวรรณะแบบเอโดะ เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก ด้วยการจัดแบ่งพื้นที่เพื่อการค้าขายในเทศกาลต่างๆ เช่น งานวัด งานศาลเจ้าหรืองานประจำเมือง รวมถึงการอำนวยความสะดวกและดูแลเรื่องความปลอดภัย โดยสมาชิกแต่ละรายจะต้องจ่ายค่าเช่าและค่าคุ้มครองเป็นการตอบแทน สถานะของกลุ่มพ่อค้าเร่ได้รับการสนับสนุนให้มีวรรณะสูงขึ้น เมื่อรัฐบาลโชกุนแห่งเอโดะ ให้การรับรองสถานะของ หัวหน้ากลุ่มหรือโอยะบุน (fathers) ของกลุ่มพ่อค้าเร่เหล่านี้ ด้วยการมอบนามสกุลและอนุญาตให้สามารถพกพาดาบ ซึ่งถือเป็นก้าวอย่างที่สำคัญของกลุ่มพ่อค้าเร่ เพราะก่อนหน้านี้กลุ่มคนที่สามารถพกพาอาวุธได้จำกัดอยู่เฉพาะเพียงซามูไร และขุนนางเท่านั้น²⁹ กลุ่มพ่อค้าเร่จัดองค์กรเป็น 5 ระดับ ได้แก่ หัวหน้า รองหัวหน้า เจ้าหน้าที่ สมาชิกขึ้นทะเบียน และพวกฝึกหัดสมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายใต้การปกครองของ โอยะบุน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁷ ทวีป วรดิกล, อาณาจักรยาคุซ่า, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สุขใจ, 2534), หน้า 52.

²⁸ สมศักดิ์ ดำรงสุนทรชัย, 8-9-3 YAKUZA[ออนไลน์], 5 พฤศจิกายน 2551. แหล่งที่มา <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=41792>

²⁹ เรื่องเดียวกัน

ซึ่งได้แก่ การจงรักภักดีและปฏิบัติตามความสัมพันธ์แบบหัวหน้าและลูกน้องอย่างเคร่งครัดและการห้ามเปิดเผยความลับของกลุ่มกับตำรวจ³⁰

กลุ่มนักพนัน หรือ บาคูโตะ กลายเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ส่งทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้กับยากูซ่า เพราะนอกจากการลักลอบเล่นพนัน ซึ่งเดิมมักใช้บริเวณของวัดและศาลเจ้าร้างตามเขตชานเมืองเป็นสถานประกอบการจะต้องมีการวางกำลังคุ้มกันทางเข้าออกของบ่อน ภายในบ่อนพนันเหล่านี้ยังก่อให้เกิดธุรกิจการปล่อยกู้ดอกเบี้ยสูงให้กับลูกค้าของบ่อนไปพร้อมกัน แม้ว่ากลุ่มนักพนันจะเป็นกลุ่มคนที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่ากลุ่มพ่อค้า ด้วยเหตุที่การพนันถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ภาพลักษณ์ที่ไม่เพียงประสงค์ของกลุ่มนักพนันกลับกลายเป็นวัฒนธรรมหลักที่สะท้อนเอกลักษณ์ของยากูซ่า ไม่ว่าจะเป็นการสักตามร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่กลุ่มนักพนันที่มักเปลือยร่างกายก่อนบนขณะเล่นพนัน เพื่อเป็นเครื่องแสดงออกของการประกาศศักดา รวมถึงการบันปลายข้อมือ นิ้วก้อยของมือข้างซ้าย ซึ่งกลุ่มนักพนันถือเป็นสัญลักษณ์ของการสำนึกผิดอย่างสูง แต่สมาชิกของยากูซ่ามักอ้างถึงการบันปลายข้อมือ นิ้วก้อยดังกล่าว ในฐานะที่เป็นหนึ่งในวิถีปฏิบัติของเหล่าซามูไรเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำอันน่าอับอายหรือขัดแย้งคำสั่งของเจ้านายเหนือหัว ซึ่งการบันปลายข้อมือ นิ้วก้อยจะทำให้ซามูไรผู้นั้นถูกลดทอนศักยภาพในการจับถือดาบคาตานะไปด้วย³¹

หลังยุคเอโดะ เข้าสู่ยุคเมจิที่มีจักรพรรดิเป็นผู้นำ (ค.ศ.1868-ค.ศ.1912) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของยากูซ่าด้วยเช่นกัน ระบบของตำรวจสมัยใหม่เข้ามาแทนที่บทบาทของยากูซ่า ซึ่งเดิมทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ชุมชน ได้ถูกลดทอนความสำคัญต่อชุมชนเป็นลำดับ ยากูซ่าเริ่มประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายที่ให้ผลประโยชน์จำนวนมาก เช่น การเก็บค่าคุ้มครองจากธุรกิจใหญ่ในเขตเมืองใหญ่และเมืองท่าซึ่งเป็นแหล่งผลประโยชน์ใหม่ รวมถึงการเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ให้กับแรงงานในท่าเรือ การลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี ค้าขายยาเสพติด การประกอบธุรกิจขายบริการทางเพศ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปลายของสมัยเมจิที่ต่อเนื่องสู่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ.1914-ค.ศ.1918) ได้กลายเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ยากูซ่าเติบโตอย่างรวดเร็ว และเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสู่การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรอาชญากรรมอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ยังดำเนินสืบเนื่องมากระทั่งในปัจจุบัน ขณะเดียวกันได้ส่งผลให้ยากูซ่าบางส่วนซึ่งมีแนวความคิดชาตินิยมสุดขั้ว (ultra-nationalists) เปลี่ยนบทบาทมา

³⁰ David E. Kaplan and Alec Dubro, *Yakuza: The Explosive Account of Japan's Criminal Underworld*, แปลโดย ตรุณี ลิ้ว, พิมพ์ครั้งที่ 1(กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือ "ผู้จัดการ", 2531). หน้า20.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า20.

เป็นผู้พิทักษ์ของสังคมญี่ปุ่นอีกครั้ง โดยการจารกรรม การก่อวินาศกรรม และลอบสังหารกองกำลังที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้าราชการและทหารเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมและมีฐานะเป็นสมาชิกของยาคุซ่าด้วย

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมาชิกของยาคุซ่าส่วนใหญ่รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอเมริกัน รวมถึงวิถีปฏิบัติขององค์กรอาชญากรรมมาเป็นต้นแบบ เช่น การแต่งกายที่พยายามถอดแบบจากยุครุ่งเรืองของ อัล คาโปน ขณะที่ยาคุซ่าบางส่วนได้เข้าร่วมเป็นกลไกใต้ดินให้กับ CIA และกลุ่มการเมืองอนุรักษ์นิยมในการต่อต้านอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์

ปัจจุบันองค์กรอาชญากรรมของประเทศญี่ปุ่นที่มีชื่อว่ายาคุซ่า หรือที่ทางการญี่ปุ่นเรียกอีกนัยหนึ่งว่า Boryokudan เป็นองค์กรอาชญากรรมที่นิยมใช้ความรุนแรง และมีอิทธิพลโดยใช้อิทธิพลนั้นในการประกอบอาชญากรรมและดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายเพื่อหาเงินเลี้ยงบรรดาสมาชิกขององค์กร เจ้าหน้าที่ตำรวจญี่ปุ่นใช้คำว่ายาคุซ่า ในการเรียกแก๊งอาชญากรรมรูปแบบต่างๆในญี่ปุ่น³² ยาคุซ่าเป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งอย่างหลวมๆในรูปแบบของครอบครัว มีหัวหน้าหนึ่งคนปกครองดูแลสมาชิกในกลุ่มของตน ตามโครงสร้างของรูปแบบศักดินาภายใต้ความสัมพันธ์แบบพ่อ-ลูก หรือ โอยะบุน-โคบุน ซึ่งความสัมพันธ์นี้นักวิจัยชาวตะวันตกเห็นว่า สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีลักษณะเป็น patriarchal family หรือ พ่อเป็นใหญ่ในครอบครัว³³ ภายในองค์กรประกอบด้วย

1. โอยะบุน หรือ “พ่อ” เป็นหัวหน้าครอบครัว
2. รองหัวหน้า
3. นายทหารหรือเจ้าหน้าที่ (Officers)
4. พลทหาร (Enlisted Men)
5. ผู้ฝึกงานซึ่งทำหน้าที่รับใช้โอยะบุน³⁴

³² ทวีป วรดิลก, อาณาจักรยาคุซ่า, หน้า59.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า35.

³⁴ James R.Richards, Transnational Criminal Organizations, Cybercrime and Money

องค์กรยาถูกฆ่าได้นำลักษณะดังกล่าวมาผสมผสานเข้ากับวิธีการบริหารงานแบบองค์กรธุรกิจสมัยใหม่ แต่ตั้งอยู่ในกรอบของระเบียบวินัยที่เข้มงวด อาทิเช่น การรักษาความลับขององค์กร การปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าหรือโอเยะบุนอย่างเคร่งครัด³⁵ การดำเนินกิจกรรมของยาถูกฆ่าได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางและครอบคลุมธุรกิจสีเทาหลายประเภท เช่น การฟอกเงิน การปั่นหุ้น ธุรกิจปล่อยเงินกู้ การค้ำมนุษย์ กิจการช่องโสเภณี ยาเสพติด รวมถึงการรีดไถและฮั้วประมูลการก่อสร้าง ซึ่งอิทธิพลของยาถูกฆ่านี้มีได้จำกัดอยู่เฉพาะในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ได้สร้างเครือข่ายในประเทศทั่วภูมิภาคเอเชีย รวมถึงการเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐอเมริกา ต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ยาถูกฆ่าได้ขยายบทบาทเข้าสู่ธุรกิจบันเทิง กีฬา และธุรกิจสื่อ ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต โดยธุรกิจสื่อได้กลายเป็นช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากบรรษัทธุรกิจต่างๆอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของรายได้จากการลงโฆษณาและการชมชู้ แบลคเมลล์ด้วยการเขียนข่าวในทางลบ³⁶

2.3.2 องค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย

องค์กรอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นเวลานานแล้ว หลักฐานสำคัญที่ยืนยันความมีอยู่จริงขององค์กรอาชญากรรม คือ การกำหนดความผิดฐานอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 และความผิดฐานช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ซึ่งคล้ายคลึงกับที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 และ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งทั้งอั้งยี่และช่องโจรต่างเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยนอกจากอั้งยี่และช่องโจรแล้วยังมีการรวมตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยมีหัวหน้าเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของกลุ่มต้องให้ความเคารพนับถือยำเกรงดังเช่นผู้น้อยให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกันหัวหน้าของกลุ่มก็อาศัยอำนาจอิทธิพลและผลประโยชน์เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์และการบังคับบัญชา โครงสร้างลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลกับลูกน้องหรือบรรดาบริวาร เพียงแต่ลักษณะของการรวมกลุ่มขององค์กรอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าว มิได้มีลักษณะการจัดองค์กรที่มีรูปแบบโครงสร้างที่ชัดเจนอย่างมาเฟีย (mafia) หรือยาถูกฆ่า (Yakuza)³⁷

³⁵ รัชนีกร โชคชัยสถิต, “องค์กรอาชญากรรม,” วารสารอัยการ 9 (กุมภาพันธ์ 2549): 50.

³⁶ สมศักดิ์ ดำรงสุนทรชัย, 8-9-3 YAKUZA[ออนไลน์], 5 พฤศจิกายน 2551. แหล่งที่มา <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=41792>

³⁷ ประธาน วัฒนวาณิชย์, มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน, หน้า 690.

2.3.2.1 อั้งยี่

ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประเทศไทยมีสมาคมลับของชาวจีนที่เรียกว่า “อั้งยี่” ซึ่งมีต้นกำเนิดจากประเทศจีน ซึ่งสมาคมที่ตั้งในประเทศจีนมีวัตถุประสงค์เพื่อล้มล้างราชวงศ์ใต้ เซ็งอันเป็นราชวงศ์ของชนชาติแมนจูที่ปกครองประเทศจีนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2187-2454 และกอบกู้ราชวงศ์ใต้เหม็งซึ่งเป็นราชวงศ์ของชนชาติฮั่น เป็นสมาคมลับที่มีการก่อตั้งเป็นการเฉพาะสำหรับสมาชิก มีวิธีการสาบานตนก่อนเข้าเป็นสมาชิกและมีข้อบังคับสำหรับสมาชิก

คำว่าอั้งยี่ แปลว่า หนังสือแดง เดิมเป็นชื่อของกองสี่หรือกลุ่มๆหนึ่งในบรรดาสมาคมลับเท่านั้น แต่ในจดหมายเหตุของไทยใช้คำเรียกสมาคมลับของจีนว่าอั้งยี่ ส่วนชื่อของสมาคมที่ตั้งในประเทศจีนแต่เดิมเรียกว่า “เทียนตี้หวย” แปลว่า ไฟ ดิน มนุษย์ หรือเรียกโดยย่ออีกอย่างหนึ่งตามภาษาจีนฮกเกี้ยนว่า “ซาฮะ” แปลว่า องค์สาม ในจดหมายเหตุของไทยเดิมเรียกพวกที่เข้าสมาคมเทียนตี้หวยทั้งหมดว่า “ตัวเฮี้ย” ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้เปลี่ยนมาเรียกว่า “อั้งยี่”³⁸

ชาวจีนจำนวนมากอพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี³⁹ ซึ่งบทบาทของชาวจีนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมุ่งแต่การค้าขายเท่านั้น ยังไม่มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นสมาคมลับอั้งยี่แต่อย่างใด สำหรับสาเหตุที่ทำให้ชาวจีนอพยพ เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศจีน ประกอบกับการที่รัฐเก็บภาษีในอัตราสูงเอาเปรียบประชาชน ทำให้ชาวจีนจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจน นิยมเดินทางไปประกอบอาชีพในดินแดนโพ้นทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่ชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ⁴⁰ เพื่อทำงานและส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวในประเทศจีน

สาเหตุของการเกิดอั้งยี่ในประเทศไทยนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ว่า⁴¹ เกิดจากการลักลอบค้าฝิ่นตามหัวเมืองชายทะเล ส่งผลให้มีการตั้งสมาคมลับ หรือ “ตัวเฮี้ย” เพื่อการค้าฝิ่น เนื่องจากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า

³⁸ สมเด็จพระบรมยาดำรงราชานุภาพ, นิทานโบราณคดี, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, 2545), หน้า 221-222.

³⁹ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, “บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย,” ใน ชาวจีนในประเทศไทย, ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร: แพรวิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล, 2517), หน้า 87.

⁴⁰ ศิริลักษณ์ มาศวิริยะกุล, บทความเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียอาคเนย์, การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7, หน้า 507.

⁴¹ สมเด็จพระบรมยาดำรงราชานุภาพ, นิทานโบราณคดี, หน้า 212-249.

เจ้าอยู่หัว ประเทศอังกฤษนำฝิ่นจากประเทศอินเดียเข้าไปขายในประเทศจีน ทำให้ชาวจีนที่อาศัยตามเมืองชายทะเลพากันสูบฝิ่นติดฝิ่น ชาวจีนที่อพยพเข้ามาเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยเวลานั้นจึงได้นำฝิ่นเข้ามาในประเทศไทยด้วย ส่งผลให้มีคนไทยสูบฝิ่นมากขึ้น แม้ในเวลาดังกล่าวมีกฎหมายห้ามสูบฝิ่นหรือซื้อขายฝิ่นก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่ามีคนสูบฝิ่นมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงดำรัสสั่งให้มีการตรวจจับฝิ่นอย่างเข้มงวด เป็นเหตุให้มีการลักลอบซื้อขายฝิ่น ส่งผลให้ฝิ่นมีราคาสูงเพราะพ่อค้าฝิ่นต่างโก่งราคา พวกที่ค้าฝิ่นจึงให้สมัครพรรคพวกที่ไว้ใจได้ตามหัวเมืองชายทะเลที่ไม่มีการตรวจตรา คอยรับฝิ่นจากเรือที่มาจากประเทศจีน แล้วนำฝิ่นส่งเข้ามาในหัวเมืองใกล้ๆพระนครพร้อมกับสินค้าอื่นๆ จากนั้นจึงลอบขายฝิ่นเป็นรายย่อยเข้ามายังพระนครด้วยเหตุนี้จึงได้นำเอาวิธีการตัวเฮี้ยมาตั้งขึ้นเป็นสมาคมลับเพื่อค้าฝิ่น ต่อมาเมื่อตัวเฮี้ยมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น บางกลุ่มเลยประพฤติเป็นโจรสลัดปล้นสะดมเรือสินค้า เมื่อทางการสืบรู้ก็จะออกไปทำการปราบปราม จึงเกิดการต่อสู้อยู่หลายครั้ง เช่น ที่เมืองนครชัยศรี เมื่อปีมะแม พ.ศ.2385 และเมื่อคราวกบฏจีนตัวเฮี้ย เมืองฉะเชิงเทรา เป็นต้น

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือปัญหาความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่ข่มเหงจากจีนเจ้าภาษีหรือคนในท้องที่ กล่าวคือ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในเวลานั้นส่วนมากมีฐานะยากจน และได้เข้ามาอยู่ในระบบไพร่ จึงไม่มีมูลนายที่จะคอยให้การคุ้มครองช่วยเหลือในยามเดือดร้อน ดังนั้นเมื่อถูกจีนเจ้าภาษีหรือคนในท้องที่กดขี่ข่มเหง จึงต้องรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์และปกป้องภัยให้แก่กลุ่ม

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ประเทศไทยได้มีการติดต่อค้าขายกับประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตกมากขึ้น เกิดความต้องการแรงงานคนเป็นจำนวนมาก จึงเป็นช่องทางให้ชาวจีนที่มั่งคั่งคิดหาประโยชน์ด้วยการเป็นเจ้าแก่รับชาวจีนที่อพยพเข้ามาใหม่เข้ามาทำงาน เกิดการแก่งแย่งแข่งขันเกลี้ยกล่อมชาวจีนที่เข้ามาใหม่ ตลอดจนมีการแย่งชิงกันหางานให้คนจีนที่ตนรับเข้ามาทำงาน จึงได้มีการตั้งเป็นสมาคมลับอั้งยี่ด้วย

ต่อมาภายหลังรัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายเรื่องฝิ่นเป็นการตั้งภาษีฝิ่นผูกขาดทำให้สมาคมลับอั้งยี่หันไปดำเนินกิจกรรมอย่างอื่นแทนการค้าฝิ่น เนื่องจากรัฐบาลเท่านั้นที่สามารถขายฝิ่นได้และให้เฉพาะชาวจีนซื้อฝิ่นสูบได้เท่านั้น แต่ห้ามชาวไทยมิให้สูบฝิ่น ซึ่งวิธีการดังกล่าวทำให้พวกอั้งยี่ซึ่งเข้าพวกเพื่อดำเนินการค้าขายฝิ่นลดน้อยลง จึงได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการมาเป็นกลุ่มรักษาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจอิทธิพล เช่น รับจ้างพวกเจ้าแก่ไปตีกับพวกของเจ้าภาษีนายอากร ที่ยกมาข่มขู่เพื่อรีดภาษีและอากรจากเจ้านายของตน

เมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า กลุ่มอันธพาลตั้งเฮี้ย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สมาคมลับอั้งยี่” และมุ่งให้สมาชิกในสมาคมกระทำการอันผิดกฎหมาย การข่มขู่ตีไถจากชาวบ้าน การปล้นสะดม การเก็บค่าคุ้มครอง การก่อกวนความสงบสุขของบ้านเมือง ต่อมาพวกอั้งยี่ทั้งที่อยู่ในเมืองหลวงและตามหัวเมืองคิดวิธีหาผลประโยชน์เพิ่มขึ้นอีกโดยการชดชวางไม่ให้ผู้ที่ประมูลเก็บภาษีชนะ สามารถไปเก็บภาษีได้ กล่าวคือ อั้งยี่บางคนเข้าประมูลเก็บภาษีอากร ถ้าประมูลสู้คนอื่นไม่ได้ก็จะให้พวกอั้งยี่ของตนที่มีอยู่ในแขวงนั้น คอยชดชวางพวกเจ้าภาษีนายอากรที่ประมูลชนะ มิให้เก็บภาษีอากรได้จนต้องขาดทุน เมื่อถึงการประมูลครั้งหน้าจะได้ไม่กล้าประมูลแข่งอีก มักเป็นเหตุให้อั้งยี่ต่างสมาคมก่อการทะเลาะวิวาทขึ้นตามหัวเมือง หรือใช้กำลังชดชวางเจ้าภาษีนายอากร

ความเดือดร้อนร่วนวายที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่เป็นผลกระทบมาจากการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสมาคมลับอั้งยี่เหล่านี้เท่านั้น แต่ยังเกิดจากความขัดแย้งระหว่างสมาคมลับอั้งยี่ด้วย เพราะมีบางสมาคมก่อตั้งขึ้นเนื่องจากเกิดความเดือดร้อนจากการกระทำของสมาคมลับอั้งยี่ก่อนๆ จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อมุ่งที่จะต่อต้านพวกอั้งยี่โดยตรง ดังปรากฏในหนังสือกราบบังคมทูลของ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ลงวันที่ 16 พฤษภาคม ร.ศ. 116 ข้อ 7 ว่า “...โดยเหตุที่พวกซึ่งกล่าวมาในตอนที่ 6 นี้แล้วนั้น กำเริบเที่ยวทำร้ายชาวไร่ ชาวนาเดือดร้อน จึงมีพวกหนึ่งที่ตั้งขึ้นที่ตำบลคลองที่ 15 แขวงเมืองฉะเชิงเทรา หลวงภักดีนอกราชการกับนายท้วม คนไทย นายชมคนในบังคับอังกฤษเป็นหัวหน้า เรียกว่า “ก๊กสามัคคี สุจริต เจริญสุข” ก๊กนี้ตั้งขึ้นเพื่อต่อสู้พวกรับหนังสือฝรั่งเศสที่จะไปข่มเหงชาวนานั้น”⁴²

ปัญหาความไม่สงบจากการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสมาคมลับอั้งยี่และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาคมลับอั้งยี่ด้วยกัน ทำให้รัฐบาลต้องดำเนินการหามาตรการและวางแนวนโยบายในปราบปรามและควบคุมสมาคมลับอั้งยี่เหล่านี้ เช่น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลได้ริเริ่มนโยบายการให้ความอนุเคราะห์แก่ชาวจีน โดยการตั้งนายอำเภอจีนและศาลจีนเฉพาะในหัวเมืองที่มีชาวจีนเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่กันมากๆ ให้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลชาวจีนและตัดสินคดีความในท้องที่ดังกล่าว เพื่อให้ชาวจีนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยไม่ให้เกิดความขี้ขมเหงจากคนในท้องที่หรือขุนนางในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวจีนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐอย่างเพียงพอ โดยไม่

⁴² จริยาวรรณ อภรณ์รัตน์, “ปัญหาของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศส,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 85-87.

จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันตั้งอั้งยี่หรือไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพวกอั้งยี่อีก⁴³ ต่อมาทางการได้เปลี่ยนวิธีการเป็นการเลี้ยงอั้งยี่ โดยได้เปลี่ยนวิธีการควบคุมอั้งยี่จากการห้ามไม่ให้ตั้งอั้งยี่มาเป็นการอนุญาตให้มีการตั้งอั้งยี่ได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการและต้องทำทัณฑ์บนกับทางการว่าพวกตนจะไม่กบฏคิดร้ายต่อแผ่นดิน ไม่ข่มเหงรังแกชาวบ้าน จะดำเนินการของสมาคมในขอบเขตของกฎหมายบ้านเมือง และจะให้ความร่วมมือกับรัฐบาล หากละเมิดทัณฑ์บนที่ให้ไว้ ทางการจะลงโทษอย่างหนัก ซึ่งเป็นวิธีการที่จะควบคุมและสกัดกั้นไม่ให้ชาวจีนเข้าไปเป็นคนในบังคับของต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ชาวจีนดังกล่าวได้อภิสิทธิ์ทางการศาลและเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างอำนาจแก่ประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตก ในอันที่จะนำมาสู่การต่อรองทางด้านการเมืองกับรัฐบาลไทยได้⁴⁴ แต่วิธีการเหล่านี้ไม่สามารถใช้ได้ผลอย่างจริงจัง จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2432 ได้เกิดมีการกำเริบของอั้งยี่ในกรุงเทพฯ ครั่งใหญ่ มีคนบาดเจ็บล้มตายกันจำนวนมาก จนทางการต้องนำกำลังทหารทั้งจากกองทัพบก กองทัพเรือมาปราบปราม⁴⁵ รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจจะกลับมาใช้วิธีการห้ามตั้งสมาคมลับอั้งยี่ มีการห้ามมิให้ชาวจีนจัดตั้งรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมลับและสอดส่องดูแลสมาคมลับต่างๆ อย่างเข้มงวดกวดขัน ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ.116 ขึ้นเพื่อควบคุมการรวมกลุ่มหรือการตั้งสมาคม

หลังจากนั้นสมาคมลับอั้งยี่ก็มีความซบเซาลง จะมีบ้างก็แต่พวกที่เป็นต้นคิดจากในเมืองหลวง ไปตั้งอั้งยี่ในต่างจังหวัดคอยเก็บเงินเรียไรและค่าบำรุงเท่านั้น จนกระทั่งสมาคมลับอั้งยี่หมดอำนาจและบทบาทไปในตอนต้นรัชกาลที่ 6 ในที่สุด⁴⁶

2.3.2.2 ผู้มีอิทธิพล

การเจริญเติบโตขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยเริ่มต้นมาจากการกระทำ ความผิดเล็กน้อยแล้วขยายตัวไปกระทำความผิดอย่างอื่นที่ให้ผลกำไรมากกว่า มีการสร้างบารมีสะสมสมรรถพรคพวกเพื่อขยายการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ มีการเข้าหาผู้มีอำนาจเพื่อให้การคุ้มครองหรือช่วยเหลือ โดยมีการติดสินบนด้วยวิธีการต่างๆ อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนที่ขาดจรรยาบรรณ อาศัยโอกาสอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ร่วมขบวนการหรือกระทำการเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลเหล่านั้น เพราะต้องการผลประโยชน์ตอบแทน ขยายตัวเข้าไปครอบครองธุรกิจที่ถูก

⁴³ ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล, "สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 214.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 228.

⁴⁵ สมเด็จพระยาตราชานุภาพ, นิทานโบราณคดี, หน้า 241-242.

⁴⁶ เจริญ ตันมหาพราหม, อั้งยี่เมืองสยาม, (กรุงเทพมหานคร: ฉัตรพรี, 2542), หน้า 112.

กฎหมายเพื่อฟอกเงิน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี หรือเพื่อเป็นฐานระยะยาวทางด้านการเงิน เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองทุกระดับเพื่อปกป้องธุรกิจทั้งผิดและถูกกฎหมาย และเพื่อการทุจริตในรูปแบบต่างๆ สำหรับอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรหรือองค์การอาชญากรรม ในประเทศไทยนั้นมีรูปแบบลักษณะที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพล เป็นผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่ที่แน่นอนและมีผลประโยชน์จากการกระทำความผิดกฎหมาย ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 139/2546⁴⁷ ได้ระบุความหมายของผู้มีอิทธิพลและพฤติกรรมที่เข้าข่ายผู้มีอิทธิพลไว้ในผนวก ก ของคำสั่งดังกล่าวว่า

“ผู้มีอิทธิพล” หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนด้วยการกระทำด้วยตนเองหรือใช้ จ้างวาน สนับสนุนการกระทำใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งโดยปกติพฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิดอาญาอยู่แล้ว แต่ผลของการกระทำนั้นเป็นการค้ำคองส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสังคม ก่อให้เกิดความรำคาญ ความเสียหาย ความหวาดกลัว หรือการสร้างเครือข่าย ขยายผล ซึ่งบ่อนทำลายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ผู้ซึ่งมีอิทธิพลอาจมีการดำเนินการเป็นเครือข่าย ประกอบด้วยผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง กองกำลังหรือเครื่องมือ มือปืนรับจ้าง บริวาร แนวร่วมหรือผู้สนับสนุน ข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองระดับต่างๆ

พฤติกรรมที่เข้าข่ายผู้มีอิทธิพลที่สำคัญ ได้แก่

- (1) ผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- (2) ผู้มีอิทธิพลในการฮั้วประมูลและขัดขวางการเสนอ/แข่งขันราคาในการประมูลงานของทางราชการ
- (3) ผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากคิวรถจักรยานยนต์ และรถยนต์รับจ้างผิดกฎหมาย
- (4) ผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากโรงงาน ร้านค้า สถานบริการและสถานประกอบการต่างๆ

⁴⁷ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 139/2546 เรื่องการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546.

- (5) ผู้มีสิทธิพลลัทธิลอบขโมยสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน น้ำมันปาล์มเถื่อน บุหรี่ สุราเถื่อน และรับไถ่เกลี้ยการนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย
- (6) ผู้มีสิทธิพลลัทธิลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน โตะพนันบอล หวยใต้ดิน จับยี้กั ตู๋ม้า ตู๋จักรกลไฟฟ้าผิดกฎหมาย
- (7) ผู้มีสิทธิพลค้าหญิงและเด็ก บังคับค้าประเวณีโสเภณีเด็ก
- (8) ผู้มีสิทธิพลนำคนเข้า-ออกและอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย
- (9) ผู้มีสิทธิพลขี้โกงหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ
- (10) ผู้มีสิทธิพลหลอกลวงต้มตุ๋นนักท่องเที่ยว
- (11) ผู้มีสิทธิพลมือปืนรับจ้าง
- (12) ผู้มีสิทธิพลรับจ้างทวงหนี้ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง
- (13) ผู้มีสิทธิพลลัทธิลอบค้าอาวุธ
- (14) ผู้มีสิทธิพลที่บุกรุกที่ดินสาธารณะ และหรือทำลายทรัพย์สินสาธารณะ และสิ่งแวดล้อม
- (15) ผู้มีสิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากการรับไถ่เกลี้ยหรือคุ้มครองการกระทำผิดบนเส้นทางหลวง และหรือสาธารณะ

จากลักษณะผู้มีสิทธิพลที่การกระทำผิดทั้ง 15 ประเภท จะเห็นได้ว่าการจะกระทำความผิดดังกล่าวต้องเป็นขบวนการที่มีการแบ่งหน้าที่กันทำและมีจุดประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรง เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตามเป้าหมายในการปราบปรามผู้มีสิทธิพลยังจำกัดอยู่เพียงความผิด 15 ประเภทนี้เท่านั้น ไม่ครอบคลุมความผิดอื่นที่เข้าข่ายการกระทำความผิดในลักษณะอื่นที่อยู่นอกเหนือจากความผิดทั้ง 15 ประเภทที่ประกาศไว้

2.3.3.3 องค์การอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

ปัญหาองค์การอาชญากรรมในยุคปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ขอบเขตของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ได้พัฒนาไปสู่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอันเนื่องมาจาก

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยให้การคมนาคม และติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาจากการที่มีกลุ่มอาชญากรจากประเทศต่างๆ เข้ามาเคลื่อนไหวประกอบอาชญากรรมในลักษณะต่างๆเช่นเดียวกัน

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ชาวต่างชาติซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยกระทำผิดกฎหมาย โดยใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ ด้วยเหตุผลดังนี้

1) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมไปประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย และสถานที่ตั้งเป็นจุดที่เหมาะสมใช้เป็นเส้นทางลำเลียง หรือลัดลอบขนส่งสิ่งของผิดกฎหมาย เช่น ขบวนการค้ายาเสพติดประเภทฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ไปประเทศต่างๆ ทั้งประเทศจีน พม่า ลาว กัมพูชา และประเทศ ที่สาม ฯลฯ

2) สภาพภูมิประเทศของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางบกและทางน้ำ เป็นระยะทางยาวประมาณ 8,167 กิโลเมตร ทำให้สะดวกต่อการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง และหลบหนีออกนอกราชอาณาจักร

3) นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขอวีซ่าเข้าออกประเทศไทยทำได้โดยง่าย และการเก็บค่าธรรมเนียมของวีซ่าราคาถูกลงด้วย

ปัญหาจากอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยว ชุมชนต่างชาติและ บริเวณเขตชายแดน อาทิเช่น

1. กลุ่มมาเฟียต่างๆ ในพัทยา จังหวัดชลบุรี

-กลุ่มมาเฟียรัสเซีย มีพฤติการณ์ค้าผู้หญิงและยาเสพติด

-กลุ่มมาเฟียเยอรมัน (โรซ่า) โดยปลอมแปลงวีซ่าพาสปอร์ต คุมกิจการบาร์เบียร์

-กลุ่มมาเฟียอังกฤษ มีกิจการบาร์อโกโก้ ค้าโคเคนและเฮโรอีน ค้าหญิง

-กลุ่มมาเฟียออสเตรเลีย มีพฤติการณ์ส่งหญิงไทยไปค้าประเวณีต่างชาติ

-กลุ่มมาเฟียเดนมาร์ค มีร้านขายอาหาร และค้ายาข้ามชาติ ค้าเด็กชาย

2. แก๊งสิบสี่เค เป็นแก๊งมาเฟียจีน เรียกค่าคุ้มครอง ค้ายาเสพติด และลักลอบขนชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ ผ่านประเทศไทยไปประเทศที่สาม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า แก๊งลูกหมู
3. กลุ่มอเมริกัน-เมลบ็อก โดยร่วมกับคนไทยปลอมวีซ่าและพาสปอร์ต กิจการดำเนินการทางไปรษณีย์
4. แก๊งอเมริกาใต้ ส่วนใหญ่เป็นชาวเวเนซุเอลาและเปรู ลักทรัพย์ตามโรงแรมมีความถนัดในการฉกเพชรตามร้านค้าเพชรพลอย ส่วนเปรูชำนาญชำนาญด้านฉกเงิน ลูกค้าธนาคาร
5. แก๊งปากีสถาน ทำธุรกิจส่งลูกแพะจากเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา โดยลักลอบนำชาวต่างชาติมาจากอินเดีย บังคลาเทศ ไนจีเรีย อิรัก อิหร่าน ลิเบีย ฯลฯ เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ โดยปลอมพาสปอร์ต ปลอมดอลลาร์สหรัฐ ฯ เรียกเก็บค่าคุ้มครองจากชาวต่างชาติอินเดีย ปากีสถาน และบังคลาเทศ และขนยาเสพติด
6. กลุ่มพม่า ร่วมกับคนไทยปลอมพาสปอร์ตวีซ่าของไทยและต่างประเทศ เพื่อส่งผู้หญิงไปญี่ปุ่น

กิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศ คือ การลักลอบค้ายาเสพติด แต่การปราบปรามทำได้ยาก เพราะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถหลบเลี่ยงการจับกุมและยกย้ายเงินมหาศาลไปทั่วโลก

2.4 ผลกระทบจากปัญหาองค์กรอาชญากรรม

ผลกระทบจากกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมนั้นมีมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมและการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม

2.4.1 ผลกระทบทางด้านสังคม⁴⁸

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมอันเนื่องมาจากการที่องค์กรเหล่านี้มีการจัดระเบียบภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ มีเครือข่าย กว้างขวางทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นหรือระดับประเทศ สามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับผู้คน

⁴⁸ วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่าองค์กรอาชญากรรม, หน้า 43-49.

หลายระดับทั้งนักการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ครู พ่อค้าและนักธุรกิจและบุคคลที่มีสถานะทางสังคม ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กร อาชญากรรมโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือเป็นผู้เอื้อประโยชน์หรือได้รับประโยชน์จากองค์กร อาชญากรรมในลักษณะเครือข่ายตอบแทน เช่น การได้รับเงินบริจาคในงานกุศลต่างๆ ซึ่งทำให้องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล องค์กร หรือสถาบันต่างๆในสังคมได้อย่างชอบธรรม กลายเป็นผู้ที่มีเกียรติและเป็นผู้ที่มีอิทธิพลที่สังคมให้การยอมรับ คบหาสมาคม และให้การยกย่อง ทำให้บุคคลในสังคมไม่คำนึงถึงวิธีการในการหารายได้ว่าเป็นวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

นอกจากนี้ธุรกิจผิดกฎหมายหลายประเภทก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นตัวเหยื่อที่ได้รับผลกระทบของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยตรง รวมทั้งครอบครัวและชุมชนของตัวเหยื่อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะทันทีทันใด เช่น การรับจ้างฆ่าคน หรือการทำลายอย่างช้าๆแต่ต่อเนื่อง เช่น การค้ายาเสพติด บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านั้นอาจไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม และตกเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องดูแลรักษาและมีจำนวนมากที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายเพื่อให้ได้เสพยาเสพติด

การดำเนินกิจกรรมบางประเภทส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน เช่น การค้าประเวณี ผู้ค้าประเวณีและลูกค้าผู้ใช้บริการมีความเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และที่ร้ายแรงที่สุด คือ โรคเอดส์ หรือการลักลอบนำคนต่างด้าวเพื่อค้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่ขององค์กรอาชญากรรมจะนำแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยไม่ผ่านขั้นตอนตามกฎหมาย ซึ่งประเทศเพื่อนบ้านมีมาตรฐานทางด้านสุขอนามัยไม่ดีเท่าประเทศไทย มีโรคติดต่อหลายโรคที่ยังแพร่ระบาดอยู่ในประเทศเหล่านั้น และบุคคลต่างด้าวจำนวนมากเป็นพาหะของโรคติดต่อต่างๆ และได้นำโรคติดต่อเข้ามาในประเทศไทยด้วย เช่น โรคเท้าช้าง วัณโรค และกามโรค เป็นต้น ทำให้โรคบางโรคที่เคยหมดไปจากเมืองไทยแล้วกลับมาระบาดอีก

ปัญหาขององค์กรอาชญากรรมยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายมีอยู่มากมาย เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ต้องปราบปรามและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก แต่เมื่อการควบคุมสังคมโดยกฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะโทษแต่กับการต่อสู้ปัญหาขององค์กรอาชญากรรม ทำให้

ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐลดลง ประชาชนไม่เชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมและไม่กล้าให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะกลัวภัยมืดจากองค์กรอาชญากรรม

2.4.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ⁴⁹

ธุรกิจที่ผิดกฎหมายหรือถูกกฎหมายซึ่งใช้อิทธิพลที่ไม่ชอบเอื้อต่อการทำธุรกิจ ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมมีผลกระทบทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากแม้ธุรกิจที่ผิดกฎหมายจะทำรายได้เป็นจำนวนมาก แต่เงินจำนวนดังกล่าวไม่ได้เข้ามาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจถูกกฎหมายปกติจะต้องเสียภาษีนิติบุคคลให้แก่รัฐ แต่ธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้กลับไม่ต้องเสียภาษีทั้งที่มีกำไรสูง ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ในรูปของภาษีอากร ทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและเกิดการผูกขาดในทางเศรษฐกิจในบางกรณี เช่น การสัมปทานต่างๆ ทำให้ต้นทุนสินค้าราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องบริโภคสินค้าในราคาที่สูง

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเงินได้จำนวนมากที่มาจากธุรกิจที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมถูกนำมาใช้หารายได้ด้วยการปั่นราคาหุ้นหรือราคาที่ดิน รวมไปถึงการเก็งกำไรในตลาดหุ้นและตลาดทุน ทำให้กลไกทางเศรษฐกิจมีลักษณะผิดเพี้ยนจากแนวทางปกติ ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานหรือเหตุผลตามปกติของเศรษฐกิจ ถ้าเป็นเช่นนี้ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสนใจของนักลงทุนตัวจริงทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งทำลายนักลงทุนรายย่อย เช่น ในตลาดหุ้น ซึ่งได้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย

ธุรกิจผิดกฎหมายบางประเภทยังมีผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตัวอย่างการค้ำประเวณีและการค้ายาเสพติด ซึ่งแทนที่ทรัพยากรมนุษย์จำนวนหนึ่งซึ่งควรจะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ กลับถูกเบี่ยงเบนถูกนำมาใช้ในภาคบริการทางเพศ ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม หรือถูกทำลายศักยภาพในการทำประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยเป็นผู้ป่วยติดยาเสพติด

ผลกระทบทางเศรษฐกิจอีกประการที่มีความสำคัญ คือ รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมหาศาลในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและการทำธุรกิจผิดกฎหมายต่างๆของขบวนการ

⁴⁹ นवलน้อย ตรีรัตน์และปิยวรรณ สุขศรี, สถานภาพความรุนแรงของปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย: รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, (สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546), หน้า 95-96.

เหล่านี้ รวมถึงการที่รัฐต้องเข้ามาดูแลผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ต้องใช้งบประมาณและกำลังแพทย์พยาบาลไม่น้อยในแต่ละปีในการรักษาผู้ติดเชื้อเฉียบพลัน ผู้ที่ติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์

2.4.3 ผลกระทบทางด้านการเมือง

ธุรกิจที่ผิดกฎหมายนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนจำนวนมหาศาลแก่องค์กรอาชญากรรม แต่ก็มีความเสี่ยงจากการถูกดำเนินคดีจากเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น ดังนั้น องค์กรอาชญากรรมทั้งหลายจึงต้องเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการเมืองในทุกระดับทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้ช่วยเหลือและปกป้องธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุนในการเลือกตั้ง การเป็นหัวคะแนนให้ หรือแม้กระทั่งลงสมัครรับเลือกตั้งเองหรือส่งผู้ใกล้ชิดเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง

เงินที่ใช้ในการซื้อเสียงบางส่วนมาจากธุรกิจผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะได้รับการสนับสนุนตัวเงินมา หรือนักการเมืองบางส่วนก็เป็นเจ้าพ่อทำธุรกิจผิดกฎหมายเสียเอง หรือทำร่วมกับธุรกิจผิดกฎหมาย และนำเงินที่ได้จากธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้มาเป็นเงินลงทุนซื้อเสียงเมื่อได้ตำแหน่งแล้วก็ใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองหาเงินในรูปแบบต่างๆ ทั้งช่วยธุรกิจของตนเอง ช้อรษาธุรกิจบังหลวงจากเงินภาษีของประชาชนหรือการเรียกรับสินบน⁵⁰ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า เงินที่ได้จากกิจกรรมผิดกฎหมายนั้นมีส่วนในการทำลายระบบการเมืองของประเทศไทย

2.4.4 ผลกระทบต่อความมั่นคง⁵¹

ความมั่นคงของชาติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีและความสงบสุขในสังคม ความมั่นคงทางการเมือง แต่ผลกระทบจากกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมทำให้เศรษฐกิจและสังคมเสียหาย และทำให้โครงสร้างทางการเมืองถูกใช้ประโยชน์เพื่อเครือข่ายที่ผิดกฎหมายและของนักการเมืองเอง ทำให้ความมั่นคงของชาติสั่นคลอน ส่งผลกระทบต่องบประมาณในการป้องกันประเทศ

⁵⁰ นवलน้อย ตริรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 286.

⁵¹ วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่ายองค์กรอาชญากรรม, หน้า 62.

2.5 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

2.5.1 ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร

ความผิดฐานอั้งยี่ ช่องโจร ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 และ 210 ภาค 2 ภาคความผิด ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน มีวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบสุขของประชาชนในสังคมโดยส่วนรวม ป้องกันการละเมิดกฎหมาย บ้านเมืองโดยกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาและความผิดนั้นมีการกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป กฎหมายจึงได้วางบทบัญญัติของกฎหมายนี้เป็นความผิดสำเร็จฐานหนึ่งไว้ก่อนในเบื้องต้น

มาตรการการควบคุมอั้งยี่โดยใช้กฎหมายนี้ ได้เริ่มมีการบังคับใช้อย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2440 ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ทางการได้ใช้วิธีต่างๆในการควบคุมและปราบปรามสมาคมลับอั้งยี่ เช่น การให้ความอนุเคราะห์แก่ชาวจีน ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยไม่ให้ถูกกดขี่ข่มเหงจากคนในท้องถิ่นหรือขุนนางในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวจีนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐอย่างเพียงพอ โดยไม่จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันตั้งอั้งยี่หรือไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพวกอั้งยี่อีก ต่อมาทางการได้ใช้วิธีการเลี้ยงอั้งยี่โดยได้เปลี่ยนวิธีการควบคุมอั้งยี่จากการห้ามไม่ให้ตั้งอั้งยี่มาเป็น การอนุญาตให้มีการตั้งอั้งยี่ได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ประกอบกับการทำทัณฑ์บน แต่วิธีการเหล่านี้ไม่สามารถใช้ได้ผลอย่างจริงจัง รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจจะกลับมาใช้วิธีการห้ามตั้งสมาคมลับอั้งยี่ โดยการตราพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 ภายหลังได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์และรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ในส่วนที่ 5 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน หมวดที่ 2 ความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นช่องโจรผู้ร้าย และเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันแทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงได้นำความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรมาบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน โดยบทบัญญัติดังกล่าวยังคงหลักการเดิมที่ปรากฏในพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

มาตรา 209 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท...”

มาตรานี้มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 177 กฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127 ซึ่งเคยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ. 116 เป็นมูลฐานมาก่อน แต่เนื่องจากรูปแบบขององค์กรที่จะเป็นความผิดองค์ประกอบของกฎหมายได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 นี้ จึงได้ขยายขอบเขตขององค์กรในลักษณะที่กว้างขึ้น โดยเพียงแต่การเข้าเป็นสมาชิกของคณะบุคคล ก็ถือว่าได้ว่าเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว ด้วยเหตุนี้การเข้าเป็นสมาชิก หรือการมีความผูกพันของบุคคลกับองค์กรจึงไม่มีรูปแบบและวิธีการใดๆ ซึ่งต่างกับในความผิดฐานอั้งยี่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 และกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127 ที่ได้กำหนดรูปแบบขององค์กรในลักษณะการเป็นสมาชิกของสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งโดยรูปแบบและความผูกพันของบุคคลกับองค์กรดังกล่าวย่อมจะต้องมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่แน่ชัด ไม่ว่าจะเป็นระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่รู้กันในระหว่างบุคคลนั้นๆ ได้⁵²

มาตรา 210 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีการกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร...”

สาระสำคัญของการสมคบกันของบุคคลในบทบัญญัติของกฎหมายอาญานี้อยู่ที่ การแสดงถึงความตกลงร่วมกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิด ซึ่งการแสดงเจตนาตกลงร่วมกันดังกล่าว อาจปรากฏด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือกริยาท่าทางที่สามารถเข้าใจกันโดยปริยายระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็ได้ ความผิดดังกล่าวจะสมบูรณ์ทันทีที่บุคคลได้มีการตกลงกัน การสมคบกันของบุคคลนับว่าเป็นพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิดอย่างหนึ่ง โดยอยู่ในขั้นคิดและตกลงใจ ซึ่งถ้ายังไม่มีกรกระทำภายนอกแสดงออกมาแล้วก็ไม่เป็นผลอย่างใดในกฎหมาย แต่ถ้าความตกลงใจอันเนื่องมาจากการสมคบกันของบุคคลที่จะกระทำหรือเจตนาอันได้มีการกระทำออกมาภายนอกด้วยแล้ว เจตนาอันย่อมมีความสำคัญในกฎหมาย ด้วยเหตุนี้กฎหมายอาญาจึงได้กำหนดให้เป็นความผิดในตัวเองอีกส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้กฎหมายเอาผิดกับผู้ที่ให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนแก่อั้งยี่หรือช่องโจรด้วย ในมาตรา 212 ได้บัญญัติให้การจัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่อั้งยี่หรือช่องโจร การชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกช่องโจร การอุปการะอั้งยี่หรือช่องโจรโดยให้

⁵²ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 3 (ภาคความผิด), (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 437, อ้างถึงในสุรจิต พัฒนสาร. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่: ช่องโจรในประเทศไทย 2530: 62.

ทรัพย์หรือโดยประการอื่น หรือการช่วยจำหน่ายทรัพย์ที่อั้งยี่หรือช่องโจรได้มาโดยการกระทำ ความผิด จะต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือช่องโจรแล้วแต่กรณี⁵³ กฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะขัดขวางมิให้มีการรวมตัวกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิดฐานเป็น อั้งยี่และช่องโจรขึ้น และมีให้ดำเนินการต่อไปได้โดยสะดวก

ความผิดฐานอั้งยี่ ช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา ยังคงหลักเกณฑ์ความรับผิดของผู้กระทำความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.116 และ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127ไว้ กล่าวคือ นอกจากบุคคลที่มีพฤติการณ์การกระทำที่เป็น ความผิดอั้งยี่ ช่องโจรจะต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวตามมาตรา 209 และ 210 กฎหมายยังได้ บัญญัติให้ต้องรับผิดชอบจากการกระทำของบุคคลอื่นอีก มาตรา 213 ถ้าสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวก ช่องโจรคนหนึ่งคนใดได้กระทำความผิดตามความมุ่งหมายของอั้งยี่หรือช่องโจรนั้น สมาชิกอั้งยี่ หรือพรรคพวกช่องโจรที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยในที่ประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านใน การตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอั้งยี่หรือ ช่องโจรนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นทุกคน มาตรานี้เป็นบทบัญญัติ พิเศษที่บัญญัติให้บุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญา เพื่อการกระทำของผู้อื่น (Vicarious Liability) ซึ่ง ความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ มีข้อแตกต่างออกไปจากหลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป คือ บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบมิได้เป็นผู้กระทำ หรือละเว้นการกระทำ หากแต่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำ⁵⁴ ของบุคคลอื่นซึ่งได้ก่อให้เกิดผลร้ายขึ้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ไม่ใช่หลักของกฎหมายอาญา โดยตรง แต่เป็นการนำเอาหลักการของกฎหมายแพ่งเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา⁵⁵ ทั้งนี้โดยมีความ มุ่งหมายจะขัดขวางมิให้พวกอั้งยี่หรือช่องโจรดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ โดยกวดขันลงโทษ ความผิดที่พวกนั้นได้กระทำไป ทั้งนี้ ถ้าไม่มีมาตรา 213 นี้แล้ว เมื่อได้มีการกระทำความผิดขึ้น ตามที่อั้งยี่หรือช่องโจรได้สมคบกัน จะสามารถลงโทษบุคคลดังกล่าวได้เพียงความผิดฐานเป็น ตัวการหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ในมาตรา83-86 แล้วแต่กรณีเท่านั้น

บทบัญญัติในส่วน of ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในเรื่องความผิดฐานอั้งยี่ ช่อง โจร ตามประมวลกฎหมายอาญามีเพียงมาตราเดียวเท่านั้นคือ มาตรา 211 โดยกฎหมายถือเอา

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212.

⁵⁴ คณิต ฒ นคร, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 77.

⁵⁵ อำนวยทิพย์ พระ อินทรปรีชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 ตอนที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 1 (โรง พิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2469), หน้า 886-888, อ้างถึงในสุรจิต พัฒนสาร. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย อั้งยี่: ช่องโจรในประเทศไทย, 2530: 92.

พฤติการณ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีลักษณะที่ได้กำหนดไว้เป็นความผิดอันจะต้องรับโทษ ซึ่งพฤติการณ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในมาตรานี้คือ การประชุมในที่ประชุมอั้งยี่หรือซ่องโจร ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือซ่องโจร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่าตนได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของอั้งยี่หรือซ่องโจร

2.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นทั้งกระบวนการเริ่มตั้งแต่การผลิต การขนส่งจนกระทั่งถึงการจำหน่ายนั้น ล้วนดำเนินการโดยกลุ่มอาชญากรที่มีอิทธิพลและมักเป็นองค์กรขนาดใหญ่ เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งในด้านกฎหมาย ทางด้านการข่าว และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงมักจะอาศัยความได้เปรียบและช่องว่างทางกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่⁵⁶ ปัญหาเสพติดจึงเป็นปัญหาสำคัญของรัฐว่าจะทำอย่างไรให้ผู้ใส่สารเสพติด และผู้ค้าสารเสพติดทุกระดับหมดไปหรือลดน้อยลงจนอยู่ในระดับที่ไม่เป็นภัยต่อสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่ายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันว่าปัญหาเสพติดมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล ครอบครัว สังคม และต่อรัฐบาลต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือ การลักลอบค้ายาเสพติดโดยผิดกฎหมาย (Illicit Traffic)⁵⁷ ซึ่งเป็นความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมที่พยายามจะจัดจำหน่ายสิ่งผิดกฎหมายเหล่านี้ออกไปยังส่วนต่างๆ ของโลก⁵⁸

ประเทศไทยประสบกับปัญหาการระบาดของยาเสพติดเช่นกัน ทั้งในด้านการเป็นพื้นที่ผลิต การเป็นพื้นที่การค้า การเป็นพื้นที่แพร่ระบาด และการเป็นทางผ่านยาเสพติด โดยมีความเชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศกระทำกันเป็นเครือข่าย ด้วยยา

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด,” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13,2 (มีนาคม 2533): 50-51.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

⁵⁸ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานป.ป.ส., กองนิติการ, “คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 เรื่องนโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด,” เอกสารประกอบการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด, หน้า 55-64.

หลักที่มีปัญหาการแพร่ระบาด คือ ผื่น เฮอร์ปิกัน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคเคน เฮโรอีน และสารเสพติดประเภทวัตถุออกฤทธิ์บางชนิด⁵⁹

สำหรับนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลก่อนปี พ.ศ. 2534 ได้กำหนดมาตรการไว้ 4 ประการ คือ การป้องกัน การปราบปราม การบำบัดและการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน แต่อย่างไรก็ตามปัญหายาเสพติดยังคงร้ายแรงอยู่ เพราะปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ละเอียดลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านอื่นๆ อีกหลายด้าน เป็นต้นว่า ปัญหาครอบครัว ปัญหาชุมชน ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ถึง 3 ฉบับ แต่พบว่า มาตรการทางกฎหมายเหล่านี้ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากว่า

(1) มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถจะนำผู้เป็นเจ้าของยาเสพติดแท้จริงหรือตัวการใหญ่มาลงโทษได้ เพราะอาชญากรรมด้านยาเสพติดนั้นมีลักษณะเป็น “องค์กรอาชญากรรม” คือ มีผู้ร่วมงานมากกว่า 2 คนขึ้นไปมีการแบ่งงานกันทำหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายนายทุน ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด และพวกพ่อค้าย่อย แต่ละฝ่ายจะไม่มีใครรู้จักซึ่งกันและกัน แต่จะมีคนคอยวางแผนและประสานการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายให้สัมพันธ์กัน ฉะนั้นเมื่อจับส่วนหนึ่งส่วนใดก็จะไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะนายทุนหรือตัวการใหญ่ โดยเฉพาะนายทุนหรือตัวการใหญ่ซึ่งคอยบงการอยู่เบื้องหลัง แม้ทางการสืบสวนจะรู้ถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่เมื่อมีการจับกุม พยานหลักฐานทางการสืบสวนก็ไม่สามารถผูกมัดเพื่อนำบุคคลดังกล่าวมาลงโทษได้ ฉะนั้น ในการจับกุมแทบทุกครั้งจะได้ผู้ต้องหาในระดับปลายแถวหรือเป็นผู้ดำเนินการในแต่ละช่วงเท่านั้น ไม่สามารถนำผู้กระทำผิดทั้งกลุ่มมาลงโทษได้

⁵⁹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สภาพปัญหายาเสพติด[ออนไลน์], 19 กรกฎาคม 2552. แหล่งที่มา
<http://www.oncb.go.th/PortalWeb//ShowProperty//BEA%20Repository/StaticWeb/internet/MENU94/index>

(2) มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถจะจัดการกับผลตอบแทน (ทรัพย์สิน) ที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดได้ แม้ว่าในประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติให้อำนาจแก่ศาลที่จะริบทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องยากที่เจ้าพนักงานจะเป็นผู้พิสูจน์ให้เห็นว่าทรัพย์สินของรายใดได้มาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายยาเสพติด เพราะทรัพย์สินที่ได้มาส่วนใหญ่จะมาเป็นรูปของเงิน แล้วจึงเปลี่ยนสภาพเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น และในการส่งมอบเงินก็ได้ส่งมอบกันโดยตรง แต่จะใช้ระบบทางธุรกิจ เช่น การโอนเงินผ่านธนาคาร ดังนั้นแม้ทางการสืบสวนจะได้ความว่าบุคคลเหล่านั้นร่ำรวยผิดปกติ หรือมิได้มีรายได้อื่นใดที่จะสร้างความร่ำรวยได้มากขนาดนั้น แต่เมื่อโจทก์ไม่สามารถจะพิสูจน์ให้ชัดได้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นได้มาจากการกระทำความผิด ศาลก็ไม่สามารถจะสั่งริบได้ ผู้กระทำความผิดจึงนำทรัพย์สินเหล่านี้ใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดต่อไป เช่น ใช้ซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ ใช้ติดสินบนเจ้าพนักงาน ใช้จ้างบริวารให้เข้ามาร่วมกระทำผิดสร้างความร่ำรวยสะดวกสบายให้กับตนเองและครอบครัวจึงเป็นเครื่องล่อให้มีผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุม ในการประชุมผู้มีอำนาจเต็มในการพิจารณาปรับร่างอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 ระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 20 ธันวาคม 1987 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ที่ประชุมได้พิจารณาร่างอนุสัญญาฯ โดยฉันทามติ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1987 มีประเทศต่างๆได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาจนถึงวันที่ 20 ธันวาคม 1987 หัวหน้าคณะผู้แทนไทยโดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ได้ลงนามเฉพาะในกรมสารสุตทำย

รัฐบาลไทยโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาผลดีผลเสียในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมตำรวจ กรมศุลกากร และสำนักงาน ป.ป.ส. คณะทำงานพิจารณาแล้วเห็นว่าอนุสัญญาฯ 1988 มีประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเป็นผลดีในการที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นภาคี⁶⁰ โดยการจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จะกระทำได้โดยการออกกฎหมายภายในให้สามารถปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ได้ สมบูรณ์เรียบร้อยด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับยาเสพติดในขณะนั้นไม่สอดคล้องกับมาตรการในอนุสัญญาฯ 1988 ประเทศไทยจึงได้จัดให้เตรียมการแก้

⁶⁰ คำชี้แจงเสนอคณะรัฐมนตรี เรื่อง อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988, เอกสารอัดสำเนา, สำนักงานป.ป.ส.

กฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการในอนุสัญญาฯ นี้ ดังที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534⁶¹ ซึ่งได้กำหนด มาตรการพิเศษที่จะนำมาใช้ในการปราบปรามยาเสพติดของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 3 ประการใหญ่ คือ

1) การกำหนดความผิดในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อาชญากรรมด้านยาเสพติดล้วนดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมที่มีอิทธิพล และเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีความพยายามจะจำหน่ายสิ่งผิดกฎหมายเหล่านี้ออกไปยังส่วนต่างๆ ของโลก จนอาจกล่าวได้ว่าเบื้องหลังของธุรกิจยาเสพติด คือ กลุ่มองค์กรอาชญากรรม แต่ในการ จับกุมแทบทุกครั้งจะได้ผู้ต้องหาในระดับปลายแถว ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดที่อยู่เบื้องหลังมา ลงโทษได้ ดังนั้น ความผิดในข้อหาสมคบนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กับผู้ที่เป็นตัวการใหญ่ หรือ นายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กำหนดให้การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ทำการตกลงกันเพื่อกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาสำคัญ 5 ข้อหา คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครองเพื่อ จำหน่ายยาเสพติด และต้องรับโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ และถ้าความผิดที่ตกลงจะได้ทำขึ้นแล้วก็ต้องรับโทษหนักขึ้นเท่ากับผู้ที่ไปทำความผิด นั้นเองที่เดียว⁶² โดยการจับกุมหรือการแจ้งข้อหาสมคบแก่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับอนุมัติจาก เลขาธิการป.ป.ส. ก่อน⁶³

2) การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

⁶¹ มานี พิริยะวงษ์, ผลกระทบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988: ศึกษากรณีประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 306.

⁶² พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8

⁶³ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 14.

การประกอบอาชญากรรมยาเสพติดนำมาซึ่งรายได้จำนวนมากศาลแก้ongค์กร
อาชญากรรม เงินและทรัพย์สินเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการประกอบอาชญากรรมหรือธุรกิจที่ผิด
กฎหมายของongค์กร ใช้ติดสินบนเจ้าพนักงานของรัฐหรือนักการเมืองเพื่อให้ตนได้รับความ
ช่วยเหลือไม่ให้ถูกจับกุมหรือให้พ้นจากความผิด ดังนั้น การนำมาตราการริบทรัพย์สินมาใช้ในการ
ปราบปรามยาเสพติด ถือเป็นหลักการในการปราบปรามอาชญากรรมในแง่ของการกำจัดแรงจูงใจ
ในการกระทำความผิดในเรื่องของผลตอบแทนด้านการเงินและทรัพย์สิน พระราชบัญญัติ
มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จึงได้กำหนด
มาตรการในการริบทรัพย์สินให้สอดคล้องกับมาตรการริบทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ
1988⁶⁴ ดังต่อไปนี้

2.1 การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด

การริบทรัพย์สินกรณีนี้เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งมี
ขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ กฎหมายฉบับนี้จึงได้ขยายความหมายของ
ทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เกี่ยวกับทรัพย์สิน
ที่เข้าไปพัวพัน กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณมากและสลับซับซ้อนกว่า
ทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ และในกฎหมายฉบับนี้ยังเปลี่ยนแปลง
ปลายทางของทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งให้ริบ ซึ่งปกติจะตกเป็นของแผ่นดินให้ตกเป็นของ “กองทุน
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้น โดยบทบัญญัติของกฎหมายโดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

ทรัพย์สินที่ริบกรณีนี้เป็นทรัพย์สินที่เื้ออำนวยการกระทำความผิดเท่านั้น คือ
ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ที่สำคัญคือ การ
ริบทรัพย์สินของกลางกรณีนี้ กำหนดให้ริบทรัพย์สินทั้งสิ้น แม้จำเลยในคดีนั้นไม่ถูกลงโทษตามคำ
พิพากษาก็ตาม แต่การที่ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้ก็คงต้องพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์และ
เจ้าของทรัพย์สินตามกระบวนการดังนี้

⁶⁴ มานี พิริยะวณิชย์, ผลกระทบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 :ศึกษารณประเทศไทย, หน้า231.

- โจทก์มีหน้าที่นำเสนอให้ปรากฏหลักฐานที่ฟังได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- เจ้าของทรัพย์สินจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ตนไม่มีโอกาสทราบหรือมีเหตุผลอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด และจะมีการนำทรัพย์สินของตนไปใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผล ในการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี
- ถ้าเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ไม่ได้ หรือไม่มีผู้ใดร้องขอเข้ามาในคดี ก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

2.2 การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการ ใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อ หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน” ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดย ตำแหน่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการวินิจฉัยความเกี่ยวเนื่องของทรัพย์สินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดทั้งมีอำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้จนกว่าคดีถึงที่สุดโดยคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำพิพากษา เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมในคดียาเสพติดและคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เห็นว่าผู้ต้องหาผู้นั้นมีพฤติกรรมการค้ายาเสพติดมานานและมีทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติด ก็จะมีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา สำหรับกรณีเร่งด่วน เลขาธิการ ป.ป.ส.มีอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการฯ และหากพบว่าบุคคลอื่นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา คณะกรรมการหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. ก็มีอำนาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาด้วย

3. การนำปฏิบัติการลับ (Undercover Operation) มาใช้ในการปราบปรามยาเสพติด กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสืบสวนและปราบปรามองค์การอาชญากรรม เป็นการปฏิบัติงานในเชิงรุกเพื่อให้ทันต่อวิวัฒนาการและรูปแบบของอาชญากรรมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว วิธีปฏิบัติการในทางลับ ได้แก่ การอำพรางตัว การติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การดักฟัง การควบคุมการนำส่ง แต่วิธีปฏิบัติการในทางลับบางวิธีเป็น

การกระทำที่ผิดกฎหมายและฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน และอาจเกิดปัญหาว่าศาลไทยจะยอมรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้มาจากวิธีการดังกล่าว เป็นพยานหลักฐานในศาลหรือไม่ ดังนั้น การจะใช้วิธีปฏิบัติการลับในการปฏิบัติหน้าที่จึงต้องมีการออกกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินงาน กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการยาเสพติดซึ่งมีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐใช้ปฏิบัติการลับในการปฏิบัติงานได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่5) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฯ กำหนดให้เจ้าพนักงานอาจขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารที่ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้⁶⁵ และห้ามมิให้นำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไปเปิดเผยโดยไม่ชอบ หากฝ่าฝืน กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายนี้กำหนด เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติหน้าที่หรือตามกฎหมาย⁶⁶ ดังนั้น การดักฟังที่มีกฎหมายให้อำนาจและเจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด การดักฟังนั้นชอบด้วยกฎหมาย และเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบ ศาลยอมรับฟัง

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ กำหนดให้นำมาตรการควบคุมการนำส่ง (Control Delivery) มาใช้ ซึ่งเป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 และประเภท 2 ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ⁶⁷ การควบคุมการนำส่งนี้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่นำมาใช้ในการปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติด โดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า เป็นวิธีการที่อนุญาตให้การส่งของที่ผิดกฎหมาย หรือสงสัยว่าผิดกฎหมาย หรือสิ่งของที่ได้เปลี่ยนแทนสิ่งของที่ผิดกฎหมาย ให้ผ่านไปสู่ดินแดนของอีก

⁶⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2544 มาตรา 14 วรรค 1.

⁶⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2544 มาตรา 16/1.

⁶⁷ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่5) พ.ศ. 2545 มาตรา 15.

ประเทศ หรือหลายประเทศ โดยเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องของประเทศดังกล่าวทราบถึงการดำเนินการ และได้มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพิสูจน์ทราบถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด⁶⁸

2.5.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมมีระบบการปกปิด การรักษาความลับในองค์กร มีโครงการบริหารงาน มีขั้นตอนในการควบคุมดูแลและมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมหาศาลจากการกระทำความผิด จนทำให้มีลักษณะคล้ายกับองค์กรทางธุรกิจที่มีจุดประสงค์ในการแสวงหากำไร โดยมีการดำเนินการในลักษณะเป็นขบวนการที่มีเครือข่ายโยงใยครอบคลุมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เงินจำนวนมหาศาลที่องค์กรอาชญากรรมได้รับจากการกระทำความผิดเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพในหลายๆ รูปแบบเพื่ออำพรางแหล่งที่มาของเงินได้ จากเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเงินที่สกรปกให้เป็นเงินที่สะอาด ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินการ⁶⁹ และเงินที่ได้มีการดำเนินการจนชาวสะอาดแล้วเหล่านั้นก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างมากต่อการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเงินได้จำนวนมากนำไปสร้างอำนาจบารมีให้กับผู้กระทำความผิด และก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ยังมีเงินมากเท่าใด การดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดก็ยิ่งยากมากขึ้นเพียงนั้น โดยส่วนหนึ่งของเงินได้เหล่านี้ถูกนำย้อนกลับไปเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด องค์กรอาชญากรรมที่มีต้นทุนได้แก่ องค์กรอาชญากรรมยาเสพติด องค์กรอาชญากรรมค้าหญิงค้าเด็ก เป็นต้น⁷⁰

⁶⁸ ธีรณิษฐ์ ตันไพศาล, “ปัญหาการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า78-79.

⁶⁹ สีหนาท ประยูรรัตน์, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย, การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2, หน้า298.

⁷⁰ วีระพงษ์ บุญญาภาส,สุพัตรา แผนวิชิตและจิรวุฒิ ลิปิพันธ์, รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่อง“การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”(หัวข้อที่ 6 ของโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ระยะที่ 2) สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า2.

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด เนื่องจากผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อ นำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การ ปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ในเวลานั้นก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น จึง จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งผ่านการ พิจารณาของรัฐสภา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 โดยให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 และต่อมากฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ออกมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2543 อันมีผลทำให้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินของไทยมีสภาพบังคับใช้โดยสมบูรณ์⁷¹ หลังจากนั้นได้มีการแก้ไขอีกสอง ครั้ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2552

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนด ความผิดมูลฐานไว้หลายฐานความผิด และเพื่อให้สอดคล้องกับ UN Model Law และอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988 จึงได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาและความผิดมูลฐานที่สำคัญ คือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีดังนี้

1. กำหนดลักษณะความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดทางอาญา 9 ประเภท กล่าวคือ⁷²

⁷¹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ที่มาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน[ออนไลน์], 9 กุมภาพันธ์ 2552. แหล่งที่มา http://www.amlo.go.th/amlo_new/template.php?lang=TH&id=60&nvar_l3=true

⁷² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระ จัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถาน การค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการขู่โก่งประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือขู่โก่งหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจ อังยี หรือช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา⁷³

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป⁷⁴

นอกจากความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจำนวน 9 มูลฐานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นอีก 2 มูลฐาน คือความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งตามความในมาตรา 53 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ขณะนี้จึงมีความผิดมูลฐานทั้งหมด 11 มูลฐาน เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าความผิดมูลฐานทั้ง 11 ประการดังกล่าว เป็นความผิดร้ายแรงต่อรัฐ และเป็นภัยต่อสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งโดยแท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวแต่ละมาตราย่อมมีความผิดในตัวเองอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการสอบสวนจับกุมการกระทำความผิดในมูลฐานความผิดดังกล่าวกระทำได้ยาก จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานทั้ง 11 ประการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปฟอกเพื่อให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดแล้วนำกลับมาประกอบอาชญากรรมอีก

2. กำหนดมาตรการในการลงโทษทางอาญากับผู้ที่ฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน สำหรับผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดทั้งก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ ต้องได้รับโทษในความผิดฐานฟอกเงินด้วย

⁷³ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 มาตรา 3.

⁷⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 3.

3. นำหลักกฎหมายสมคบมาใช้ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน⁷⁵
4. มีบทกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลที่กระทำความผิด หรือช่วยเหลือ สนับสนุน หรือสมคบในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน⁷⁶
5. กำหนดให้ใช้มาตรการริบทรัพย์สินพิเศษ ซึ่งเรียกว่า มาตรการริบ ทรัพย์สินทางแพ่ง (civil forfeiture measure) มาตรการนี้เป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรม โดยให้คณะกรรมการธุรกรรม และเลขาธิการป.ป.ง. มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งอาจได้มา จากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิด มูลฐานไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน⁷⁷
6. กำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัติทำรายงานธุรกรรมที่เข้าเงินสดหรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่ กำหนดในกฎกระทรวง หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย⁷⁸ ทั้งนี้โดยนำเอาแนวทางของ Financial Transaction Task Force on Money Laundering ในส่วนที่เกี่ยวกับ Suspicious Transaction Report มาใช้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้ด้วย สถาบันการเงินที่ ไม่รายงานธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยจะมีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว⁷⁹

2.5.4 กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

พยานบุคคลในคดีอาญามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมในการ ค้นหาและพิสูจน์ความจริง แต่หลายครั้งที่ไม่ได้ตัวพยานหรือผู้เสียหายมาศาล โดยมีสาเหตุสำคัญ หลายประการ เช่น พยานมีความหวาดกลัวต่อภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเองหรือ

⁷⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 มาตรา 9.

⁷⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 มาตรา 61.

⁷⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 มาตรา 48.

⁷⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 มาตรา 13.

⁷⁹ รายงานของประเทศไทย. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความ ยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 11 วันที่ 18-25 เมษายน พ.ศ. 2548 กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย “การฉีกกำลัง และการโต้ตอบ: การดำเนินกลยุทธ์ร่วมกันในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, 2548), หน้า 16.

ครอบครัว เนื่องจากการข่มขู่ การคุกคาม และการทำร้ายพยานของผู้กระทำผิด หรือผู้มีอิทธิพล ทำให้ไม่มีพยานกล้ามาให้ปากคำหรือให้ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ในชั้นพนักงานสอบสวนและจำเลยในชั้นการพิจารณาของศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่ผู้กระทำ ความผิดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม พยานหรือผู้เสียหายถูกคุกคามด้วยการแก้แค้น ข่มขู่ จากองค์กรอาชญากรรม ทำให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือถึงแก่ชีวิต นอกจากนี้ยังมีบุคคลหลาย ฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม อาจรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมด้วย ทำให้กระบวนการที่จะนำตัวผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

สำหรับประเทศไทย มีแนวคิดในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองพยานโดยมีที่ มาจากหลักสากลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และแนวทางในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติที่ กำหนดให้การคุ้มครองพยานบุคคลเป็นมาตรการเสริมในการต่อต้านยาเสพติด รวมทั้ง สถานการณ์ขององค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลที่ทวีความรุนแรงขึ้น โดยที่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ได้บัญญัติรับรองการคุ้มครองพยานในคดีอาญาไว้ดังนี้ “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับการ คุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทน ที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ” จึงเป็นที่มาของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้รับการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2546 โดยให้มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่กลางเดือนธันวาคม 2546 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรของกระบวนการ ยุติธรรมบางแห่ง โดยเริ่มมีความเคลื่อนไหว ในการปรับกลยุทธ์ทางการบริหารงานให้สอดคล้องกับ แนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546⁸⁰

สำหรับหน่วยงานในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของไทยมีหน่วยงานหลักที่ รับผิดชอบโดยตรงคือ สำนักงานคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง พยานในคดีอาญา พัฒนาระบบและมาตรการคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดย การทำงานจะมีการประสานงานกับพนักงานสอบสวนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครอง พยาน เสนอแนะปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ใน การคุ้มครองพยาน คอยติดตามและประเมินผลการดำเนินการคุ้มครองพยาน

⁸⁰ ดล บุญนาค และชนิษฐนันท์ อภิหรรษากร, การคุ้มครองพยานกับการป้องกันและปราบปราม องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม: มาตรการป้องกัน และปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล ครั้งที่ 2, หน้า 383.

การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายพบว่าบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองได้แก่ ตัวพยานเองซึ่งจะได้รับความคุ้มครองทั้งในชั้นสืบสวน สอบสวน ชั้นฟ้องคดี และชั้นศาล โดยการคุ้มครองตัวพยานนั้นจะดำเนินการตลอดเวลาตั้งแต่ก่อนเบิกความ ระหว่างเบิกความ และหลังจากเบิกความแล้วจนกว่าจะแน่ใจว่าพยานได้รับความปลอดภัยเป็นที่แน่นอน อย่างไรก็ตามการข่มขู่ คุกคามและประทุษร้ายมักจะไม่เกิดแก่ตัวพยานเท่านั้น หากแต่การกระทำดังกล่าวยังกระทบไปถึงบรรดาญาติพี่น้อง คู่สมรส บุตร บิดา มารดา หรือคนใกล้ชิดของพยาน การที่จะเกิดผลร้ายกับบุคคลเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความสมัครใจของพยานในการเบิกความ ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงให้ความสำคัญในการคุ้มครองความปลอดภัยของสามี ภรรยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติสนิทหรือคนสนิทของพยานด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น การดำเนินการคุ้มครองพยานในบางกรณีอาจมีผลกระทบต่อเสรีภาพของพยานหรือคนที่ใกล้ชิดกับพยานอีกด้วย เช่นอาจมีการกักพยานไว้ในสถานที่ที่มีความปลอดภัยเป็นระยะเวลานาน หรือการที่พยานหรือบุคคลใกล้ชิดต้องเปลี่ยนชื่อ สกุลหรือสถานที่อยู่และอาชีพ เป็นต้น ดังนั้นการเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองพยานจึงต้องอาศัยความสมัครใจของพยานบุคคลใกล้ชิดเป็นหลักสำคัญ

กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดรูปแบบของการคุ้มครองพยาน ทั้งการคุ้มครองพยานตามรูปแบบทั่วไป การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษและการคุ้มครองพยานโดยใช้มาตรการที่มีโทษทางอาญา

1) การคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป

ปรากฏตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 6 และมาตรา 7 ซึ่งบัญญัติให้ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาลหรือสำนักงานคุ้มครองพยาน อาจจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครอง หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอ และในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้พยานบุคคลต้องให้ความยินยอมในการให้ความคุ้มครองพยานที่จะจัดให้เนื่องจาก การเข้าสู่ขั้นตอนการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลนั้น จำทำให้สิทธิของพยานบุคคลบางประการถูกจำกัด ดังนั้น จึงต้องอาศัยความยินยอมของพยานบุคคลเป็นพื้นฐานในการเข้าสู่มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

การแจ้งและวิธีการที่เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นจะให้ความคุ้มครองแก่พยานตามคำขอและการสิ้นสุดลงซึ่งการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

วิธีการคุ้มครองพยานในมาตรการทั่วไปนี้ รวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เว้นแต่พยานจะไม่ให้ความยินยอม และการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง ในกรณีจำเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจัดให้มีการคุ้มครองพยานและตัวพยาน ตลอดจนบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง จะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้การคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น⁸¹

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้นำมาตรการทั่วไปมาใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย โดยบุคคลนั้นยินยอมด้วย⁸²

2) การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

เนื่องจากในคดีอาญาบางประเภท พยานมีความเสี่ยงสูงที่จะไม่ได้รับความปลอดภัยพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 จึงได้กำหนดการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษไว้ในมาตรา 8-12 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1 เงื่อนไขของการเข้าสู่การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

มาตรา 8 ได้กำหนดประเภทของพยานในคดีที่อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษไว้ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(2) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา

(3) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาหอไปหรือพาไปเพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือ

⁸¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 6.

⁸² พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 7.

ความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการณการค้าประเวณี

(4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอ้างชื่อและช่องโหลตาม ประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายควมรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นลัดส่วน

(5) คดีความผิดที่อัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานทีหนักกว่านั้น

(6) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน

2.2 ขั้นตอนการพิจารณานำมาตรการพิเศษมาใช้ในการคุ้มครองพยาน

มาตรา 9 กำหนดให้ กรณีเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา สามารถยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

การยื่นคำร้อง และการดำเนินการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง⁸³

2.3 วิธีการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

มาตรา 10 บัญญัติให้ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

⁸³ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ.2548.

- (1) ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
- (2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยาน หรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี
- (3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
- (4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
- (5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- (6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
- (7) ดำเนินการอื่นใดในพยานได้รับความช่วยเหลือ ได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำขอดังกล่าว โดยให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับ และห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้นำมาตรการพิเศษมาใช้บังคับในกรณีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลผู้ใกล้ชิดพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย โดยได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น⁸⁴

2.4 การสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ

การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษจะยุติหรือสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12 ความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจสั่งให้การคุ้มครองพยาน ตามมาตรการพิเศษสิ้นสุดลง เมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

⁸⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 11.

- (1) พยานร้องขอ
- (2) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง หรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ
- (3) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอีกต่อไป
- (4) พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร
- (5) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยาน ในความรับผิดชอบแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จอันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีที่พยานได้รับความคุ้มครอง

นอกจากนี้ เพื่อให้มาตรการคุ้มครองพยานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ยังได้วางบทกำหนดโทษทางอาญาฐานเปิดเผยความลับเกี่ยวกับตัวพยาน บุคคลในครอบครัว หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับพยานที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ โดยผู้ใดเปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 10 หรือ มาตรา 11 โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ หรือเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายสาหัส หรือเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น⁸⁵

ถ้าการกระทำตาม มาตรา 21 เป็นการกระทำเพื่อให้บุคคลตามมาตราดังกล่าวไม่ได้รับความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นกึ่งหนึ่ง⁸⁶

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 21.

⁸⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 22.

และยังได้กำหนดโทษสำหรับความผิดอาญาใดๆ ที่ได้กระทำต่อพยานเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลนั้นจะมา หรือได้มาเป็นพยาน ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กิ่งหนึ่ง⁸⁷

2.5.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษ

การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม เป็นความผิดอาญาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากความผิดอาญาทั่วไป โดยมีลักษณะพิเศษอันได้แก่ การดำเนินการขององค์การอาชญากรรมมีเครือข่ายอย่างกว้างขวาง สมาชิกยึดมั่นในกฎระเบียบ มีระบบการบริหารองค์การโดยการบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น และประกอบอาชญากรรมในหลายรูปแบบ ทั้งความผิดอาญาที่รุนแรงและความผิดที่กระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งการปราบปรามดำเนินคดีทำได้ยาก เนื่องจากองค์การอาชญากรรมมีความเชี่ยวชาญในการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนและสามารถทำลายพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็ว เมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ก็มักเป็นเพียงอาชญากรระดับล่าง ซึ่งไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลในองค์การอาชญากรรมของตนเนื่องจากเกรงกลัวผลร้ายที่จะตามมา ทำให้ยากในการสืบสวนขยายผล จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเป็นการเฉพาะเพื่อให้มีการจัดการองค์การอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการทำลายกลุ่มสมาชิก เครือข่ายขององค์การอาชญากรรม ไม่ให้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยเฉพาะมาตรการบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการลงโทษกลุ่มสมาชิกและทำลายองค์การอาชญากรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการใช้เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญากรรม

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในข้อ 20 ได้กำหนดถึงเรื่องเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ เป็นวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการลงโทษองค์การอาชญากรรม การใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษมีกรณีที่สำคัญคือ การดักฟัง (wiretap) การใช้เจ้าหน้าที่อำพราง (undercover) การส่งภายใต้การควบคุม (controlled delivery) การล่อให้กระทำผิด (entrapment) การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์(electronics surveillance)โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ในขณะนั้นประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติของกฎหมายภายในเกี่ยวกับเรื่องวิธีการสืบสวนสอบสวนพิเศษเพื่อการรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ ยกเว้นแต่ในเรื่องการส่งยาเสพติดภายใต้การควบคุม การดักฟังตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนการดำเนินคดี

⁸⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 23.

อาญาโดยทั่วไปใช้หลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ซึ่งการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษไว้สำหรับความผิดร้ายแรงที่กระทำในรูปแบบองค์กรอาชญากรรมแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นการยากที่พนักงานสอบสวนจะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานที่เพียงพอจนสามารถดำเนินคดีกับตัวการใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ตัวการใหญ่ในองค์กรอาชญากรรมหรือผู้มีอิทธิพลสามารถต่อสู้อัยการจนหลุดพ้นจากการลงโทษไปได้จำนวนหลายคดี⁸⁸ จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพของกฎหมายเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสืบสวนสอบสวนพิเศษให้สามารถดำเนินการอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ⁸⁹

ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 โดยให้มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2547 และแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ โดยใช้วิธีการที่มีความเหมาะสมกับการแสวงหาพยานหลักฐาน และมีการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นโดยอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า DEPARTMENT OF SPECIAL INVESTIGATION มีชื่อย่อว่า DSI อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

1. ป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ รูปแบบ วิธีการ และมาตรการในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

⁸⁸ รายงานของประเทศไทย: การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 11 วันที่ 18-25 เมษายน พ.ศ. 2548 กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย “การผนึกกำลังและการโต้ตอบ: การดำเนินกลยุทธ์ร่วมกันในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา”, หน้า24.

⁸⁹ อรรถพล ลิขิตจิตถะ ณรงค์ รัตนานุกูลและสุวัฒน์ รุ่งเมฆารัตน์, รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่อง“เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ” (หัวข้อที่ 11 ของโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ระยะที่ 2) สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า3.

3. พัฒนาโครงการและการบริหารจัดการองค์กร
4. พัฒนาบุคลากรโดยเสริมสร้างศักยภาพในด้าน ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และขวัญกำลังใจ
5. ประสานส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมกับทุกภาคส่วนทั้งภายในและต่างประเทศ

คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ คดีพิเศษหรือคดีอาชญากรรมพิเศษ มักมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำต่อระบบการเงินการธนาคาร การค้าการพาณิชย์ การหลีกเลี่ยงภาษีอากร การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้กระทำผิดมีเครือข่ายโยงใยภายในประเทศและระหว่างประเทศ การกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่งต่อประเทศชาติและประชาชน ผู้กระทำความผิดมักได้แก่ ผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด ขบวนการค้าโสเภณีข้ามชาติ และการค้ายาเสพติด เป็นต้น โดยต้องเป็นคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษพ.ศ. 2547(แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2551) หรือคดีอาญาที่ได้กำหนดเป็นกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ซึ่งคดีดังกล่าวต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ
2. คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ
3. คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นคดีความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

4. คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

5. คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญา หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาลักษณะคดีพิเศษตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะเห็นได้ว่าเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความพิเศษ แตกต่างไปจากความผิดอาญาทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ดังนั้นพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ จึงให้อำนาจเจ้าพนักงานที่มีความชำนาญเฉพาะในการสืบสวนสอบสวน ปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และกำหนดวิธีการการสอบสวนคดีพิเศษขึ้นเพื่อให้เจ้าพนักงานคดีพิเศษสามารถแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีพิเศษได้

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ มาตรา 24 ได้กำหนดว่า เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

1. เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็น คดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนินช้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

2. ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือ ได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

3. มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

4. มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจง เป็นหนังสือหรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการ พิจารณา

5. ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (1) (2) (3) และ (4)

การใช้อำนาจตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตาม ข้อบังคับที่ กคพ.กำหนดเฉพาะการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) นอกจากพนักงานสอบสวนคดี พิเศษต้องดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้น เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ สามารถเข้าค้นได้เป็น หนังสือ ให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครอง ดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งตั้งแต่ ระดับ 7 ขึ้นไปด้วย

ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนาบันทึกเหตุ สงสัย ตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อตามวรรคสาม และสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สิน ที่ยึด หรืออายัดต่อศาลจังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการค้น หรือศาลอาญาในเขต กรุงเทพมหานครภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจ ค้น เพื่อเป็นหลักฐาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ ตาม วรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการให้เป็นไป ตามที่อธิบดีกำหนดโดยทำเอกสารให้ไว้ประจำตัวพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ได้รับอนุมัตินั้น และ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้นั้นต้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ยังได้กำหนดให้มีมาตรการ กฎหมายในการเข้าถึงเอกสารหรือข้อมูลข่าวสาร ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุ อันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยี สารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษพนักงาน

สอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือ จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษา ศาลอาญา เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

1. มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
2. มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
3. ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้อง ให้ความร่วมมือ เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไป ตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะ ในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด

อย่างไรก็ตามข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามมาตรา 25 เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ และการได้มาต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น มาตรา 26 จึงกำหนดห้ามมิให้บุคคลใดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตาม มาตรา 25 เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตาม มาตรา 25 และเป็นกรปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนในลักษณะการเป็นสายลับเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ในมาตรา 27 ได้กำหนดให้อธิบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจให้บุคคลใด จัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดขึ้นหรือเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคนใด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่อธิบดีกำหนด โดยการจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

2.5.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงและเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงของมนุษย์⁹⁰ เนื่องจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้ที่ถูกค้า ที่ต้องกลายเป็นเหยื่อและถูกกลืนอนสิทธิ และต้องดำรงชีวิตภายใต้การควบคุมของผู้อื่น⁹¹ สิ่งที่น่าวิตกคือ กระบวนการค้ามนุษย์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากประเทศหนึ่งเชื่อมโยงไปสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยมีองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้อยู่เบื้องหลังธุรกิจการค้ามนุษย์ ก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการป้องกันปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิด องค์การสหประชาชาติประมาณการว่า ในแต่ละปีมีชาย หญิง และเด็ก จำนวน 4 ล้านคน ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ และแต่ละปีมีเงินจากการค้ามนุษย์หมุนเวียนถึง 5,000 ถึง 7,000 พันล้านเหรียญสหรัฐ เฉพาะในสวนรายได้จากธุรกิจการค้าประเวณีทำรายได้ปีละประมาณ 52,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁹²

สำหรับปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การค้ามนุษย์ภายในประเทศ และการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ในส่วนของการค้ามนุษย์ในประเทศ หมายถึง การค้าหญิงและเด็กจากพื้นที่ชนบทเข้าสู่พื้นที่เขตเมืองทั่วประเทศนั้น กลุ่มหญิงและเด็กในพื้นที่ตอนเหนือของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มหญิงชาวเขา และเด็กหญิงที่ไม่ได้มีฐานะเป็นพลเมืองไทย ยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก และกลุ่มเสี่ยงที่ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ปัจจุบันพบว่าการค้ามนุษย์ในไทยมีความซับซ้อนและมีผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วยผู้นำหมู่บ้าน ครู พระ ตำรวจที่ด้านตรวจ เจ้าของสถานบริการทางเพศ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ธนาคาร คนขับแท็กซี่ คนจัดทัวร์ และองค์กรอาชญากรรม โดย

⁹⁰ ศิริพร สโคโรบานาค, *การค้ามนุษย์ แนวคิด กลไก และประเด็นท้าทาย*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิผู้หญิง, 2550) หน้า 9.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

เป็นการรวมตัวกันหลวมๆแบบไม่เป็นทางการ ยกเว้นการจัดหาหญิงและเด็กทำงานตามบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะเป็นการทำงานในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม สำหรับประเด็นการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศของไทย ทั้งการส่งออกหญิงและเด็กไทยไปต่างประเทศ และการนำเข้าหญิงและเด็กต่างชาติเข้าไทย มีความรุนแรงมากกว่าในอดีต โดยเฉพาะประเด็นการค้าหญิงและเด็กต่างชาติในธุรกิจบริการทางเพศหรือเพื่อบังคับใช้แรงงานในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการที่ไทยถูกใช้เป็นประเทศทางผ่านในการค้ามนุษย์ไปยังประเทศอื่นทั่วโลก ปัจจุบันพบว่าเครือข่ายการค้ามนุษย์มีลักษณะเป็นองค์กรซึ่งพัฒนาการทำงานให้มีการจัดการที่ดี มีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และมีการดำเนินงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยมีการวางแผนลำเลียงคนและเหยื่อของการค้าเพื่อใช้แรงงานซึ่งมีทั้งแรงงานไร้ฝีมือและกลุ่มหญิงขายบริการที่ส่วนใหญ่สมัครใจมาทำงาน แต่ยังคงมีส่วนหนึ่งที่ถูกล่อลวงมา ในขณะที่การค้าในลักษณะลักพาตัว หรือบังคับควบคุมตัวมามีจำนวนน้อยลง⁹³

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้จัดทำกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2452 คือ พระราชบัญญัติสัญจรโรคร.ศ.127 (พ.ศ. 2452) และได้มีการออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวตามมาอีกหลายฉบับจนกระทั่ง มีการออกพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการค้ามนุษย์โดยตรง ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้มีการขยายขอบเขตความคุ้มครองไปถึงผู้หญิงและเด็กทั้งหมด โดยให้หมายรวมถึงเด็กชายด้วย และมีการขยายฐานความผิดเพิ่มขึ้นอีกหลายลักษณะ โดยมาตรา 5 ได้กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กให้หมายรวมถึง การซื้อขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับหน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการหรือยอมรับการกระทำใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อกาหรือนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าจะหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือพระราชบัญญัตินี้⁹⁴ กำหนดให้การเตรียมการกระทำความผิดรับโทษเท่าการพยายามกระทำความผิด⁹⁵ มีมาตรการลงโทษในความผิดฐานสมคบกัน

⁹³ ธีรนิติย์ ตันไพศาล, ปัญหาการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์, หน้า 63-66.

⁹⁴ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 5.

⁹⁵ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 6.

กระทำความผิด⁹⁶ ขยายมาตรการในการป้องกันและปราบปรามให้แก่เจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เช่น ให้นักงานเจ้าหน้าที่ตรวจตราสอดส่องดูแลตามท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง สถานบริการ โรงงาน และ สาธารณสถานต่าง ๆ เพื่อมิให้เกิดการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุใน มาตรา 5⁹⁷

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังไม่สมบูรณ์จนสามารถยึดถือเป็นหลักในการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่กระทำลง โดยองค์กรอาชญากรรม เนื่องจาก

1. ไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนของการค้ามนุษย์ ทั้งที่เป็นกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก มีกำหนดไว้เพียงพฤติการณ์อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เพราะฉะนั้นในพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่มีความผิดฐานค้ามนุษย์ และเมื่อกล่าวถึงความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก บทบัญญัติจะใช้คำว่า “การกระทำความผิดกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5” และมาตรา 5 ได้นำพฤติการณ์ดังกล่าวไปเชื่อมโยงไว้กับกฎหมายทั้งสามฉบับ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับใช้ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมเฉพาะผู้หญิงและเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้ชายซึ่งปัจจุบันตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เช่นกัน

2. ไม่มีบทกำหนดโทษในตัวพระราชบัญญัติ เนื่องจากในพระราชบัญญัตินี้ไม่มีการบัญญัติฐานความผิดขึ้นใหม่ จึงไม่มีการกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ⁹⁸ ผู้ที่กระทำความผิดตามมาตรา 5 จึงต้องระวางโทษตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ บทบัญญัติเพียงมาตราเดียวที่มีการกำหนดอัตราโทษ คือ มาตรา 7 ซึ่งกำหนดผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นโทษที่ค่อนข้างเบาเมื่อคำนึงถึงผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม การขาดบทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติ

⁹⁶ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 7.

⁹⁷ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 8.

⁹⁸ ทรงพล พันธุ์วิชาตกุล, “ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 72-74.

รวมถึงการกำหนดอัตราโทษที่ค่อนข้างเบาก่อให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้และทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยกำหนดลักษณะความผิดให้มีความครอบคลุมการกระทำความผิดในลักษณะต่างๆ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันลักษณะการกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลนั้น มิได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กเท่านั้น และกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในราชอาณาจักรหรือส่งไปค้าในราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงาน บริการหรือขอตาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น และมีการกระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับการที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก จึงมีความจำเป็นที่จะได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้มีความสอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสาร

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) ให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542⁹⁹
- 2) มีการกำหนดคำนิยามที่สำคัญ¹⁰⁰ ได้แก่

“แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัสดุสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

⁹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14.

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4.

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงสร้างที่ชัดเจนมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอน หรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง หรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป หรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3) กำหนดลักษณะการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์¹⁰¹

ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงานเหี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงานเหี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้การสนับสนุนการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การอุปการะโดยให้ทรัพย์สิน จัดหาที่พักหรือที่พักนั้ให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดพ้นจากการจับกุม การเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์จากผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ถูกลงโทษ การชักชวน

¹⁰¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6.

ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์¹⁰²

4) มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้เตรียมการ¹⁰³ ผู้สมคบ¹⁰⁴ เพื่อกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

5) มีบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่กระทำลงโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม โดยกฎหมายกำหนดให้ต้องระวางโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้กึ่งหนึ่ง¹⁰⁵

6) กำหนดเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจตรา สอดส่องดูแล กักตัวบุคคล ผู้เสียหาย ตรวจค้นบุคคล ยานพาหนะ เคหะสถานเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีพยานหลักฐานหรือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ กำหนดให้เจ้าพนักงานอาจขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารที่ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์และมีอำนาจในการให้ความช่วยเหลือบุคคล ซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายด้วย¹⁰⁶

7) กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือ คຸ່ມครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และคຸ່ມครองพยานในคดีค้ามนุษย์ ตลอดจนคຸ່ມครองสิทธิของผู้เสียหายมิให้มีการเผยแพร่ภาพ เสียง ชื่อ ประวัติ สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของผู้เสียหาย รวมถึงบุคคลในครอบครัว สำหรับผู้เสียหายที่เป็นคนต่างด้าวจะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู หรือเพื่อเหตุผลทางมนุษยธรรม ส่วนบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่เคยมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้ผู้เสียหายเดินทางกลับราชอาณาจักรโดยคำนึงถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของบุคคลดังกล่าว¹⁰⁷

¹⁰² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 7.

¹⁰³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 8.

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 9.

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 10.

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หมวด 3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่.

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หมวด 4 การช่วยเหลือ และคຸ່ມครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.

8) มีบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ และกำหนดโทษกรณีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดด้วย นอกจากนี้ยังมีบทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่กระทำการอันเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เปิดเผยมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์¹⁰⁸

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เห็นว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ทั้งในส่วนการให้คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ การกำหนดลักษณะของการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การกำหนดมาตรการช่วยเหลือผู้เสียหาย บทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลและองค์กรอาชญากรรม

2.5.7 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.....(ฉบับแก้ไขล่าสุด)

จากการที่ประชาคมโลกตระหนักถึงภัยคุกคามจากปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรสหประชาชาติโดยผู้แทนจากประเทศต่างๆ ได้ร่วมกันร่างอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ขึ้น เพื่อให้ประเทศสมาชิกที่เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าวนำเอาหลักเกณฑ์และมาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายภายในให้สอดคล้องกัน และสามารถนำกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้สำหรับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติต่อไป และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เข้าร่วมลงนามเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาฉบับนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่ออนุสัญญาฯ ดังกล่าว เพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยการอนุวัติการบัญญัติกฎหมาย จึงเป็นที่มาของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติฉบับนี้ ปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดคำนิยามความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” และลักษณะการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความหมาย

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หมวด 6 บทกำหนดโทษ.

และลักษณะการดำเนินการที่เป็น “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 2 และข้อ 3

2. กำหนดให้มีการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือเรียกโดยย่อว่า ก.ป.อ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมสรรพากร เลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนห้าคน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านบัญชี เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงินการธนาคารหรือกฎหมาย ด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ โดยให้รองอัยการสูงสุดที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ อธิบดีอัยการฝ่ายต่างประเทศ และผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

3. กำหนดให้มีศูนย์ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือศูนย์ป.ป.อ. เป็นหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายหลักสำหรับงานด้านการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ในร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเอาไว้ดังนี้

- เสนอนโยบายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและให้ความเห็นในการออกกฎกระทรวงต่อคณะรัฐมนตรี
- พิจารณาออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้
- กำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการใช้การสืบสวนสอบสวนพิเศษและหลักเกณฑ์ตามที่มีบทบัญญัติกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ
- ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

4. กำหนดให้มีการนำเอาการสืบสวนสอบสวนพิเศษต่างๆ เช่น การแฝงตัว การล่อจับ การส่งมอบภายใต้การควบคุม การสะกดรอยด้วยเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมหรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้สำหรับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

5. มีการกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กล่าวคือ กำหนดให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรืออัยการสูงสุดอาจมอบหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสอบสวน หรือไต่สวนคดีอาญาอื่นก็ได้ และในกรณีที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่และสถานะเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวทุกประการ

จากการศึกษาถึงสภาพปัญหา ผลกระทบขององค์กรอาชญากรรมทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย เห็นว่าปัญหาขององค์กรอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อที่เป็นการบั่นทอนความมั่นคงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เนื่องจากการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมล้วนเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ามนุษย์ การพนัน การขโมย การขู่กรรโชก การใช้อิทธิพลข่มขู่ การค้าของหนีภาษี การทำร้ายร่างกายและการฆ่า การฟอกเงิน การค้ายาเสพติด เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมสามารถคงอยู่ได้ โดยไม่ถูกดำเนินคดีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรอาชญากรรมจึงมีส่วนสำคัญในการก่อปัญหาทุจริตคอร์รัปชันร่วมกับนักการเมืองและข้าราชการ โดยการให้สินบนหรือให้การสนับสนุนแก่ข้าราชการหรือนักการเมือง หรืออาจใช้อิทธิพลข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัว

สำหรับประเทศไทย มีบทบัญญัติกฎหมายที่อาจนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร และกฎหมายเฉพาะซึ่งเกิดจากความพยายามในการแสวงหามาตรการทางกฎหมายจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติโดยเฉพาะที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่มีการพัฒนารูปแบบ

สืบย้อนขึ้นจากองค์การอาชญากรรมในอดีต คงมีแต่ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความพยายามในการแสวงหามาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม องค์กรอาชญากรรมขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ

ปัญหาองค์กรอาชญากรรมได้สร้างผลกระทบร้ายแรงต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ และการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้นแต่ได้แพร่ขยายไปยังประเทศต่างๆ ประชาคมโลกจึงได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว องค์กรระหว่างประเทศและประเทศต่างๆ ได้มีความพยายามในการแสวงหา มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

3.1 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมขององค์การ สหประชาชาติ

ปัญหาอาชญากรรมที่กระทำโดยกลุ่มอาชญากรที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรหรือ องค์กรอาชญากรรม ส่งผลกระทบขยายวงกว้างออกไปจนเป็นปัญหาของสังคมโลก องค์การ สหประชาชาติจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายขององค์กร อาชญากรรมที่นับวันจะส่งผลเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง

องค์การสหประชาชาติจึงได้สร้างข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อเป็นมาตรการทาง กฎหมายและเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐภาคีในอันที่จะ ปราบปรามการกระทำผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรมและตัวขององค์กรอาชญากรรม โดยตรง

3.1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ทำให้องค์การสหประชาชาติต้องยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ปัญหา¹ โดยการร่าง อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด (Single Convention on Narcotics Drugs, 1961) และ

¹ มานี พิริยะวงวิชัย, ผลกระทบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 :ศึกษารณียประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรสาขารัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 112.

อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Convention on Psychotropic Substances, 1971) แต่เนื่องจากอนุสัญญาทั้งสองฉบับนี้ขาดมาตรการที่จะปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งมีวิธีการใหม่อยู่เสมอ การควบคุมยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวิธีการของอนุสัญญาสองฉบับดังกล่าว คือ การจำกัดการผลิต การจำหน่าย การนำเข้า การส่งออก ให้กระทำเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งมีความรุนแรงได้² โดยเฉพาะการลักลอบค้ายาเสพติดที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งได้สร้างผลกำไรและความร่ำรวยมหาศาล ซึ่งทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถแทรกซึม สร้างความเสียหายและบั่นทอนโครงสร้างของรัฐบาล รวมทั้งสังคมในทุกระดับชั้น องค์กรสหประชาชาติจึงต้องแสวงหามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด

องค์กรสหประชาชาติจึงได้ให้คณะกรรมการสังคมและเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติ ร่างอนุสัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการปราบปรามขึ้นคือ ร่างอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (Draft Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) ในการพิจารณาเนื้อหาของร่างอนุสัญญาฯ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกประเทศ สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างรัฐบาล (Inter-Governmental Export Group Meeting) เพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาโดยเฉพาะ และได้จัดให้มีการประชุม Review Group เพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างอนุสัญญา ต่อมาคณะกรรมการสังคมและเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการประชุมผู้มีอำนาจเต็มระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อพิจารณารับร่างอนุสัญญาฯ และที่ประชุมดังกล่าวได้มีมติรับร่างอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2531

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 หรือ อนุสัญญากรุงเวียนนา (The Vienna Convention) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท นอกจากนี้อนุสัญญาฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และถือได้ว่าเป็นแม่แบบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งปวง แม้ว่าอนุสัญญาฉบับนี้จะกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด

² ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด,” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13,2 (มีนาคม 2533): 63.

ติดก็ตาม ซึ่งการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินหรือองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ได้นำหลักของอนุสัญญาฉบับนี้ไปเป็นแนวทางในการออกมาตรการควบคุมการฟอกเงินเป็นส่วนใหญ่ สังเกตได้จากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่เกี่ยวกับการฟอกเงินต้องมีการอ้างอิงอนุสัญญากรุงเวียนนา³ ทุกครั้ง

มาตรการสำคัญของอนุสัญญามีดังนี้

1. มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

ข้อกำหนดในอนุสัญญาเกี่ยวกับความผิดและบทลงโทษในส่วนมาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด³ มีลักษณะเป็นกฎหมายสารบัญญัติ กำหนดให้การทำขึ้น ผลิต สกัด ปรง เสนอให้ เสนอขาย ขายส่งมอบ เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไม่ว่าขั้นตอนใดถือว่ามี ความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติดทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะดำเนินการโดยตนเอง หรือในรูปของผู้มีส่วนร่วมกระทำความผิด อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 ได้บัญญัติความผิดในข้อ 3 วรรค 1 เอาไว้ว่า

“1. แต่ละภาคีจะต้องนำมาใช้ซึ่งมาตรการที่จำเป็นเพื่อบัญญัติให้การกระทำซึ่งได้กระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้ เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน

(ก) (1) การทำขึ้น ผลิต สกัด ปรง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใดๆ เป็นนายหน้าจัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทใดๆ อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข หรืออนุสัญญา ค.ศ. 1971

(2) การเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้นโคคา หรือพืชกัญชา เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติดที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่แก้ไข

(3) การครอบครอง หรือซื้อขายยาเสพติด หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไม่ว่าชนิดใด เพื่อวัตถุประสงค์ เพื่อกระทำการใดๆ ตามที่ระบุไว้ใน (1) ข้างต้น

³ Article 3.

(4) การผลิต ขนส่ง หรือจำหน่ายอุปกรณ์ วัสดุ หรือสารตามที่ระบุไว้ในบัญชี 1 และบัญชี 2 โดยรู้ว่าจะมีการใช้สิ่งนั้นในการหรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้นหรือการผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมาย

(5) การจัดให้มีการจัดการหรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิดใดๆ ที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (4) ข้างต้น”

ในส่วนของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด อนุสัญญาฯ กำหนดให้ การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด การปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง การเคลื่อนย้ายสิทธิที่เกี่ยวข้องหรือกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดที่แต่ละประเทศภาคีต้องกำหนดในกฎหมายอาญาประเทศตน ซึ่งปรากฏในอนุสัญญาฯ ข้อ 3 วรรค 1 ดังนี้

“1. แต่ละภาคีจะต้องนำมาใช้ซึ่งมาตรการที่จำเป็นเพื่อบัญญัติให้การกระทำ ซึ่งได้กระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้ เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน...

(ข)(1) การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตาม (ก) ของวรรคนี้ หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิด อำพราง แหล่งกำเนิดที่ผิดกฎหมายของทรัพย์สินหรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

(2) การปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย สิทธิเกี่ยวข้องกันทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตาม (ก) ของวรรคนี้ หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าว”

การบัญญัติเช่นนี้ก็เพื่อเป็นการกำชับแรงจูงใจในการกระทำความผิดของผู้ลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งหวังผลกำไรมหาศาลจากการค้ายาเสพติดนี้ นั่นคือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อได้รับเงิน กำไรจากการค้ายาเสพติดก็จะนำเงินนั้นไปซื้อทรัพย์สินอื่น หรือการโอนเงินผ่านธนาคารประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง นอกจากความผิดเกี่ยวกับการแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว การได้มา การครอบครอง หรือการใช้ทรัพย์สินโดยขณะรับมานั้นรู้ว่าเป็นทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ

ยาเสพติด เป็นการตัดหนทางที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะทำการโอนเงินสินของตนให้แก่บุคคลอื่น เช่น กรณีการโอนเงินผ่านธนาคารข้ามประเทศ เป็นต้น

2. มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดที่กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

กำหนดให้ความผิดที่กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด⁴ ปรากฏในอนุสัญญาฯ ข้อ 3 วรรค 1 (c) (4) ดังนี้

“แต่ละภาคีจะต้องนำมาใช้ซึ่งมาตรการตามที่จำเป็นเพื่อบัญญัติให้การกระทำซึ่งได้กระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้ เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน...

(c) ภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญและแนวคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของภาคีนั้น...

(4) การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบกันกระทำ พยายามกระทำและช่วยเหลือ ยุยงสนับสนุน ให้ความสะดวกและให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำความผิดใดๆ ที่บัญญัติไว้ตามข้อนี้”

การบัญญัติเช่นนี้ เป็นกรณีที่อนุสัญญาฯ ได้นำหลักกฎหมายสมคบ (Conspiracy Law) มาใช้กับการกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ความผิดลักษณะสมคบนี้เป็นความผิดสำเร็จ ตั้งแต่ได้มีความตกลงหรือมีการกำหนดแผนการร่วมกันระหว่างผู้กระทำความผิด โดยมีต้องคำหนึ่งว่าจะมีการกระทำตามที่ได้ตกลงกันหรือไม่ ซึ่งความตกลงอาจกระทำในรูปของวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือเพียงแต่เข้าใจกันโดยปริยายระหว่างผู้กระทำผิดก็ได้⁵

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าการลักลอบค้ายาเสพติดนั้นดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมต่างๆ หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม หรือผู้สนับสนุนทางการเงินในการลักลอบค้ายาเสพติดไม่ได้ลงมือกระทำการส่งมอบยาเสพติดด้วยตนเอง ในการปราบปราม

⁴ Article 3 para 1(c) (4).

⁵ มานี พิริยวณิชย์, ผลกระทบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988: ศึกษากรณีประเทศไทย, หน้า132.

ผู้กระทำความผิดประเภทนี้จึงจับได้แต่ผู้ดำเนินการระดับล่าง การนำหลักสมคบมาใช้ก็เพื่อจะโยน โยสืบสาวไปถึงถึงตัวการที่อยู่เบื้องหลังขององค์กรอาชญากรรม

3. มาตรการริบทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติด

ผู้ลักลอบค้ายาเสพติดเป็นผู้มีรายได้มหาศาลจากการค้ายาเสพติด และนำทรัพย์สินนี้ไปขยายขอบเขตการค้ายาเสพติดให้กว้างขวางยิ่งขึ้นอีก นอกจากนี้ยังใช้ทรัพย์สินไปในทางสร้างอิทธิพลซึ่งช่วยให้รอดพ้นจากการถูกดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมายอีกด้วย อนุสัญญาฯ จึงมีเจตนารมณ์ที่จะให้ประเทศภาคีได้ขจัดผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดดังกล่าว โดยการใช้มาตรการริบทรัพย์สิน

ในการดำเนินคดีริบทรัพย์สิน อนุสัญญาฯ ข้อ 5 กำหนดเป็นแนวทางว่า ทรัพย์สินที่จะริบได้มีดังต่อไปนี้

“1. แต่ละภาคีจะต้องริบเอามาตรการตามที่อาจจำเป็น เพื่อให้ภาคีสามารถริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(ก) ผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเท่าเทียมกับผลตอบแทนดังกล่าวนั้น

(ข) ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัสดุและอุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใดๆ ในการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1...

6. (ก) หากผลตอบแทนถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้แทนผลตอบแทนนั้น

(ข) หากผลตอบแทนถูกนำมารวมกับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากแหล่งที่มาซึ่งชอบด้วยกฎหมายทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกริบไม่เกินมูลค่าอันประเมินแล้วของผลตอบแทนที่ถูกนำมารวมไว้ นั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบต่ออำนาจใดๆ ที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัด

(ค) รายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจาก

(1) ผลตอบแทน

(2) ทรัพย์สินที่ก่เกิดจากการเปลี่ยรรูปหรือแปรสภาพของผลตอบแทน หรือ

(3) ทรัพย์สินที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วย จะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้ด้วย ในลักษณะและขอบเขตเดียวกันกับผลตอบแทน”

ทรัพย์สินที่จะถูกริบตามอนุสัญญานี้ ได้แก่ผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเท่ากับผลตอบแทนดังกล่าวนั้น ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัสดุและอุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำ ความผิด รวมถึงกรณีที่เกิดผลตอบแทนที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดจะถูกแปลงสภาพเป็นทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินที่เกิดจากการเปลี่ยรรูปหรือแปรสภาพของผลตอบแทนก็จะถูกริบด้วย และกรณีที่มีการอำพรวงโดยการนำเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดไปปะปนกับทรัพย์สินอื่นที่ขอบด้วยกฎหมายทรัพย์สินที่ถูกปะปนจะถูกริบไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดที่นำไปปะปน

ภาระในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยขอบด้วยกฎหมาย อนุสัญญา ข้อ 5 วรรค 7 บัญญัติไว้ดังนี้

“7. แต่ละภาคีอาจพิจารณาที่จะประกันว่าภาระในการพิสูจน์กลับเป็นของจำเลยในเรื่องเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่ถูกต้องตามกฎหมายของทรัพย์สินอื่นที่ถูกล่ามหลอกว่าเป็นผลตอบแทน หรือทรัพย์สินอื่นที่จะต้องถูกริบ ตราบเท่าที่การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักแห่งกฎหมายภายในของตน และลักษณะของกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งกระบวนการอื่น”

การบัญญัติเช่นนี้เนื่องจากการหากจำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยวิธีทางที่บริสุทธิ์แล้ว ก็น่าจะพิสูจน์ได้โดยไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ภาระในการพิสูจน์ตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว อนุสัญญา มิได้กำหนดไว้ในเชิงบังคับ เพราะประเทศภาคีต่างๆ มีระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน จึงอาจกำหนดภาระในการพิสูจน์ให้ตกอยู่กับจำเลย หรือให้อยู่กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมก็ได้ เท่าที่ระบบกฎหมายของประเทศภาคีจะเอื้ออำนวย

สำหรับวิธีการสนับสนุนให้มาตรการริบทรัพย์สินเป็นไปได้ อนุสัญญาได้กำหนดแนวทางให้ประเทศภาคีพิจารณาให้เจ้าหน้าที่และศาลสามารถทราบข้อมูล หลักฐานทางการเงิน และธนาคารได้ด้วย โดยจะอ้างเหตุผลเกี่ยวกับความลับทางธนาคารมิได้

⁶ Article 5 para 3.

4. มาตรการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนับเป็นมาตรการสำคัญอีกประการหนึ่งของอนุสัญญาฯ ทั้งนี้ เพราะลักษณะของความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ผู้กระทำซึ่งเป็นตัวการหรือบริวารจะต้องเดินทางไปต่างประเทศเพื่อขนส่งยาเสพติด และจัดการผลประโยชน์ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศต่างๆ มีในขณะนั้นมักจะไม่ได้รับอนุญาตให้ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ฉะนั้น เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงอาจมีปัญหาในเรื่องไม่มีบทบัญญัติของสนธิสัญญาให้กระทำได้ และเป็นช่องโหว่ในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดด้วย

อนุสัญญาฯ ข้อ 6 วรรค 1 กำหนดเป็นแนวทางว่าการกระทำความผิดใด ที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

“1. ข้อนี้จะต้องนำมาใช้บังคับกับความผิดที่ภาคีได้บัญญัติไว้โดยสอดคล้องกับข้อ 3 วรรค 1”

ดังนั้น ความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ คือ การกระทำความผิดซึ่งได้บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 เช่น การผลิต จำหน่าย มิไว้ครอบครอง การนำเข้า การส่งออกยาเสพติด การเพาะปลูกพืชเสพติด เช่น ฝิ่น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการลักลอบการค้ายาเสพติดในระดับต่างๆ คือ การคบคิดหรือสมคบ (Conspiracy) การสนับสนุน การให้คำปรึกษา ก็เป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

การส่งคนชาติของตนในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศอื่นลงโทษ แม้จะเป็นเรื่องที่แทบทุกประเทศจะไม่กระทำ และหากมีการขอให้ส่ง ก็อาจเป็นเรื่องที่อ่อนไหวต่อความรู้สึก แต่ในชั้นการพิจารณาร่างอนุสัญญาฯ ได้มีบางแนวความคิดที่เสนอให้ส่งคนชาติได้ ในที่สุดก็เห็นตรงกันว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนควรให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศภาคี หรือตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งได้ทำขึ้นแล้ว หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศโดยทั่วไป ซึ่งมีหลักปฏิบัติที่สำคัญคือการไม่ส่งคนชาติไปให้ประเทศอื่นลงโทษ

อย่างไรก็ตาม กรณีที่มีการปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งเป็นคนชาติ อนุสัญญาฯ กำหนดว่าประเทศภาคีผู้ถูกร้องขอจะต้องพิจารณาดำเนินการลงโทษด้วย โดยให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศที่ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น

5. การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

อนุสัญญาฯได้กำหนดให้มีการช่วยเหลือกันทางกฎหมาย (Mutual Legal Assistance) ระหว่างประเทศภาคี เพื่อให้สามารถดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำผิดได้ อนุสัญญาฯได้กำหนดสิ่งสำคัญที่เห็นว่าควรจะร่วมมือกัน ในข้อ 7 วรรค 2 ดังนี้

“2. ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันซึ่งจะมีตามข้อนี้อาจได้รับการร้องขอเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ดังต่อไปนี้

- (ก) การขอพยานหลักฐานหรือคำให้การจากบุคคล
- (ข) การนำส่งเอกสารเกี่ยวกับคดีของศาล
- (ค) การตรวจค้นและจับกุม
- (ง) การตรวจสอบวัตถุและสถานที่
- (จ) การให้ข้อมูลและสิ่งที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- (ฉ) การให้เอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักฐานทางธนาคาร หลักฐานทางการเงิน หลักฐานของบริษัท หรือธุรกิจ ทั้งที่เป็นต้นฉบับหรือสำเนาที่ได้รับรองแล้ว
- (ช) การระบุหรือสืบหาแหล่งที่มาของผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นพยานหลักฐาน”

สำหรับกรณีการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายดังกล่าวอาจถูกปฏิเสธนั้น อนุสัญญาฯข้อ 7 วรรค 15 ได้บัญญัติดังต่อไปนี้

- “15. ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันอาจถูกปฏิเสธเมื่อ
- (ก) การร้องขอมิได้กระทำโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อนี้
 - (ข) ภาคีผู้ได้รับการร้องขอพิจารณาเห็นว่าการปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นน่าจะกระทบต่ออธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือผลประโยชน์อันจำเป็นยิ่งอื่น ๆ ของตน
 - (ค) กฎหมายภายในของภาคีผู้ได้รับการร้องขอห้ามหน่วยงานของตนมิให้ปฏิบัติในสิ่งที่ได้มีการร้องขอในความผิดที่คล้ายคลึงกันนั้น หากความผิดดังกล่าวอยู่ในการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีภายใต้เขตอำนาจของตน

(ง) การปฏิบัติตามคำขอจะขัดต่อระบบกฎหมายของภาคีผู้ได้รับการร้องขอเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน”

การขอความช่วยเหลือทางกฎหมายอาจถูกปฏิเสธจากประเทศภาคีผู้ได้รับการร้องขอ ถ้าประเทศภาคีผู้ได้รับการร้องขอเห็นว่าการช่วยเหลือตามคำร้องขอน่าจะกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือผลประโยชน์สำคัญอื่นๆ ของตน นอกจากนี้ถ้าการขอให้ความช่วยเหลือขัดกับระบบกฎหมายภายในของประเทศภาคีผู้ได้รับการร้องขอ คำร้องขอก็จะถูกปฏิเสธเช่นกัน

6. มาตรการอื่นในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด

อนุสัญญาได้กำหนดให้มีมาตรการอื่นในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด เช่น การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม⁷ มาตรการร่วมมือกันในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล⁸ มาตรการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางไปรษณีย์⁹

เนื่องจากอนุสัญญานี้มีเจตนารมณ์ที่จะปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นสิ่งสำคัญ มาตรการต่างๆที่กำหนดไว้จึงเป็นไปเพื่อสนองเจตนารมณ์ดังกล่าว ประเทศไทยได้ประสบปัญหาอย่างมากทั้งในการปราบปรามและการริบทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งในอนุสัญญาได้กำหนดแนวทางในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดไว้หลายประการ ส่วนประเทศไทยจะรับมาตรการใดได้เพียงใดนั้น ในอนุสัญญานี้ได้กำหนด Safeguard Clauses หรือบทบัญญัติที่เป็นทางเลือกเพื่อเลือกปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในไว้เกือบทุกมาตรการ

3.1.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

อาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่ประชาคมโลกต่างประสบโดยทั่วกันและนับวันมีแต่จะทวีความรุนแรงขึ้น ประเทศต่างๆต้องร่วมมือกันเพื่อหาทางแก้ไข เพราะปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้กลายมาเป็นปัญหาที่คุกคามความมั่นคงของโลก เนื่องจากความเสียหายและผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการฟอกเงิน เป็นต้น

⁷ Article 11.

⁸ Article 17.

⁹ Article 19.

นอกจากจะเกิดแก่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในระดับชาติและระหว่างประเทศแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อระบบความมั่นคงของโลก

ทุกประเทศจึงเล็งเห็นความสำคัญในการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศต่างๆ กำหนดรูปแบบกลไก และมาตรการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับภัยอันเกิดจากการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม และได้จัดพิธีให้ประเทศสมาชิกลงนามในอนุสัญญาระหว่างวันที่ 12-15 ธันวาคม ค.ศ. 2000 ณ เมืองพาเลอริโม (Palermo) ประเทศอิตาลี

ซึ่งเพิ่มเติมโดยพิธีสารแนบท้ายอนุสัญญาดังกล่าวอีกสามฉบับ คือ

- พิธีสารป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children)
- พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและทางอากาศ (Protocol against the Smuggling of migrants by Land, Sea and Air)
- พิธีสารต่อต้านการผลิต และลักลอบค้าอาวุธ ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition)

สำหรับประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาฯ และพิธีสารป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็กแล้ว แต่ยังไม่สามารถเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ได้ เนื่องจากก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศใดๆ นั้น จะต้องมีการตรวจสอบพันธกรณีตามอนุสัญญาหรือสนธิสัญญานั้นๆ ก่อนตามหลักทวินิยม (Dualistic theory) ว่าประเทศไทยมีกลไกทางกฎหมายสอดคล้องกับอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวมากน้อยเพียงใด และมีความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือตรากฎหมายฉบับใหม่เพื่อรองรับการอนุวัติการตามอนุสัญญาหรือสนธิสัญญา

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล เพื่อร่วมกันต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการที่สำคัญที่สุดในอนุสัญญานี้ คือ การกำหนดให้รัฐภาคีต้องบัญญัติให้การกระทำผิดที่ระบุตามอนุสัญญา เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาภายในของรัฐภาคี โดยอนุสัญญาได้กำหนดให้รัฐภาคีใช้มาตรการต่างๆ ดังต่อไปนี้ ปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ในการนี้ประเทศภาคีแห่งอนุสัญญา ย่อมนำเอาศัพท์นิยามเงื่อนไข และมาตรการต่างๆซึ่งมีมาตรการบังคับ และมาตรการทางเลือก ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาไปบังคับใช้ภายในเขตอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายขึ้นในประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่ง อันจะเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดใช้เป็นช่องทางในการหลบเลี่ยงการบังคับใช้กฎหมายได้ สำหรับเนื้อหาสาระหรือมาตรการที่สำคัญๆ ที่อนุสัญญานี้ กำหนดให้ประเทศสมาชิกนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตน มีประเด็นที่สำคัญๆ โดเนลียงต่อไปนี้

1. การกำหนดถ้อยคำและนิยามความหมาย

เพื่อให้การดำเนินการและการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่อนุสัญญาฯ กำหนดไว้สามารถดำเนินการได้ในประเทศสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้มีการกำหนดถ้อยคำ ความหมายให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามที่กำหนดในอนุสัญญาฯ ข้อ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(ก) กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Organized criminal group)

อนุสัญญาฯ ข้อ 2 (a) ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึงกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(ข) อาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime)

อนุสัญญา ข้อ 2 (b) ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง การกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพชั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่าได้

(ค) กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง (Structure group)

อนุสัญญา ข้อ 2 (c) กำหนดให้ กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นโดยความบังเอิญเพื่อกระทำความผิดโดยทันที และไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างเป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของการเป็นสมาชิก หรือมีโครงสร้างที่พัฒนาแล้ว

กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยมีโครงสร้างภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ไม่ใช่การรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเพื่อกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องและไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างซึ่งพัฒนาแล้ว ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบได้ดังนี้

- เป็นกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปที่มีการจัดตั้งขึ้น
- เป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างในการจัดตั้ง
- มีเป้าหมายในการจัดตั้ง

ทั้งนี้ สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทที่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มจัดตั้งอย่างต่อเนื่อง และไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่พัฒนาแล้ว

2. การกำหนดให้การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดอาญา

มาตรการสำคัญของอนุสัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม คือ การกำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากร ตลอดจนการกระทำที่มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นความผิดที่มีบทลงโทษในทางอาญา ซึ่งประเทศที่เป็นภาคีมีพันธะกรณีที่จะต้องนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายอาญาภายในของตน

(ก) การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามอนุสัญญาข้อ 5 มีดังนี้

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องรับเอามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ตามที่เห็นจำเป็นมาใช้เพื่อกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

- 1) การตกลงกับบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทางวัตถุอย่างอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
- 2) การเข้าร่วมการกระทำที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร โดยรู้ถึงเป้าหมายและการกระทำทั่วไปที่เป็นความผิดอาญานั้น รวมถึงการกระทำอื่นๆ โดยรู้ว่าการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลนั้นจะช่วยให้อบรรลุเป้าหมายในการกระทำ ความผิดอาญาที่กล่าวถึงข้างต้น
- 3) การจัดการ การสั่งการ การสนับสนุน การยุยง การอำนวยความสะดวกหรือการให้คำปรึกษาในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

อนุสัญญา ข้อ 5 นี้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นเครื่องมือของประเทศภาคีสมาชิกในการนำตัวหัวหน้าหรือนายทุนของกลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมาลงโทษ เนื่องจาก กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมักมีการจัดโครงสร้างขององค์กร มีการดำเนินการที่ซับซ้อนเป็นเครือข่ายโดยเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชญากรรมมีความหลากหลายกว่าการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย จึงเป็นไปได้ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดอาจมีส่วนในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอาชญากรรมให้เป็นผลสำเร็จโดยที่การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่ถือเป็นความผิดอาญาในตัวเอง อีกทั้งยังเป็นการยากที่จะนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดที่อยู่ในระดับหัวหน้าหรือนายทุนของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมาลงโทษ เนื่องจากลักษณะของการประกอบอาชญากรรมจะมีการสั่งการกันเป็นทอดๆ มีสายการบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น ดังนั้นการที่อนุสัญญานี้ได้กำหนดให้นำหลักการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

มากำหนดเป็นความผิดอาญา เพื่อให้การปราบปรามกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ¹⁰

(ข) กำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็นความผิด ตาม อนุสัญญาฯ ข้อ 6 ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องระบุมูลฐานเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย ภายในของรัฐเพื่อให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นไปดำเนินการกับเงินหรือ ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด อนุสัญญาฯ กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างกว้างๆเพื่อให้ ประเทศสมาชิกนำไปกำหนดฐานความผิดต่างๆในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ภายในประเทศตน โดยอนุสัญญาฯ ข้อ 6 กำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็น ความผิดอาญาเมื่อมีการกระทำโดยเจตนา คือ ให้การกระทำด้านการแปลงหรือการโอนย้าย ทรัพย์สินโดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นคือ รายได้จากอาชญากรรม เพื่อความประสงค์ในการปกปิดหรืออำ พรางที่มาโดยผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำ ความผิด เพื่อหลีกเลี่ยงผลทางกฎหมายของการกระทำนั้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการปกปิดหรือ อำพรางซึ่งลักษณะ แหล่งที่มา การโอนการครอบครองการเคลื่อนย้ายหรือการมีกรรมสิทธิ์หรือการ มีสิทธิอันแท้จริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมโดยรู้ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบ อาชญากรรม

(ค) กำหนดให้การซื้ออาวุธปืนหลงเป็นความผิดอาญา

อนุสัญญาฯ ข้อ 8 เสนอแนะให้รัฐภาคีกำหนดให้การสัญญาว่าจะให้ หรือให้ ผลประโยชน์อันมิชอบแก่ตัวตัวเจ้าพนักงาน บุคคลอื่นหรือนิติบุคคลอื่นทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้เจ้าพนักงานนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่

การที่เจ้าพนักงานเรียกร้องหรือยอมรับซึ่งผลประโยชน์อันมิชอบสำหรับตนเอง หรือบุคคลอื่นหรือนิติบุคคลอื่นทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้เจ้าพนักงานนั้นกระทำการหรือละ เว้นกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่เป็นความผิด

นอกจากนี้อนุสัญญาฯ ยังเสนอแนะให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมาย หรือ มาตรการอื่นตามความจำเป็นเพื่อกำหนดความรับผิดในเรื่องการซื้ออาวุธปืนหลงในรูปแบบอื่นๆ

¹⁰ ประธาน จุฬาริมนตวี, สิริวัชร จุฎญโรจน์ ณ อยุธยา, การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดอาญา, หน้า6.

และขยายความรับผิดชอบไปยังเจ้าพนักงานระหว่างประเทศหรือเจ้าพนักงานขององค์การระหว่างประเทศ และมุ่งหมายถึงการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการฉ้อราษฎร์บังหลวง

(ง) การมีส่วนร่วมของนิติบุคคลในองค์การอาชญากรรม ตามอนุสัญญาฯ ข้อ

10

รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายของตน เพื่อกำหนดความรับผิดชอบของนิติบุคคล สำหรับการมีส่วนร่วมในอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และสำหรับความผิดที่บัญญัติไว้โดยสอดคล้องกับข้อ 5 ข้อ 6 และข้อ 23 ของอนุสัญญาฯ นี้ ในเรื่องความรับผิดชอบของนิติบุคคลนั้น ภายใต้หลักกฎหมายของรัฐภาคี ความรับผิดชอบของนิติบุคคลอาจเป็นความรับผิดทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครอง ซึ่งความรับผิดดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดา รวมถึงต้องมีบทลงโทษทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ได้สัดส่วนและปราบปรามการกระทำความผิดได้

(จ) กำหนดให้การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิด

อนุสัญญาฯ ข้อ 23 กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องกำหนดให้การใช้กำลัง การข่มขู่ การทำให้กลัว หรือการให้สัญญา การเสนอ หรือการให้ประโยชน์ที่มีควรได้เพื่อจูงใจให้พยานให้การเท็จหรือเพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ นี้เป็นความผิดเมื่อกระทำโดยเจตนา และยังรวมไปถึงการใช้กำลัง หรือการข่มขู่ หรือการทำให้กลัว เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามที่ระบุในอนุสัญญาฯ นี้

3. การกำหนดมาตรการภายในของประเทศสมาชิกในการต่อต้านการประกอบกิจกรรมขององค์การอาชญากรรม

(ก) มาตรการป้องกันการฟอกเงิน ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 7 สรุปสาระสำคัญ ได้

ว่า

รัฐภาคีต้องตรากฎหมายภายในรวมถึงระเบียบปฏิบัติในการกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม เช่น เกี่ยวกับการทำธุรกรรม รัฐภาคีต้องกำหนดให้สถาบันการเงินในประเทศของตน

จัดเก็บบันทึกการทำธุรกรรมของลูกค้าไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ สืบสวนสอบสวน แหล่งที่มาของเงิน และห้ามการเปิดบัญชีหรือทำธุรกรรมทางการเงินโดยใช้นามแฝงหรือชื่อปลอม

(ข) การใช้วิธีการสมัยใหม่ในการสืบสวนสอบสวน ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 20

รัฐภาคีกำหนดให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายในรัฐภาคีใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนพิเศษ สำหรับความผิดที่อนุสัญญานี้ระบุถึง โดยอาจใช้วิธีการ เช่น การส่งภายใต้การควบคุม (controlled delivery) การปฏิบัติการลับ (undercover) การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (electronics surveillance) สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) การส่งภายใต้การควบคุม (controlled delivery) ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 2 (i) บัญญัติว่าการส่งภายใต้การควบคุม หมายถึงวิธีการอนุญาตให้ของผิดกฎหมาย หรือของต้องสงสัยผ่านออกไป หรือเข้าไปสู่เขตแดนของรัฐหนึ่งหรือมากกว่ารัฐหนึ่ง โดยการรับรู้และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาความผิด และเพื่อให้การระบุดำเนินการที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น

2) การปฏิบัติการลับ (undercover) หมายถึง การสืบสวนเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมลับที่มีความสัมพันธ์กัน โดยผู้ปฏิบัติการลับจะเป็นผู้ควบคุมระยะเวลาในการปฏิบัติการ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่เสี่ยงต่ออันตรายของตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ เพราะอาจถูกเปิดเผยสถานะอันแท้จริงได้

3) การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (electronics surveillance) ได้แก่ การดักฟังโทรศัพท์ การดักฟังการติดต่อสื่อสาร

(ค) มาตรการคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย

อนุสัญญาฯ ข้อ 24 และ 25 ระบุให้รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองด้านความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายกับพยานและญาติหรือผู้ใกล้ชิดของพยานจากการถูกแก๊งค์หรือข่มขู่ที่อาจเกิดขึ้นได้จากการเป็นพยานในการดำเนินคดี ซึ่งพยานผู้นั้นเป็นผู้ให้การที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม มาตรการในการคุ้มครองพยาน อาจเป็นการย้ายที่อยู่ การปกปิดข้อมูล ประวัติส่วนตัว สถานะและที่อยู่ของบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้อนุสัญญาฯ ยังกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการในการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในการให้ถ้อยคำของพยาน โดยอาจให้พยานให้การผ่านทาง

สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาโดยตรง เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน

(ง) มาตรการยึดและริบทรัพย์สิน

อนุสัญญาฯ ข้อ 12 กำหนดให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายภายในประเทศของตนเพื่อริบหรือยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งรวมถึงทรัพย์สิน อุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้อื่นที่ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ นี้

ให้ริบและยึดทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ที่ได้เปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพแต่บางส่วนหรือทั้งหมดเป็นทรัพย์สินอื่น เงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนด้วย

อนุสัญญาฯ ได้กำหนดมาตรการต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยให้รัฐภาคีจะต้องส่งเรื่องให้ศาลหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการจับกุมหรือให้ยึดหลักฐานของธนาคารหรือสถาบันการเงินหรือการค้าของผู้กระทำความผิด

4. การกำหนดมาตรการด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งการเก็บรวบรวมแลกเปลี่ยนและการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับลักษณะองค์กรอาชญากรรม การขยายความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ความช่วยเหลือด้านฝึกอบรมและวิชาการ การโอนการดำเนินคดีอาญา มาตรการส่งผู้ร้ายข้ามแดน มาตรการโอนตัวนักโทษ ความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีอาญา การสืบสวนสอบสวนร่วม

3.1.3 พิธีสารป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children)

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เป็นหนึ่งในสามพิธีสารแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก ให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี

พิธีสารฉบับนี้เป็นเครื่องมือระดับสากลซึ่งผูกพันรัฐภาคีฉบับแรกที่ให้คำนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ครอบคลุมวัตถุประสงค์ต่างๆของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันที่มีใช้เพียงเพื่อการบังคับค้าประเวณี

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก มีสาระสำคัญดังนี้¹¹

- 1) กำหนดคำนิยามที่ชัดเจนและครอบคลุมของ “การค้ามนุษย์”
- 2) ความยินยอมของผู้เสียหายไม่เป็นสาระสำคัญของความผิด
- 3) เด็ก หมายถึงบุคคลใดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี
- 4) กำหนดให้รัฐภาคีต้องบัญญัติให้การค้ามนุษย์เป็นความผิดอาญา
- 5) กำหนดมาตรการปกป้องสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้เสียหาย เช่น ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ให้ที่พักอาศัย และความช่วยเหลือทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี
- 6) มาตรการให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถอยู่ในดินแดนของรัฐภาคีได้ชั่วคราวหรือตลอดไปในกรณีที่เหมาะสม
- 7) กำหนดหน้าที่สำหรับรัฐภาคีซึ่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีสัญชาติหรือมีสิทธิในการอยู่อาศัยอย่างถาวรในรัฐนั้น
- 8) กำหนดมาตรการป้องกันการค้ามนุษย์และส่งเสริมความร่วมมือ เช่น การรณรงค์ผ่านสื่อมวลชน การแลกเปลี่ยนข้อสนเทศและการฝึกอบรมมาตรการทางด้านชายแดน และความปลอดภัยและการควบคุมเอกสาร
- 9) ให้มีการเฝ้าติดตามการปฏิบัติตามพิธีสาร โดยอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ

¹¹ Vitit Muntarbhorn, ‘Combating Migrant Smuggling and Trafficking in person, especially Women: The Normative Framework Re-appraised,’ “paper prepared for the Berne Initiative 2002-The International Symposium on Migration, Geneva, 23-25 May 2002. อ้างถึงใน ทรงพล พันธุ์ชาติกุล. ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี, 2547. 110.

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญชิ้นใหม่ที่โลกใช้ต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ โดยกำหนดคำนิยามของการค้ามนุษย์ที่ชัดเจนและครอบคลุมถึงการค้ามนุษย์ที่สลับซับซ้อน ไว้ในข้อ 3 ของพิธีสารว่า เพื่อความมุ่งประสงค์ของพิธีสารนี้

1) “การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือด้วยการใช้สถานะความอ่อนแอต่อกายของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น เพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลหนึ่งผู้มีอำนาจควบคุมอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนเอาคนลงเป็นทาส การให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

2) ความยินยอมของผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยเจตนาดังที่ระบุไว้ในวรรค (a) ของข้อนี้ ให้ถือว่าไม่มีผลเกี่ยวข้องกัน ในกรณีที่มีการใช้วิธีการใดๆที่ระบุไว้ในวรรค (a)

3) ให้ถือว่าการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็ก เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ เป็น “การค้ามนุษย์” แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใดๆที่ระบุไว้ในวรรค (a) ของข้อนี้

จากการกำหนดคำนิยาม “การค้ามนุษย์” ในพิธีสาร ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันและเกิดความชัดเจนในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ การออกมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปรามปรามการกระทำความผิด ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์

3.2 มาตรการทางกฎหมายในการปรามปรามองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา

ด้วยเหตุที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาองค์กรอาชญากรรมเป็นเวลานาน จึงมีความพยายามในการพัฒนากฎหมายให้สามารถจัดการกับองค์กรอาชญากรรม ปัจจุบันนี้กฎหมายหลายฉบับของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการปรามปรามองค์กรอาชญากรรม

มีความทันสมัย เนื่องจากเป็นการรวบรวมมาตรการต่างๆเพื่อใช้ในการเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรม

3.2.1 กฎหมายThe Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Statute (RICO)

ในปี ค.ศ. 1970 สภาของเกรสได้ตรากฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organizations หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า RICO โดยมีสาเหตุจากข้อจำกัดในกระบวนการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีข้อจำกัดในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีรูปแบบการควบคุมบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น มีลักษณะการประกอบอาชญากรรมด้วยความเชี่ยวชาญ มีเงินและผลประโยชน์หมุนเวียนจำนวนมากที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด การขโมย การพนัน การค้ำมนุษย์ เป็นต้น และได้นำเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาใช้ในการทุจริตในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แทรกแซงต่อระบบการค้าเสรี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไป กฎหมาย RICO จึงเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้อำนาจรัฐในการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในทางอาญาได้ ประเทศสหรัฐอเมริกามุ่งหวังที่จะให้กฎหมาย RICO เป็นเครื่องมือในการทำลายฐานอำนาจทางด้านการเงินและเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม โดยใช้มาตรการริบทรัพย์สินเป็นเครื่องมือ

Racketeer Influenced and Corrupt Organizations (RICO) มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดเป็นบทบัญญัติทางอาญาที่มีลักษณะครอบคลุมมากที่สุดเท่าที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาเคยออกกฎหมายมา และเป็นบทบัญญัติที่พยายามเปลี่ยนแปลงหลักการดั้งเดิมอันเกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาที่ว่า “กฎหมายอาญาต้องตีความอย่างเคร่งครัดหรืออย่างแคบ และตามความหมายสามัญแห่งตัวอักษร” เพราะกฎหมาย RICO ได้บัญญัติไว้ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ให้ใช้บังคับอย่างกว้าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งกฎหมายในอันที่จะขจัดภัยสังคม”¹² โดยกฎหมาย RICO บัญญัติให้กรณีที่บุคคลได้กระทำการหรือมีส่วนร่วมในวิสาหกิจหรือกิจการ (Enterprise) โดยผ่านทางรูปแบบของกิจการที่ผิดกฎหมายที่มีความต่อเนื่องเป็นความผิดในระยะแรกที่มีการประกาศใช้กฎหมาย RICO กฎหมายดังกล่าวถูกนำมาใช้บังคับในบางโอกาสเท่านั้น แต่ได้เริ่มใช้บังคับอย่างจริงจังเมื่อ ค.ศ. 1975 ในปัจจุบันกฎหมาย RICO ได้รับการบัญญัติเป็นกฎหมายของมลรัฐต่างๆในสหรัฐอเมริกา

¹² จีรศักดิ์ พรหมทอง และพนัส ทัศนียานนท์, “อึ้งยี่ : องค์การนอกกฎหมายและองค์การอิทธิพล,” *วารสารอัยการ* 4,39 (มีนาคม 2524): 88.

มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่สำคัญพอสรุปได้ว่า ในมาตรา 1961 ได้กำหนดให้ Racketeering activity หรือการประกอบมิจฉาชีพ หมายถึง

1. การกระทำใดๆที่เกี่ยวข้องกับ ฆาตกรรม, การลักพาตัว, การพนัน, การวางเพลิง, การปล้น, การให้สินบน, การกรรโชก, ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งลามก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสารต้องห้ามตามที่มาตรา 102 แห่งกฎหมายว่าด้วยสารควบคุม ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายของมลรัฐ และมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

2. การกระทำที่สามารถฟ้องร้องได้ ภายใต้ Title ที่ 18 แห่ง United States Code มาตรา 201 (การติดสินบน) มาตรา 224 (การติดสินบนในเกมส์กีฬา) มาตรา 471 - 473 (การปลอมแปลง) มาตรา 659 (การโจรกรรมสินค้าระหว่างมลรัฐ) มาตรา 664 (การฉ้อฉลเงินบำเหน็จบำนาญหรือค่าจ้าง) มาตรา 891 - 894 (การฆ่าลายชื่อเสียงทางธุรกิจ) มาตรา 1028 (การฉ้อฉลหรือการปลอมแปลงเอกสารระบุคุณสมบัติ) มาตรา 1029 (การปลอมแปลงเอกสารอนุญาตให้ผ่าน) มาตรา 1084 (การชักจูงใจให้มีการเล่นพนัน) มาตรา 1341 (การหลอกลวงทางไปรษณีย์) มาตรา 1343 (การหลอกลวงทางโทรเลข) มาตรา 1344 (การฉ้อฉลทางการค้า) มาตรา 1425 (การลักลอบพาคนเข้าประเทศ) มาตรา 1426 (การปลอมแปลงบัตรประชาชน) มาตรา 1427 (การขายเอกสารแสดงตนของพลเมือง) มาตรา 1461 - 1465 (การผลิตสิ่งลามก) มาตรา 1503 (การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม) มาตรา 1510 (การขัดขวางการป้องกันอาชญากรรม) มาตรา 1511 (การขัดขวางมาตรการทางกฎหมายของมลรัฐหรือท้องถิ่น) มาตรา 1512 (การชักจูงใจพยานหรือเหยื่อ) มาตรา 1513 (การข่มขู่พยานหรือเหยื่อ) มาตรา 1542 - 1544 (ความผิดเกี่ยวกับการใช้พาสปอร์ต) มาตรา 1546 (ความผิดเกี่ยวกับการใช้วีซ่าหรือเอกสารอื่น) มาตรา 1581 - 1592 (การค้ามนุษย์ การเอาคนลงเป็นทาส) มาตรา 1951 (การฉ้อโกง การปล้น การกรรโชก) มาตรา 1952 (การฉ้อโกง) มาตรา 1953 (การกระทำผิดที่เกี่ยวกับการขนส่งระหว่างรัฐ) มาตรา 1954 (การจ่ายเงินกองทุนสวัสดิการที่ผิดกฎหมาย) มาตรา 1955 (ธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย) มาตรา 1956 (ความผิดเกี่ยวกับการปิดบังที่มาของสิ่งที่ใช้แทนเงิน) มาตรา 1957 (การผันเงินที่ผิดกฎหมายไปลงทุนในธุรกิจอื่น) มาตรา 1958 (การใช้เครื่องมือสื่อสารระหว่างมลรัฐเพื่อจ้างฆ่า) มาตรา 1960 (การทำธุรกรรมทางการเงินที่ผิดกฎหมาย) มาตรา 2251 - 2260 (การล่องละเมิดทางเพศเด็ก) มาตรา 2312 - 2313 (การขโมยยานพาหนะ) มาตรา 2314 - 2315 (การขโมยทรัพย์สินระหว่างรัฐ) มาตรา 2318 (การเลียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบผลิตภัณฑ์) มาตรา 2319 (การละเมิดลิขสิทธิ์) มาตรา 2319A (การละเมิดการบันทึกเสียง การแสดงต่างๆ) มาตรา 2320 (การขายสินค้าหรือบริการที่มีเครื่องหมายทางการค้าปลอม) มาตรา 2321 (การขายเครื่องยนต์หรือชิ้นส่วนที่น่าสงสัย) มาตรา 2341 - 2346 (การขายบุหรี่เถื่อน) และมาตรา 2421 -

2424 (การค้ำทาส) มาตรา 175 – 178 (อาวุธชีวภาพ) มาตรา 229 -229F (อาวุธเคมี) มาตรา 831 (วัตถุบิโนวเคลียร์)

3. การกระทำใดๆก็ตามที่สามารถฟ้องร้องได้ ภายใต้ Title ที่ 29 แห่ง United States Code มาตรา 186 (การติดสินบนองค์กรแรงงาน) มาตรา 501 (c) (การยกยอกเงินทุนขององค์กร)

4. การกระทำใดๆที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกง ภายใต้ Title ที่ 11 (ยกเว้นกรณีตามที่ระบุไว้ในมาตราที่ 157) ได้แก่ การฉ้อฉลในการรักษาความปลอดภัยการผลิต นำเข้า มี ซ่อนเร้น ขาย ซื้อม หรือประการใดๆ ที่เกี่ยวกับสารเคมี ตามที่กำหนดในมาตรา 102 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยสารควบคุม ซึ่งสามารถลงโทษได้ตามกฎหมายของสหรัฐ

5. การกระทำซึ่งสามารถลงโทษได้ ตามกฎหมายว่าด้วยการรายงานการทำธุรกรรม

6. การกระทำซึ่งสามารถลงโทษได้ ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และผู้อพยพตามมาตรา 274, 277 และ 278

7. การกระทำใดซึ่งสามารถลงโทษได้ ตามกฎหมายมาตรา 2332b (g) (5) (B)

โดยการจะเป็นความผิดตาม RICO ได้จะต้องเป็นการกระทำซึ่งเป็น Pattern of racketeering activity คืออย่างน้อยต้องมีการกระทำสองลักษณะความผิด โดยหนึ่งลักษณะจะต้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการประกาศใช้ RICO และอีกลักษณะหนึ่งจะต้องเกิดขึ้นก่อนมีการประกาศใช้ RICO ไม่เกิน 10 ปี

กฎหมาย RICO มาตรา 1962 แห่ง United States Code ภาค 18 ได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิด อันเป็นการละเมิดและฝ่าฝืนกฎหมาย RICO ไว้ 4 ประการดังนี้

a. กรณีที่บุคคลได้รับรายได้และผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะโดยตรงหรือทางอ้อม จาก Pattern of racketeering activity หรือการเรียกเก็บหนี้สิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีส่วนในการกระทำในมาตราที่ 2 Title ที่ 18 ของ United States Code และมีการนำรายได้และผลประโยชน์ไปลงทุน ไม่ว่าจะ โดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่ว่าจะ ส่วนใดของรายได้หรือผลกำไรใดๆ เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจ ซึ่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

b. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดเข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ โดยการประกอบมิฉะนั้น

c. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมกับกิจการที่ผิดกฎหมาย

d. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดสมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดตามอนุมาตรา a. b. หรือ c. ของมาตรานี้

สำหรับบทกำหนดโทษของRICO ได้มีการบัญญัติไว้ใน มาตราที่ 1963 18 U.S.C. โดยวางเกณฑ์ในการลงโทษไว้ ทั้งการลงโทษต่อบุคคลผู้กระทำความผิดและการลงโทษทางเศรษฐกิจ ดังนี้

A. ผู้ใดละเมิดบทบัญญัติแห่งมาตรา 1962 จะต้องถูกปรับตาม Title นี้ หรือถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี (หรือถูกจำคุกตลอดชีวิต หากฐานความผิดมีโทษจำคุกสูงสุดให้จำคุกตลอดชีวิต) หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะต้องถูกยึดสิ่งของดังต่อไปนี้ ให้ตกเป็นของรัฐ

1. ผลประโยชน์ซึ่งได้รับจากการละเมิดบทบัญญัติมาตรา 1962
2. ผลประโยชน์อื่นใด, เอกสาร, สิทธิเรียกร้อง, ทรัพย์สิน หรือสิทธิเรียกร้อง ซึ่งได้มาจากการมีอิทธิพลครอบงำธุรกิจ, กิจการใดๆ ซึ่งเป็นการละเมิดมาตรา 1962
3. ทรัพย์สิน ผลกำไร ซึ่งได้รับไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม จากการละเมิดมาตรา 1962

B. ทรัพย์สินที่สามารถยึดได้ให้หมายความรวมถึง

(1) ทรัพย์สินจริงๆ รวมไปถึงสิ่งซึ่งออกเงยขึ้นมา ที่ฝังลงไปหรือที่พบในดินและ

(2) ทรัพย์สินส่วนบุคคลทั้งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ รวมทั้งสิทธิ, สิทธิพิเศษ ประโยชน์ สิทธิเรียกร้อง และเอกสาร

C. ให้รัฐมีอำนาจที่จะริบทรัพย์สินไว้ได้ จนกว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่ริบมาจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดและไม่ใช้ทรัพย์สินที่จะริบได้

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประกอบมิฉะนั้นที่ตามมากฎหมาย RICO นี้ คือ การที่ผู้กระทำความผิดได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายแห่งสหรัฐและกฎหมายแห่งมลรัฐ ที่กำหนดว่าเป็นความผิดและมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย RICO¹³ ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมาย RICO จึงไม่ได้เป็นการสร้างฐานความผิดขึ้นใหม่เพราะการกระทำใดๆ ที่จะถูกลงโทษตาม RICO จะต้องเป็นการกระทำที่ถูกลงโทษได้ ตามกฎหมายของสหรัฐและมลรัฐ

กฎหมาย RICO ได้นำหลักกฎหมายการสมคบกันกระทำความผิดและมาตรการริบทรัพย์สินมาบัญญัติรวมเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และสามารถใช้บังคับกับบุคคลใดโดยไม่จำกัดผู้ที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจ (Enterprise) เนื่องจากมาตรา 1961 (4) 18 U.S.C. บัญญัติความหมายของวิสาหกิจไว้ในความหมายอย่างกว้างครอบคลุมไปถึงอาชญากรรมขนาดเล็กทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้าง หรือพัฒนาโครงสร้างภายในองค์กรเหมือนเช่นองค์กรอาชญากรรมขนาดใหญ่

3.2.1 กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE)

รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง (CCE) ในค.ศ. 1970 โดยได้บัญญัติไว้ใน Title II ของ The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control Act 1970 กฎหมายฉบับดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามขบวนการอาชญากรรมค้ายาเสพติดโดยเฉพาะ เนื่องจากส่วนใหญ่การประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ จะมีองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด โดยกฎหมาย CCE มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ที่ก่อให้เกิดผลกระทบอันมีความเสียหายอย่างสูงต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยรัฐสภาได้บัญญัติกฎหมาย CCE มีมูลเหตุจากการพิจารณาในเรื่องอัตราส่วนของผลประโยชน์และรายได้ที่เพิ่มขึ้น

¹³ ปียะพันธ์ สรการบริรักษ์, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 27.

ในการเข้าร่วมในกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น ตำแหน่งในองค์กรอาชญากรรมจึงเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาความรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว

มาตรา 848 U.S.C. ภาค 21 (Title 21) บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

“(a) การลงโทษ; ริบทรัพย์สิน

บุคคลใดเข้าร่วมดำเนินการในกิจการที่เป็นความผิดอาญาต่อเนื่อง ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงการจำคุกตลอดชีวิต และมีโทษปรับในจำนวนที่ไม่เกินกว่าจำนวนค่าปรับตามบทบัญญัติของข้อ 18 หรือ 2,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในกรณีที่จำเลยเป็นผู้กระทำผิดรายเดียว หรือ 5,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในกรณีที่จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำผิดรายเดียว และถูกริบทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 853 ของบทนี้ ยกเว้นกรณีที่ผู้ใดเข้าร่วมในกิจกรรมเช่นนั้นภายหลังจากผู้ที่เข้าร่วมอยู่ก่อนตนอย่างน้อยคนหนึ่งหรือมากกว่าได้ถูกพิพากษาในความผิดตามมาตรา 853 และคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และมีโทษปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าปรับตามบทบัญญัติของข้อ 18 หรือ 4,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในกรณีที่จำเลยเป็นผู้กระทำผิดรายเดียว หรือ 10,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ในกรณีที่จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำผิดรายเดียว และถูกริบทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 853 ของบทนี้

(b) โทษจำคุกตลอดชีวิตสำหรับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องของกิจการที่เป็นความผิดอาญา

บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องของกิจการที่เป็นความผิดอาญาจะต้องได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษปรับตาม ข้อ (a) ของบทบัญญัตินี้ ถ้า

(1) บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ควบคุมสั่งการ ผู้จัดการ หรือผู้นำขององค์กรหรือวิสาหกิจ หรือเป็นหนึ่งในผู้ควบคุมสั่งการ ผู้จัดการ หรือผู้นำขององค์กรหรือวิสาหกิจ และ

(2)

(A) การฝ่าฝืนที่กล่าวไว้ใน (c) (1) ของมาตรานี้รวมถึงปริมาณสารเสพติดอย่างน้อย 300 เท่าของปริมาณสารเสพติดที่กล่าวไว้ใน บทบัญญัติย่อย 841 (b) (1) (B) ของมาตรานี้ หรือ

(B) องค์กรหรือองค์กรอื่นที่จำเลยเป็นผู้บริหารหลัก ผู้จัดการ หรือผู้นำขององค์กรหรือวิสาหกิจ หรือเป็นหนึ่งในผู้บริหารหลัก ผู้จัดการ หรือผู้นำขององค์กรหรือวิสาหกิจ

นั้นได้รับผลประโยชน์ หรือมีรายได้ จำนวน 10,000,000 ดอลลาร์ในรอบ 12 เดือน สำหรับการผลิต การนำเข้าและการจำหน่ายของสารที่ได้กล่าวไว้ใน มาตรา 841 (b) (1) (B) แห่งบทบัญญัตินี้

(c) “การดำเนินการอย่างต่อเนื่องของกิจการที่เป็นความผิดอาญา” หมายถึง ตามวัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (a) ของมาตรานี้ ถือว่าบุคคลเข้าร่วมดำเนินการในกิจการที่เป็น ความผิดอาญาอย่างต่อเนื่องถ้าบุคคลนั้น

(1) ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดภายในหมวดนี้หรือในส่วนที่ II ของข้อกำหนดในหมวดนี้ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป และ

(2) ได้ละเมิดและฝ่าฝืนในส่วนของการประกอบกิจการต่อเนื่องใน ข้อกำหนดภายในหมวดนี้หรือต่อบทบัญญัติย่อยนี้ หรือในส่วนที่ II ของข้อกำหนด ซึ่ง

(A) ได้มีการดำเนินการโดยบุคคลในการตกลงร่วมกันตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไปหรือมากกว่า โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีการครอบครองตำแหน่งผู้บริหาร ผู้ ควบคุม หรือตำแหน่งด้านการจัดการ และ

(B) บุคคลนั้นได้รับรายได้ที่สำคัญหรือผลประโยชน์อย่างอื่นจาก การเข้าร่วมเช่นนั้น

(d) ห้ามใช้มาตรการ การรองอาญาและมาตรการคุมประพฤติ เหตุอันควรทุเลาโทษ การคุมประพฤติ หรือเหตุอันควรปราณีอื่นใด มิอาจนำมาใช้ กับการกระทำความผิดตาม CCE ได้

(e) โทษประหารชีวิต

(1) เป็นการลงโทษที่เพิ่มเติมจาก 4 มาตราข้อย่อยข้างต้น

(A) บุคคลใดที่มีส่วน หรือเข้าร่วมในการส่งเสริมการ ดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม หรือบุคคลใดที่มีส่วนในการกระทำผิดที่มีโทษตามมาตรา 841 (b) (1) (A) ของกฎหมายฉบับนี้ หรือตามมาตรา 960 (b) (1) ของกฎหมายฉบับนี้ ได้ตั้งใจฆ่า หรือ แนะนำ สั่ง ชักจูงใจ ล่อลวง หรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเจตนาฆ่าบุคคลอื่น และเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ ความตาย (และการกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกิดความตาย) ให้บุคคลดังกล่าวมีโทษจำคุกไม่น้อย กว่า 20 ปี จนถึงตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต และ

(B) บุคคลใดในระหว่างกระทำการ ส่งเสริม หรือในขณะพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการจับกุม การฟ้องคดี หรือการลงโทษจำคุก ในอาชญากรรมที่ละเมิดต่อบทบัญญัติย่อย หรือบทบัญญัติย่อย II ของบทบัญญัตินี้(subchapter or subchapter II of this chapter) ได้ตั้งใจฆ่า หรือแนะนำ สั่ง ชักจูงใจ ล่อลวงหรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเจตนาฆ่าเจ้าพนักงานของสหพันธรัฐ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าพนักงานท้องถิ่นผู้กระทำการตามกฎหมายที่มีส่วน หรือกระทำการอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ และเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานดังกล่าวถึงแก่ความตาย (การกระทำความดังกล่าวงส่งผลให้เกิดความตาย) ให้บุคคลดังกล่าวมีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี จนถึงตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

(2) เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามกฎหมายตามที่บัญญัติใน (1) (B) ให้หมายถึง ข้าราชการของรัฐที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย หรือโดยตัวแทน/ หน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐสภา ให้กระทำการ หรือมีส่วนในการป้องกัน สืบสวน ฟ้องร้อง วินิจฉัยความผิด และให้หมายความถึงเจ้าพนักงานผู้มีส่วนในการลงโทษ คุมประพฤติ หรือมีหน้าที่ทำทัณฑ์บนด้วย”

ภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 848 ได้มีการบังคับใช้ต่อการประกอบกิจการต่างๆที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โดยมีตำแหน่งของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ เช่น ผู้บริหาร ผู้ควบคุมสั่งการ หรือผู้ที่มีอำนาจในการบริหารในกิจการ ซึ่งมีรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาตามความเป็นจริงจากการกระทำความผิด

กฎหมาย CCE ได้บัญญัติในส่วนของผู้กระทำความผิด โดยมีลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ จะต้องบุคคลจำนวนตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไปหรือมากกว่านั้น ได้ตกลงกัน ในการฝ่าฝืนและละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป โดยผู้ร่วมกระทำผิดดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งมีคุณสมบัติในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้ควบคุมสั่งการ หรือผู้ที่มีอำนาจจัดการในกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากกิจการนั้น ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วมกระทำผิดจะมิได้มีการตกลงร่วมกัน ภายในระยะเวลาเดียวกัน กฎหมาย CCE ถือว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในส่วนเจตนาในการกระทำความผิด บทบัญญัติมาตรา 848 กำหนดให้การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องโดยการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จะต้องเป็นการกระทำโดยการตกลงร่วมกัน โดยบุคคลซึ่งผู้ที่มีตำแหน่งในการบริหารกิจการเพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำผิดดังกล่าวจะต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วม

กระทำคามผิดจะต้องมีระดับความรู้ในรายละเอียดทั้งหมดของผู้ร่วมกระทำคามผิดในแต่ละบุคคล¹⁴

มาตรการลงโทษผู้กระทำคามผิดในกฎหมาย CCE กำหนดอัตราโทษที่สูงเพื่อจุดประสงค์ในการป้องกันและปราบปราม การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการกระทำคามผิดหรืออาชญากรรมต่อเนื่องที่ได้ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำคามผิด ประกอบกับมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมคอเช็ตขาว (White – Collar Crime) ที่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้กฎหมาย CCE ยังได้กำหนดโทษประหารชีวิต สำหรับบุคคลใดที่มีส่วน หรือเข้าร่วมในการส่งเสริม การดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม หรือบุคคลใดที่มีส่วนในการกระทำคามผิดที่มีโทษตามมาตรา 841 (b) (1) (A) ของกฎหมายฉบับนี้ อันเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิต จำหน่าย แจกจ่าย หรือครอบครองเพื่อการผลิต จำหน่าย แจกจ่าย สารเสพติด หรือการกระทำคามผิดที่เป็นการคิดค้น จำหน่าย แจกจ่าย หรือครอบครองเพื่อการจำหน่าย แจกจ่าย สารเสพติด¹⁵ หรือบุคคลใดที่กระทำคามผิดฐานเจตนาฆ่าและส่งออกสารควบคุมหรือเจตนาครอบครองหรือนำขึ้นซึ่งสารควบคุมบนยานพาหนะ หรืออากาศยาน หรือเจตนาผลิตหรือมีไว้เพื่อการจำหน่าย หรือจำหน่ายสารควบคุม อันได้แก่ ส่วนผสมหรือสารที่มีส่วนผสมของเฮโรอีนปริมาณ 1 กิโลกรัมหรือมากกว่านั้น¹⁶ ตามมาตรา 960 (b) (1) ได้จงใจฆ่า หรือแนะนำ สั่ง ชักจูงใจ ล่อลวง หรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเจตนาฆ่าบุคคลอื่น และเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย หรือบุคคลใดในระหว่างกระทำคามผิด หรือในขณะที่พยายามที่จะหลีกเลี่ยงการจับกุม การฟ้องคดี หรือการลงโทษจำคุก ในอาชญากรรมที่ละเมิดต่อบัพญญัตติย่อ หรือบัพญญัตติย่อ II ในเรื่องการนำเข้าและส่งออกสารควบคุมหรือสารเสพติด ได้จงใจฆ่า หรือแนะนำ สั่ง ชักจูงใจ ล่อลวงหรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเจตนาฆ่าเจ้าพนักงานของสหพันธรัฐ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าพนักงานท้องถิ่น ผู้กระทำการตามกฎหมายที่มีส่วน หรือกระทำการอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ และเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานดังกล่าวถึงแก่ความตาย หรือการกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกิดความตาย บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับโทษจำคุก 20 ปีขึ้นไป ถึงจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

¹⁴ บุญญวิจักษณ์ เหล่ากอที, “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม,” การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล 6-7 กันยายน 2547: หน้า 128.

¹⁵ U.S.C. Title 21 841.

¹⁶ U.S.C. Title 21 960.

การใช้มาตรการลงโทษริบทรัพย์ผู้กระทำความผิด เป็นวิธีการลงโทษวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม เพราะเหตุที่ว่า การประกอบอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนเงินและผลประโยชน์จำนวนมาก ดังนั้น การลงโทษด้วยวิธีการริบทรัพย์จึงเป็นการกำจัดเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมากที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม

ด้วยเหตุนี้ มาตรการในการลงโทษโดยการริบทรัพย์หรือวิธีการคุมความประพฤติจึงไม่สามารถใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมาย CCE ได้

3.3 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการกระทำความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรมและมีมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มีความสมบูรณ์ เนื่องจากตั้งแต่ในช่วงปีค.ศ. 1970 เป็นต้นมา ประเทศออสเตรเลียประสบกับปัญหาการกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรมมากขึ้น ซึ่งการประกอบกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ เกิดขึ้นในหลายลักษณะ เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครอง การลักทรัพย์ การฆ่า การพนันที่ผิดกฎหมาย การฟอกเงิน และการค้าประเวณี เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งการลักลอบค้ายาเสพติด การนำยาเสพติดเข้าประเทศ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งรายได้และผลตอบแทนจำนวนมากแก่องค์กรอาชญากรรม ซึ่งเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้นจะนำไปเปลี่ยนสภาพจากเงินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจหรือกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เป็นเงินที่ได้ธุรกิจหรือกิจกรรมที่ถูกกฎหมาย¹⁷

3.3.1 กฎหมาย Australian Crime Commission Act 2002 (Acc Act 2002)

ในปี ค.ศ. 2002 รัฐสภาออสเตรเลียได้ตรากฎหมาย Australian Crime Commission Act 2002 หรือที่เรียกโดยย่อว่า Acc Act 2002 โดยมีสาเหตุจากปริมาณคดีอาชญากรรมร้ายแรงและการกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่การบังคับใช้กฎหมายมีข้อจำกัด เนื่องจากประเทศออสเตรเลียนีมีการปกครองแบบสหพันธรัฐ ในแต่ละมลรัฐสามารถออกกฎหมายได้โดยอิสระ มีเขตอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายและมีเขตอำนาจ

¹⁷ Albanese Jay S. Das Dilip K. Verma Arvind, Organized Crime: World Perspectives, Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall, c2003, p. 333-335.

ศาลภายในรัฐของตนเอง แต่การกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรมนั้น เป็นการกระทำ ความผิดที่มีความคาบเกี่ยวในหลายมลรัฐ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและเขต อำนาจในการวินิจฉัยคดี นอกจากนี้ ลักษณะขององค์กรหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายใน ประเทศออสเตรเลียมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรกลางที่เป็นเจ้าภาพในการ บังคับใช้กฎหมายสำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรง กฎหมายฉบับดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการ ก่อตั้งองค์กรระดับชาติ Australian Crime Commission หรือ Acc เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงาน กลางประสานการทำงานและกำหนดกรอบการทำงานสำหรับองค์กรบังคับใช้กฎหมายต่างๆ อีกทั้ง มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง และปรับปรุงเทคนิควิธีการสืบสวนสอบสวนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น¹⁸

กฎหมาย Acc Act 2002 section 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า อาชญากรรมที่ ร้ายแรงและองค์กรอาชญากรรม (serious and organised crime) ไว้ว่า

“อาชญากรรมที่ร้ายแรงและองค์กรอาชญากรรม หมายถึง การกระทำความผิด

(a) การกระทำความผิดที่มีผู้กระทำความผิดสองคนหรือมากกว่านั้นขึ้นไปได้ วางแผนและบริหารจัดการ และ

(b) เป็นการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องหรือใช้วิธีการที่ซับซ้อนหรือมีเทคนิคในการ กระทำความผิด และ

(c) มีความมุ่งประสงค์ในการร่วมกันกระทำความผิด (d) ก ร ร ะ ท ำ ำ ความผิดอาญาร้ายแรงตามความหมายที่กฎหมาย Proceeds of Crime Act 2002 กำหนด หรือ ความผิดใดที่ได้กำหนดดังต่อไปนี้และ

(i) การลักทรัพย์

(ii) การขโมย

(iii) การเลียงภาษี

(iv) การฟอกเงิน

¹⁸ Ibid, 333-337.

- (v) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา
- (vi) การลักลอบค้ายาเสพติด
- (vii) การพนันที่ผิดกฎหมาย
- (viii) ได้รับประโยชน์ทางการเงินจากการร่วมกระทำผิดกับผู้อื่น
- (ix) การกรรโชก
- (x) การประทุษร้าย
- (xi) การฉ้อราษฎร์บังหลวงโดยเจ้าหน้าที่รัฐของสหพันธรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐของมลรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐของรัฐอาณานิคม
- (xii) ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม
- (xiii) ความผิดเกี่ยวกับองค์ธุรกิจ
- (xiv) ให้ที่พักพิงแก่ผู้กระทำความผิดอาญา
- (xv) ปลอมหนังสือเดินทาง
- (xvi) คำอาวุธปืน
- (xvii) คำอาวุธ
- (xviii) ลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสัตว์โดยผิดกฎหมาย
- (xix) อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
- (xx) เป็นความผิดที่มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาข้างต้นหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งฐานความผิด และ
 - (i) เป็นความผิดที่มีโทษจำคุก 3 ปี ขึ้นไป หรือ
 - (ii) เป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามความหมาย

ของกฎหมาย Proceeds of Crime Act 2002

แต่

(e) ไม่รวมถึงการกระทำความผิดที่ได้กระทำขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เว้นแต่การกระทำความผิดดังกล่าวมีความเชื่อมโยงหรือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม

(f) ไม่รวมถึงการกระทำความผิดที่หมดอายุความฟ้องร้อง

ดังนั้น คำนิยามของคำว่า organized crime ตามที่กฎหมาย Acc Act 2002 นี้ได้ให้ไว้จะต้องประกอบด้วย

1. ต้องมีผู้กระทำความผิดสองคนหรือมากกว่านั้นขึ้นไป
2. เป็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องหรือใช้วิธีการที่ซับซ้อนหรือมีเทคนิคในการกระทำความผิด
3. มีความมุ่งประสงค์ในการร่วมกันกระทำความผิดทางอาญา เช่น การฉ้อโกงประชาชน การลักลอบนำเข้าหรือส่งออกยาเสพติด ให้สินบนหรือซื้อราชฎรับหลวง เลียงภาษี ทำธุรกรรมทางการเงินที่ผิดกฎหมาย ประกอบธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

3.3.2 กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987

กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 เป็นกฎหมายริบทรัพย์ของประเทศเครือจักรภพอังกฤษ ซึ่งใช้ระบบ conviction-based model ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการติดตามยึด อายัด และริบทรัพย์ของผู้กระทำความผิดอาญาตามที่กำหนดไว้ (criminal asset) เนื่องจากการใช้แนวความคิด conviction-based system นี้เองจึงห้ามมิให้มีคำสั่งริบทรัพย์หรือคำสั่งใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์จนบุคคลผู้กระทำความผิดจะถูกตัดสินว่าผิดหรือมีการพิสูจน์แล้วฟังได้ว่ามีความผิดเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศออสเตรเลียให้อำนาจอัยการสูงสุด (Director of Public Prosecution) ในการระงับการเคลื่อนไหวในสิทธิของทรัพย์ที่ถูกยึดหลักจากผู้กระทำความผิดถูกแจ้งข้อหาทางอาญา หรือภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะมีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่บุคคลดังกล่าว

กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 มีหลักเกณฑ์อันเป็นสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) ให้อำนาจศาลสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
- (2) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออำนาจศาล สั่งให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อว่าข้อมูลซึ่งอยู่ที่สถาบันการเงิน

นั้นแสดงว่าบุคคลนั้นกำลังกระทำหรือเกี่ยวข้องกับกรกระทำความผิดข้อหาขั้นรุนแรง (serious offence) อันได้แก่ การค้ายาเสพติด การร่วมกันฉ้อโกง การเลียงภาษี การฟอกเงิน หรือแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับหรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำผิด

(3) ให้สถาบันการเงินต้องทำการเก็บรักษาหลักฐานทางการเงินได้อย่างน้อยเจ็ดปี

(4) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอหมายค้นจากศาลได้ หรือให้ขอหมายค้นจากทางโทรศัพท์ได้ ในกรณีมีเหตุเร่งด่วน หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิดไว้ในครอบครอง

(5) บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฟอกเงินได้แก่ ในกรณีผู้กระทำเป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีผู้กระทำเป็นนิติบุคคล ให้ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 กำหนดให้รัฐมีอำนาจใช้มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดอาญา หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดอาญาตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในมาตรา 81 และ 82 ของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ โดยกำหนดด้วยว่าสถาบันการเงินจะต้องรักษา “ร่องรอยการเงิน” เอาไว้โดยต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลาเจ็ดปี โดย มาตรา 81 กำหนดความผิดหลักสำหรับความผิดฐานฟอกเงิน โดยกำหนดโทษจำคุก 20 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับบุคคลธรรมดา สำหรับนิติบุคคลปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญออสเตรเลีย

มาตรา 82 กำหนดความผิดในลักษณะไม่ร้ายแรงสำหรับการรับ หรือการครอบครองเงินหรือทรัพย์สินซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นรายได้จากการกระทำความผิดอาญา โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และ/หรือปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับบุคคลธรรมดา หรือไม่เกิน 15,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับนิติบุคคล

โดยรวมแล้วเป้าหมายของกฎหมายฉบับนี้เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการติดตามทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและบันทึกโอนอำนาจทางเศรษฐกิจของอาชญากรโดยอาศัยการริบทรัพย์สินเป็นเครื่องมือทางกฎหมาย

3.3.3 กฎหมาย Proceed of Crime Act2002

ในปี ค.ศ. 2002 รัฐบาลกลางของประเทศออสเตรเลียได้ผ่านกฎหมาย Proceeds of Crime Act 2002 โดยกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการที่จะสามารถริบทรัพย์ได้กว้างขวางขึ้น อันถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะปราบปรามอาชญากรรมระดับองค์กร ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวให้เป็นอำนาจของอัยการสูงสุดที่เรียกว่า “the Commonwealth Director of Public Prosecutions” (DPP) ที่จัดการภายใต้กฎหมายดังกล่าว

ตามกฎหมาย Proceeds of Crime Act 2002 นั้นได้ยอมรับแนวความคิดเรื่อง “การริบทรัพย์ทางแพ่ง” (civil forfeiture) มาใช้ด้วย ทั้งนี้ ตามกฎหมายฉบับนี้นั้นมาตรฐานภาระการพิสูจน์ทางแพ่งเพื่อใช้ในการริบทรัพย์ของผู้กระทำความผิด แม้ว่าจะไม่มีคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดก็ตาม ส่วนทรัพย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดที่อยู่ในข่ายที่จะริบ (proceeds) ตามกฎหมายฉบับนี้นั้น ได้แก่ ทรัพย์ที่ได้มาโดยทั้งหมดหรือบางส่วนจากการกระทำความผิดแม้ว่าจะเป็นการได้มาจากการซื้อขายกันก็ตาม เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด (instrument) หมายถึงเครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่ถูกใช้ในการกระทำความผิด หรือที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะใช้เพื่อกระทำความผิดแม้ว่าจะยังมิได้มีการใช้ก็ตาม และหมายความรวมถึงเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ต้องการที่จะขยายความให้ครอบคลุมทรัพย์ที่ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และแม้ว่าทรัพย์ที่ถูกริบนั้นจะยังไม่ได้ถูกใช้ในการกระทำความผิด แต่หากรัฐมีหลักฐานพิสูจน์ต่อศาลได้ว่าทรัพย์นั้นถูกเตรียมเพื่อนำมาใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์ดังกล่าวก็เข้าข่ายที่จะถูกริบตามกฎหมายฉบับนี้ได้

ขั้นตอนและวิธีการริบทรัพย์ตามกฎหมายฉบับนี้ คือ

(1) ความผิดอาญาทั่วไป (indictable offence) เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดทางอาญาต่อสหพันธรัฐ บุคคลดังกล่าวอาจต้องถูกริบทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น หรือถูกปรับตามจำนวนเท่ากับผลกำไรที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าว และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดที่ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดนั้นอยู่ในข่ายที่จะริบได้

(2) ความผิดอาญาร้ายแรง (serious offence) เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดของบุคคลดังกล่าวจะถูกริบเป็นของรัฐ ทั้งนี้ ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับผู้กล่าวอ้างทรัพย์นั้นคืน โดยต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์นั้น

ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทรัพย์สินหรือเครื่องมือใด ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดก็อาจถูก
ริบได้ตามกฎหมาย

(3) การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (civil forfeiture) บุคคลใด ๆ อาจต้องคำสั่งศาลให้
ริบทรัพย์สินทางแพ่งนี้ได้ เมื่อรัฐพิสูจน์ได้ว่าตัวทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา
การริบ ทรัพย์สินทางแพ่งนี้แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันประเทศออสเตรเลียก็ยอมรับหลักการริบทรัพย์สิน
ในทางแพ่งซึ่งมองทรัพย์สินเป็นประธานของการกระทำความผิด แม้ว่ารัฐไม่อาจพิสูจน์ความผิดของ
ผู้กระทำความผิดได้ อย่างไรก็ตามข้อแตกต่างที่สำคัญของการริบทรัพย์สินทางแพ่งก็คือ รัฐไม่อาจริบ
เครื่องมือหรืออุปกรณ์ของผู้กระทำความผิดได้เช่นตามข้อ (1) และ (2) ตามที่ได้กล่าวมา ทั้ง
เนื่องมาจากการจะริบเครื่องมือหรือ อุปกรณ์ของผู้กระทำความผิดได้นั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อได้มีการ
พิสูจน์ให้ศาลเห็นแล้วว่าผู้ต้องหากระทำความผิด ทั้งนี้ เป็นไปตามระบบ conviction-based
system

3.3.4 กฎหมาย The Financial Transaction Report Act 1988

กฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการหลบเลี่ยงภาษีสรรพากรและการ
ปกปิดเงินเพื่อการก่ออาชญากรรมอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน การค้ายาเสพติด
ติด การฟอกเงิน และองค์กรอาชญากรรม กฎหมายนี้ยังใช้บังคับให้สถาบันการเงินทั้งหลายต้อง
ทำการรายงานธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย อันได้แก่ ธุรกรรมทางการเงินที่มีความน่าเชื่อถือ
น้อยกว่าธุรกรรมตามปกติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของผู้ทำธุรกรรมและความผิดปกติของ
ขั้นตอนการทำธุรกรรม พิจารณารวมกับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อันได้แก่ ลักษณะธุรกิจของลูกค้าและ
ความสัมพันธ์กับการประกอบอาชญากรรมอื่นๆ ให้แก่หน่วยงาน Australian Transaction Report
and Analysis Centre (AUSTRAC)

3.3.5 กฎหมาย Telecommunication Act 1991

กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการขอหมายศาลเพื่อใช้มาตรการดักฟัง
การสนทนาทางโทรศัพท์ โดยเฉพาะในคดีสำคัญๆ เช่น การค้ายาเสพติด ฆาตกรรม การลักพาตัว
การหลบเลี่ยงภาษี เป็นต้น จึงเป็นกฎหมายที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการ
ปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบหาข้อมูลและป้องกัน พร้อมทั้งรับทราบข้อมูลที่จำเป็นในการป้องกันและ
ปราบปรามการกระทำความผิด

จากการศึกษากฎหมายของประเทศออสเตรเลีย จะเห็นได้ว่ากฎหมายส่วนใหญ่
จะเน้นไปในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยการออกกฎหมายที่ให้อำนาจแก่

เจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงาน โดยมีได้มุ่งเน้นถึงการกำหนดลักษณะความผิดของอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามในกฎหมาย Australian Crime Commission Act 2002 ก็ได้มีการให้คำนิยามของอาชญากรรมร้ายแรงและองค์กรอาชญากรรม พร้อมทั้งยกฐานความผิดขึ้นประกอบ แต่ไม่ได้กำหนดคำนิยามในลักษณะเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดลักษณะความผิดให้มีความครอบคลุมอย่างกว้างๆ และจะต้องพิจารณาประกอบกับลักษณะการกระทำความผิดตามที่กฎหมาย Proceeds of crime Act 2002 กำหนดไว้ด้วย

3.4 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของประเทศอิตาลี¹⁹

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาองค์กรอาชญากรรมมาเป็นเวลานาน องค์กรอาชญากรรมอิตาลีที่เป็นที่รู้จัก คือ มาเฟียอิตาลี ซึ่งถือกำเนิดครั้งแรกในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในประเทศอิตาลี วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มในระยะแรก คือ เพื่อต่อต้านการรุกรานของต่างชาติ แต่ในภายหลังได้เปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การเรียกค่าคุ้มครอง การลักลอบขายของหนีภาษี เป็นต้น อีกทั้งยังเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างแก๊งค์ต่างๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ประเทศอิตาลีจึงต้องสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำผิดที่กระทำขึ้นโดยกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะเป็นองค์กร

3.4.1 กฎหมาย Anti mafia law (Rognoni - La Torre Law) Article 416 of the Criminal Code

เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ mafia type criminal activities มาตรา 416 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี สร้างฐานความผิดขึ้นมา 2 ฐาน คือ

1. ความผิดฐานให้การสนับสนุน จัดตั้ง จัดการ จัดระเบียบ การรวมกลุ่มของบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปเพื่อกระทำอาชญากรรมมากกว่า 1 อย่าง (มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3-7 ปี)
2. ความผิดฐานเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว (มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 5 ปี และ หากเป็นหัวหน้าของกลุ่มจะลงโทษหนักขึ้น คือ มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 - 7 ปี)

หากสมาชิกในกลุ่มใช้อาวุธในเมืองหรือถนน เพิ่มโทษสมาชิกดังกล่าวเป็น 5-15ปี

¹⁹ ประธาน จุฬารัตน์มนตรี, สิริวิทย์ จุฑาโรจน์ ณ อยุธยา, การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดอาญา, หน้า53-54.

หากสมาชิกในกลุ่มมีจำนวน 10 คน หรือมากกว่า จะถือเป็นเหตุเพิ่มโทษหนักขึ้น
ได้

กลุ่มดังกล่าวจะต้องมีลักษณะที่ต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะทำให้
แตกต่างกับการรวมกลุ่มเพื่อกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว

ความผิดฐานนี้จะเป็นความผิดทันทีเมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่สิ้นไปเมื่อมีการกระทำความผิดตามแผนที่วางไว้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1982 มีการเพิ่ม ม.416 ทวิ เรื่องการรวมกลุ่มที่มีลักษณะเป็น
องค์กรแบบมาเฟีย (Mafia type organization) เพิ่มขึ้นมาโดยสร้างฐานความผิดขึ้นมา 2 ฐาน
ความผิด กล่าวคือ

1. ความผิดฐานเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีลักษณะมาเฟีย ซึ่งประกอบไปด้วย
บุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป (มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 -6 ปี)
2. ความผิดฐานส่งเสริม หรือจัดการองค์กรแบบมาเฟียดังกล่าว (มีโทษ
จำคุกตั้งแต่ 4 - 9 ปี)

องค์กรแบบมาเฟีย (Mafia type organization) คือ องค์กรซึ่งสมาชิกใช้อำนาจใน
การขู่เข็ญซึ่งเป็นผลพวงจากการรวมกลุ่ม สภาพแวดล้อมของการข่มขู่ และการร่วมกันปกปิด ทำ
ให้มีการกระทำความผิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการควบคุมไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมใน
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การออกไปใบอนุญาต การทำสัญญา การจัดหา และการบริหารสาธารณะ
หรือเพื่อนำมาซึ่งผลกำไรที่ไม่เป็นธรรม หรือเพื่อให้ได้รายได้ หรือประโยชน์อันไม่ชอบแก่ตนเองหรือ
ผู้อื่น หรือเพื่อป้องกัน หรือขัดขวางการใช้สิทธิอย่างเสรีในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือเพื่อให้
ได้มาซึ่งการลงคะแนนเสียงให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่นในการเลือกตั้ง

ถ้าองค์กรดังกล่าวมีการใช้อาวุธ ผู้เป็นสมาชิกต้องได้รับโทษตั้งแต่ 4-10 ปี ผู้
ส่งเสริม หรือจัดการองค์กรอาชญากรรมดังกล่าวต้องได้รับโทษตั้งแต่ 5 - 15 ปี

ให้ถือว่าองค์กรดังกล่าวมีการใช้อาวุธเมื่อสมาชิกขององค์กรสามารถเข้าถึงอาวุธ
หรือวัตถุระเบิดเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมจุดมุ่งหมายขององค์กร แม้ว่าอาวุธนั้นจะถูกขู่ม
หรือเก็บไว้ก็ตาม

ถ้ากิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งสมาชิกตั้งใจดำเนินการ หรือควบคุมดูแลมีการสนับสนุนทางการเงินทั้งหมด หรือบางส่วนจากรายได้จากการประกอบอาชญากรรม โทษที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นตั้งแต่หนึ่งในสามถึงกึ่งหนึ่ง

หากมีการพิพากษาว่ามีความผิดแล้ว สิ่งของซึ่งได้ใช้ หรือตั้งใจจะนำมาใช้เพื่อการกระทำความผิด และรายได้จากการกระทำความผิดนั้นๆ จะต้องถูกริบ

กฎหมายมาตรานี้ยังกำหนดให้นำบทบัญญัติของมาตรานี้ไปใช้กับองค์กรที่เรียกว่า “Camorra” และองค์กรอื่นๆ ไม่ว่าจะใช้ชื่อใดก็ตามที่ใช้อำนาจในการขู่เข็ญ ซึ่งได้จากการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายอันมีลักษณะเดียวกันกับเป้าหมายขององค์กรที่มีลักษณะเป็นองค์กรแบบมาเฟีย

ความผิดฐานนี้จะเป็นความผิดทันทีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยไม่จำเป็นต้องมีการกระทำความผิดอาญาอย่างอื่นอีก

ความผิดตามมาตรา 416 และมาตรา 416 ทวิ แตกต่างกันตรงที่ มาตรา 416 ต้องการเพียงความคงอยู่ขององค์กร แต่มาตรา 416 ทวิ ต้องเป็นองค์กรแบบมาเฟีย คือ ต้องการองค์ประกอบของการขู่เข็ญในอาณาเขตและต้องมีการใช้อำนาจบังคับกับบุคคลอื่นซึ่งองค์กรมีความสัมพันธ์ด้วยและบังคับบุคคลดังกล่าวให้ร่วมการปกปิด นอกจากนี้มาตรา 416 ต้องมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ความผิดตามมาตรา 416 ทวิ ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งการควบคุมไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การออกใบอนุญาต การให้อำนาจ การทำสัญญา การจัดหา และการบริการสาธารณะ หรือเพื่อนำมาซึ่งผลกำไรที่ไม่เป็นธรรม หรือเพื่อให้ได้รายได้หรือประโยชน์อันไม่ชอบแก่ตนเอง หรือผู้อื่น หรือเพื่อป้องกัน หรือขัดขวางการใช้สิทธิอย่างเสรีในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นการกระทำความผิดอาญาแต่ละฐานในองค์กรมาเฟียจะมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มหรือได้มาซึ่งอำนาจในทางเศรษฐกิจ หรือการเมือง โดยไม่คำนึงถึงว่ารายได้จะมาจากการก่ออาชญากรรม หรือจากการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมาย

3.4.2 กฎหมาย Decree Law No.306 of 1992

บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขบทบัญญัติ Code of Criminal Procedure and Provision against Mafia-Type Activity ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการในทางอาญาให้ทันกับความก้าวหน้าของการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มมาเฟีย มีบทบัญญัติคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติ

หน้าที่ และมีบทบัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้เมื่อมีเหตุสมควรตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อได้รับคำร้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

นอกจากนี้กฎหมายนี้ยังบัญญัติให้อำนาจศาลในการเรียกให้มีการสืบสวนเพิ่มเติมเมื่อเห็นสมควร หรือ อาจออกคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลที่อาจเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือสั่งให้ใช้มาตรการทางด้านกฎหมายในเรื่องอื่นเท่าที่จำเป็น โดยพิจารณาจากเหตุอันควรเชื่อตามธรรมดาหรือพิจารณาจากรายได้ว่ามีความเหมาะสมกับสภาพของการประกอบอาชีพหรือไม่ และยังได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ มาตรการพิเศษในการดักฟังการกระทำความผิดในบางประเภทได้ด้วย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของ ต่างประเทศ ทั้งในส่วนของการข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ อันเกิด จากความพยายามในการแสวงหามาตรการทางกฎหมายร่วมกันของนานาประเทศในอันที่จะแก้ไข ปัญหาองค์กรอาชญากรรม และมาตรการทางกฎหมายของประเทศต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไข ปัญหาองค์กรอาชญากรรมในประเทศของตน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และ ประเทศอิตาลี ซึ่งประเทศทั้งสามประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นที่น่าพอใจ มาตรการทางกฎหมายของทั้งสามประเทศถือเป็นแม่แบบในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทาง กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย

ทำให้เห็นแนวทางของมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวว่า เมื่อได้มีการนำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาใช้ มาตรการดังกล่าวมีข้อจำกัดในเรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มอาชญากรรมที่มีอยู่อย่างไร เพื่อการตรวจสอบ บทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในให้มีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

จากการที่ประชาคมโลกได้ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาการกระทำความผิด โดยองค์กรอาชญากรรม ประเทศต่างๆจึงได้คิดค้นหามาตรการในการป้องกันและปราบปราม ปัญหาองค์กรอาชญากรรม ทั้งการบัญญัติกฎหมาย การจัดตั้งองค์กรพิเศษเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และการแสวงหามาตรการหรือเทคนิคในการสืบสวนสอบสวน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาองค์กรอาชญากรรมนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการกระทำความผิด โดยอาศัยเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยมาช่วยอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด ทำให้การประกอบอาชญากรรมแผ่ขยายเครือข่ายออกไปจากรัฐหนึ่งสู่อีกรัฐหนึ่ง มีความคาบเกี่ยวมากกว่าหนึ่งประเทศขึ้นไป และขยายกว้างไปสู่แต่ละภูมิภาคของโลก ทำให้เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะสามารถดำเนินการสืบสวน จับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาที่สำคัญของนานาประเทศ ประเทศต่างๆได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกันในการแสวงหามาตรการในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และการกระทำความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม โดยองค์การสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำในลักษณะดังกล่าว เพื่อเป็นกฎหมายระหว่างประเทศให้ประเทศสมาชิกมีบทกฎหมายภายในที่มีเนื้อหาสาระและมาตรการสำคัญๆเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาองค์กรอาชญากรรม และได้พยายามแสวงหามาตรการใหม่ๆในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่สามารถจัดการองค์กรอาชญากรรมได้ในระดับหนึ่งแต่ไม่สามารถ จัดการกับองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะการจัดโครงสร้างและการจัดการที่เป็นระบบ มีการดำเนินงานที่มีความสลับซับซ้อน ดังเช่นองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบัน อีกทั้งกฎหมายที่มีอยู่เดิมล้าวนถูกบัญญัติขึ้นเพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นปัจเจกบุคคล ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะองค์กรจะมีก็แต่เพียง บทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ซ่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่บทบัญญัติดังกล่าว ไม่มีมาตรการทางกฎหมายอื่นมาเสริมให้การใช้กฎหมายมาตราดังกล่าวมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการยากที่จะนำเอามาตราดังกล่าวมาใช้จัดการกับองค์กรอาชญากรรมซึ่งมี

ระบบการจัดการและโครงสร้างภายในองค์กรซับซ้อนและมีวิธีการปกปิดการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงได้พยายามแสวงหามาตรการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อนำมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม การนำมาตรการในการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมาตรการดังกล่าวเหล่านั้นเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และปราบปรามการกระทำความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 หรือ อนุสัญญากรุงเวียนนา และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าว ในการตรวจสอบกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติตามอนุสัญญาเหล่านี้ ในบทนี้จึงเห็นควรที่จะทำการวิเคราะห์มาตรการดังกล่าวว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใดในประเทศไทย

4.1 การกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่อาจนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

ประเทศไทยประสบปัญหาการกระทำผิดกฎหมายโดยกลุ่มอาชญากรมาเป็นระยะเวลานาน เพียงแต่ลักษณะของการรวมกลุ่มของอาชญากรในประเทศไทย มิได้มีรูปแบบโครงสร้างองค์กรอาชญากรรมที่ชัดเจนดังเช่น องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศญี่ปุ่น ข้อเท็จจริงที่ยืนยันความมีอยู่จริงของการรวมกลุ่มกันเพื่อกระทำผิดในประเทศไทย คือ การบัญญัติพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 การบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ช่องโจรในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานอั้งยี่ ช่องโจรที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 และมาตรา 210 ทั้งอั้งยี่และช่องโจรเป็นรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่พบในประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 6 นอกจากอั้งยี่และช่องโจรแล้วลักษณะขององค์กรอาชญากรรมที่สามารถพบได้แก่ การรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อกระทำผิด โดยมีหัวหน้าเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งได้รับความเคารพยำเกรงจากสมาชิกในกลุ่มนั้น เป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งอยู่ในรูปแบบของเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลกับบริวาร แต่รูปแบบของการรวมกลุ่มกันในลักษณะดังกล่าวไม่มีลักษณะขององค์กรที่สลับซับซ้อนหรือจัดลำดับการบังคับบัญชาออกเป็นตำแหน่งต่างๆ แต่ก็มีในบางกลุ่มที่มีลักษณะขององค์กรที่มีลักษณะที่ปกปิด และ

รักษาความลับขององค์กร รวมทั้งการตัดทอนความสัมพันธ์ที่โยงใยถึงกัน และในปัจจุบันพบว่า รูปแบบองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างประเทศ หรือที่เรียกว่ามีลักษณะข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น

จากมาตรา 209 และมาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้กำหนดลักษณะการเป็นอั้งยี่และซ่องโจร และมีบทลงโทษตามกฎหมายอาญา แต่ในทางปฏิบัติยังมีการนำบทบัญญัติความผิดฐานนี้มาใช้ไม่มากนัก ประเทศไทยจึงต้องแสวงหามาตรการใหม่ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยการออกกฎหมายปราบปรามการกระทำความผิดในบางลักษณะที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม นอกเหนือไปจากความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ดังที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้นว่า หลักฐานที่ยืนยันความมีอยู่จริงขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย คือ การตราพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 ซึ่งมีลักษณะฐานความผิดที่มีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานอั้งยี่ซ่องโจร ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 และมาตรา 210

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 ความผิดฐานอั้งยี่ วางหลักไว้ว่า “ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

การเข้าเป็นอั้งยี่มิได้กำหนดจำนวนสมาชิกขั้นต่ำไว้ ดังนั้น ความหมายของการเข้าเป็นสมาชิกของคณะบุคคล ตามตัวบทมาตรา 209 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงหมายถึงการร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป

ความผิดอีกฐานความผิดหนึ่งที่มีการวิเคราะห์ว่าน่าจะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาองค์กรอาชญากรรม คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ความผิดฐานซ่องโจรซึ่งมาตราดังกล่าววางหลักว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิด อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมี กำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำ

ความผิดฐาน เป็นชองโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าเป็นการสมคบเพื่อกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท”

มาตรา 210 นี้ มีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ คือ สมคบกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ซึ่งการสมคบนี้ คือ การแสดงออกซึ่งความตกลงจะกระทำความผิดร่วมกัน¹²⁸ ซึ่งความผิดฐานนี้ เป็นกรณีที่กฎหมายยกเอาการกระทำก่อนการพยายามขึ้นเป็นความผิด¹²⁹

บทบัญญัติมาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้มีการนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิด มาบังคับใช้โดยมีความหมายและหลักเกณฑ์ที่สำคัญเช่นเดียวกับหลักสมคบกันกระทำความผิดของกฎหมาย Common Law แต่การบังคับใช้หลักการสมคบกันกระทำความผิดฐานชองโจรนี้มีข้อจำกัดเป็นอย่างมาก เนื่องจาก การสมคบกันกระทำความผิดในความหมายโดยทั่วไป หมายถึง กรณีที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การสมคบตามความหมายในมาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีหลักในการพิจารณาที่ชัดเจนว่าต้องเป็นการสมคบของบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปและเป็นการตกลงเพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่บัญญัติไว้ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งความผิดนั้นต้องระวางโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป กรณีดังกล่าวต่างจากหลักมาตรการสมคบ ในกฎหมาย Common Law ที่มีข้อกำหนดที่สำคัญต่อการสมคบกันกระทำความผิดว่าจะเป็นการสมคบการกระทำความผิดได้นั้น ขอเพียงมีผู้สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป และใช้บังคับได้กับความผิดในลักษณะต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเฉพาะแต่ในส่วนที่บัญญัติไว้ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น เช่นเดียวกับกฎหมาย RICO ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้นำหลักมาตรการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามการประกอบการอันมีลักษณะมิชอบ ซึ่งเมืองคกรอาชญากรรมอยู่เบื้องหลัง โดยมีข้อกำหนดว่าถ้าบุคคลใดร่วมกันในการสมคบกันอันเป็นลักษณะการตกลงกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการที่เป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนอนุมาตรา (a) (b) หรือ (c) ในมาตรา 1962 กฎหมายถือ

¹²⁸.จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ครั้งที่5, กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ, 2531, หน้า 1701.

¹²⁹ อดิธ ญ นคร, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์2539 หน้า 231

ว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO รูปแบบการตกลงกันในกฎหมาย RICO ได้ก่อให้เกิดรูปแบบขึ้นใหม่เรียกว่า ทฤษฎีสมคบกันประกอบการ ซึ่งหลักเกณฑ์ คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ตกลงร่วมกัน ในการที่จะเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ในการประกอบการอันเป็น “แบบแผนของการประกอบการมิจฉะฉิน” กฎหมาย RICO ถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติโดยชัดแจ้งว่า ให้การสมคบกันกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินั้นเป็นการกระทำความผิดแล้ว ก็ไม่อาจที่จะนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดซึ่งเป็นการยกเอาการกระทำก่อนการพยายามขึ้นเป็นความผิดไปมาบังคับใช้ได้ เว้นแต่พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาต่างๆ เหล่านั้น จะมีบทบัญญัติว่าด้วยการสมคบกันกระทำความผิดบังคับใช้ไว้เป็นการเฉพาะ

นอกจากนี้ โดยส่วนใหญ่การกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรม จะเน้นหนักที่การลักลอบค้ายาเสพติด สิ้นค้าหนีภาษี การค้าหญิงและเด็ก การพนัน การค้าอาวุธสงคราม ซึ่งฐานความผิดโดยมากจะอยู่นอกเหนือฐานความผิดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 ประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติต่างๆ เป็นการเฉพาะไป ดังนั้น จึงมีอาจปรับบทกฎหมายตามมาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้มีผลในการเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมหรือเอาผิดกับตัวหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมในความผิดฐานต่างๆ ตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือบทบัญญัติในภาคที่ 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

4.1.2 กฎหมายเฉพาะ

ประเทศไทยได้บัญญัติพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อมุ่งหมายที่จะควบคุมพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ อันเป็นการคุกคามต่อความสงบสุขของประชาชน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถที่จะครอบคลุมถึง เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 แต่กฎหมายที่จะนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะนั้นยังไม่มี คงมีแต่พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่อาจนำมาใช้กับการปราบปรามการกระทำความผิดบางลักษณะที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรมเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นต้น

4.1.2.1 กฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

การกระทำความผิดยาเสพติดมีการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิด จากอดีต อาชญากรรมยาเสพติดมักกระทำโดยปัจเจกชนหรือกลุ่มคนที่มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน การดำเนินการต่างๆ ไม่ค่อยมีความสลับซับซ้อน เป็นการกระทำความผิดที่กระทำลงโดยองค์กร อาชญากรรม มีนายทุนอยู่เบื้องหลังมีการดำเนินการเป็นลำดับขั้น แบ่งหน้าที่กันทำงาน ทำให้ยากที่จะเอาผิดกับผู้อยู่เบื้องหลังหรือตัวการที่แท้จริงได้ แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดในเวลานั้น ยังไม่มีมาตรการที่สามารถเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด(narco-organized-crime)ในรูปแบบดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจึงต้องแสวงหา มาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว และได้ตราพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมาตรการทาง กฎหมายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประเทศไทยนำแนวทางมาจากอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ซึ่งได้กำหนดแนวทางหรือแม่แบบในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด เพื่อ การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบด้วยมาตรการสำคัญ เช่น มาตรการสมคบกัน กระทำความผิด มาตรการริบทรัพย์สินทั้งทางอาญาและทางแพ่ง มาตรการขยายเขตอำนาจศาล ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จึงเป็นกฎหมายพิเศษที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กรอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มีมาตรการสำคัญในการปราบปรามยาเสพติด 2 ประการ ได้แก่ การนำมาตรการ ความผิดฐานสมคบมาใช้กับผู้กระทำความผิดยาเสพติดและนำมาตรการริบทรัพย์สินสำหรับ ผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ซึ่งมาตรการการดำเนินคดีข้อหา สมคบ ตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการนำมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดยา เสพติดที่กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรม เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้มีการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้น และปราบปรามตัวการสำคัญซึ่งอยู่เบื้องหลังการกระทำ ความผิด เพราะบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังไม่ใช่ผู้ลงมือกระทำความผิดเอง กฎหมายจึงต้องเข้ามาเอาผิด ตั้งแต่ขั้นตอนการตกลง ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐาน สมคบ ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 ในเรื่องเจตนาไว้ ดังปรากฏใน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2543 “การจำหน่ายยา เสพติดให้โทษจะต้องมีผู้ขายฝ่ายหนึ่งกับผู้ซื้ออีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายมีเจตนาคนละอย่างกัน

ผู้ขายมีเจตนาที่จะขาย ผู้ซื้อมีเจตนาที่จะซื้อ เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันที่จะขายและจะซื้อขาย
 เสพติดให้โทษต่อกัน ก็ถือว่าได้สมคบโดยการตกลงร่วมคบคิดกันที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับยา
 เสพติดแล้วตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.
 2534 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง หาใช้ว่าจะต้องมีเจตนาเดียวกันหรือเจตนาร่วมกันไม่”

แต่การนำเอามาตรการการดำเนินคดีข้อหาสมคบ อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิ
 และเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ขั้นตอนการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาข้อหาสมคบ
 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
 ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 14 ได้กำหนดไว้ คือ ในการจับกุมหรือการ
 แจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดข้อหาสมคบนั้น จะต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการปปส. เสียก่อน
 จากนั้นเมื่อได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติ ให้รายงานให้เลขาธิการปปส. ทราบทันที สำหรับ
 หลักเกณฑ์ระเบียบ วิธีการของการขออนุมัติ การอนุมัติ และการรายงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
 ที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการ
 ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

สำหรับมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
 ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แบ่งออกเป็นกรณีริบทรัพย์สินของกลางในคดียา
 เสพติด และการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในส่วนของการ
 ริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด ถือเป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งมี
 ขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ กฎหมายฉบับนี้จึงได้ขยายความหมายของ
 ทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวกับ
 ทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณมากและ
 สลับซับซ้อนกว่าทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ และในกฎหมายฉบับนี้
 ทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งให้ริบให้ตกเป็นของ “กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” ซึ่งเป็น
 กองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบ
 ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป ทรัพย์สินที่ริบกรณีนี้เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวย
 ในการกระทำความผิดเท่านั้น เช่น ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่ใช้
 เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการ
 กระทำความผิด ที่สำคัญก็คือ การริบทรัพย์สินของกลาง กรณีนี้ กำหนดให้ริบทรัพย์สินทั้งสิ้น แม้
 จำเลยในคดีนั้นไม่ถูกลงโทษตามคำพิพากษาก็ตาม แต่การที่ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้ก็จะต้อง
 พิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์และเจ้าของทรัพย์สินตามกระบวนการ สำหรับการริบทรัพย์สินที่
 เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมา

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้อำนาจเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือ ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการการดำเนินคดีข้อหาสมคบและมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว พบว่ามีข้อจำกัดอยู่ ดังนี้

1) การกำหนดให้การแจ้งข้อหาสมคบนั้นต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการปปส. ก่อน ถือเป็นกระบวนการกั้นกรองเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งการที่จะใช้มาตรการนี้ได้ต้องมีประสิทธิภาพ ผู้ที่จะบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานมาก่อน เพื่อให้มีพยานหลักฐานรองรับแสดงพฤติการณ์ความเชื่อมโยงของบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้อง แต่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กลับไม่ได้บัญญัติในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในความผิดฐานสมคบ ทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิดฐานสมคบเป็นไปได้ยาก ซึ่งในภายหลังต้องมีการออกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวนสอบสวนโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น การอุทธรณ์ฎีกาและอายุความ รวมทั้งกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับชำระค่าปรับตามคำพิพากษา

2) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ไม่ได้เปิดโอกาสให้กับผู้กระทำความผิดที่กลับใจในภายหลังจากการสมคบกันกระทำความผิดแล้วได้มีโอกาสทำความดีชดเชย เนื่องจากมาตรา 8 ไม่ได้บัญญัติในเรื่องการถอนตัวจากการกระทำความผิด (Withdrawal) และกรณีการกลับใจแก้ไขตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 ก็ไม่นำมาใช้กับการสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ ซึ่งต่างจากมาตรการสมคบกันกระทำความผิด ตามกฎหมาย Common Law ที่มีมาตรการส่งเสริมการป้องกันการลงมือกระทำความผิด ซึ่งก็คือ หลักการถอนตัวจากการกระทำความผิด (Withdrawal) โดยมีหลักว่าผู้ร่วมสมคบซึ่งได้ถอนตัวจากการกระทำผิดไม่ต้องรับผิดชอบในความผิดที่ผู้ร่วมสมคบอื่นได้กระทำความผิดขึ้นภายหลังจากการถอนตัวแล้ว และกฎหมายสามารถใช้เทคนิคกำหนดเงื่อนไขการถอนตัวจากการกระทำความผิด เพื่อป้องกันมิให้มีการลงมือกระทำความผิดได้ เช่น การถอนตัวจะต้องแจ้งแก่ผู้

ร่วมสมคบกันทุกคน การถอนตัวต้องกระทำภายในระยะเวลาที่ผู้ร่วมสมคบกันสามารถถอนตัวตามได้ หรือการถอนตัวจะต้องกระทำอันเป็นการขัดขวางไม่ให้มีการกระทำความผิดตามที่ได้ตกลงกัน การขัดขวางนี้อาจกระทำโดยการแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ถึงการสมคบกันกระทำความผิด และผู้ร่วมสมคบกันกระทำผิด เป็นต้น

3) มาตรการในการริบทรัพย์สินในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำกัดไว้เพียงความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดประเภทอื่น นอกจากนี้ การริบทรัพย์สินในกฎหมายฉบับนี้เป็นมาตรการในการริบทรัพย์สินในทางอาญา ซึ่งผูกติดกับความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดมูลฐานของจำเลยเป็นสำคัญ ดังนั้น หากจำเลยถูกยกฟ้องในความผิดอาญาที่เป็นมูลความผิดการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นก็เป็นการอันสิ้นสุดลงด้วย และต้องคืนทรัพย์สินเหล่านั้นให้แก่จำเลยไป นับว่ายังเป็นช่องว่างที่มีผลให้ผู้เป็นตัวการรอดพ้นจากการถูกริบทรัพย์สิน

4.1.2.2 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

วัตถุประสงค์หลักของการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรม คือ การได้มาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมหาศาล จากนั้นจึงนำเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาผ่านกระบวนการฟอกเงิน เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วนำเงินเหล่านั้นมาใช้เพื่อดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรม โดยอาจมีการให้เงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อปกปิดการดำเนินงานขององค์กร

การฟอกเงินโดยองค์กรอาชญากรรมทำให้เกิดผลกระทบเสียหายด้านต่างๆอย่างร้ายแรงต่อนานาประเทศ ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากการกระทำฟอกเงินเช่นเดียวกัน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับ โดยบัญญัติให้การฟอกเงินหรือทรัพย์สินเป็นความผิดอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 3 วรรค 1 ที่กำหนดให้การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน รวมไปถึงการปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริงโดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด เป็นความผิดที่แต่ละประเทศภาคีต้องกำหนดในกฎหมายอาญาประเทศตน และสอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 6 ที่กำหนดให้การกระทำต่างๆตามที่ระบุในอนุสัญญาข้อนี้ เป็นความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนด ความผิดมูลฐานที่เป็นความผิดฐานฟอกเงินไว้ โดยให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดฐานฟอกเงิน

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศและการค้าหญิงและเด็ก
3. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน
4. ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงทรัพย์สินหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน
5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
6. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมที่กระทำโดยอั้งยี่หรือซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 337 และมาตรา 338
7. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีภาษีศุลกากร
8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
9. ความผิดเกี่ยวกับการพนัน

นอกจากความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจำนวน 9 มูลฐานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นอีก 2 มูลฐาน คือความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งตามความในมาตรา 53 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ขณะนี้จึงมีความผิดมูลฐานทั้งหมด 11 มูลฐาน แต่การดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศโดยรวม เช่น การกระทำความผิดในเรื่องทรัพย์สินทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ก็มิได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงทำให้การบังคับ

ใช้กฎหมายไม่สามารถที่จะใช้บังคับได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้นั้น ไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมทั้งหมด

นอกจากนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขในแง่ตัวบุคคลผู้กระทำความผิด จุดประสงค์ของผู้กระทำ ลักษณะของการกระทำว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ลักษณะการจัดตั้งเป็นองค์กร ซึ่งมีจุดประสงค์ในการกระทำความผิดเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในทางการเงินหรือประโยชน์อื่นใด แม้ในส่วนของความผิดมูลฐานที่ 6 ความผิดเกี่ยวกับการกระโรกหรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่หรือซ่องโจร อาจถือได้ว่าความผิดฐานเป็นอั้งยี่ซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายในเรื่องความผิดอั้งยี่ซ่องโจรก็ยังกำหนดรูปแบบการกระทำความผิดในฐานนี้แคบไปไม่ทันกับสภาพของการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรรมที่มีการพัฒนารูปแบบเป็นองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบัน จึงเกิดช่องว่างทางกฎหมายในการบังคับใช้กับการสกัดกั้นและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยการริบทรัพย์สิน ซึ่งแตกต่างจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 6 ที่ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นความผิดอาญาภายในประเทศของตน

4.1.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมจำเป็นที่จะต้องอาศัยพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคลและผู้เสียหายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสาวไปถึงตัวการใหญ่ขององค์กร แต่องค์กรอาชญากรรมมีอิทธิพลทั้งทางการเงินและอำนาจ พยานบุคคลและผู้เสียหายจึงถูกคุกคามหรือทำอันตรายเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวจะได้ไม่มาให้ถ้อยคำเป็นพยาน ซึ่งเป็นอุปสรรคในกระบวนการสืบสวนสอบสวน และพิจารณาคดี เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองพยานและผู้เสียหายจากการคุกคาม ช่มชู้ ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมไว้ในอนุสัญญา ข้อ 24 และข้อ 25 ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกตามอนุสัญญาฉบับนี้ จึงมีพันธกรณีในการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาในเรื่องการคุ้มครองพยานและผู้เสียหาย

สำหรับประเทศไทยมาตรการทางกฎหมายเรื่องการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 244 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 บัญญัติให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ไว้ในมาตรา 8 ซึ่งได้บัญญัติว่า“พยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษได้ ...

(4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญาและให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน”

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดความหมายของความผิดซึ่งกระทำโดยองค์กรอาชญากรรมไว้แล้วว่าหมายความรวมถึงความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน แต่ความหมายของคำว่า “คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม” ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้นั้นยังมีความหมายที่กว้างอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในอนุสัญญาฯ ค.ศ. 2000 ข้อ 2 (a) ในแง่ที่ว่า ไม่ได้กำหนดว่ากลุ่มขององค์กรอาชญากรรมจะต้องประกอบด้วยบุคคลจำนวนเท่าใด และจะต้องมีระยะเวลาเท่าใดในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การกำหนดความหมายดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการให้ความหมายของคำว่า องค์กรอาชญากรรม ไว้โดยตรง เมื่อยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนเพียงพอ จึงทำให้เกิดปัญหาการตีความ และเกิดปัญหาในแง่ที่ว่าไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ใช้จัดการต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรอาชญากรรม และขาดบทบัญญัติที่มุ่งเน้นตัวองค์กรอาชญากรรม ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ควรนิยามความหมายคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ให้ครอบคลุมพฤติการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานได้อย่างทั่วถึง โดยอาจนำคำนิยามคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาเทียบเคียง

แม้มาตรการในการคุ้มครองพยานในพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมุ่งคุ้มครองพยานด้วยการรักษาข้อมูลของพยานไว้เป็นความลับ แต่ในชั้นสอบสวน พยานต้องเผชิญหน้ากับ

ผู้ต้องหาในการชี้ตัวผู้กระทำผิด หรือในชั้นพิจารณาของศาลต้องมีการพิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลย เนื่องจากจำเลยต้องมีส่วนรับรู้ในการดำเนินการทั้งหลายในศาลเพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในช่วงก่อนการสืบพยานโจทก์ โจทก์จะต้องแสดงพยานหลักฐานทั้งหมดที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ทำให้ต้องมีการเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของพยานในบัญชีระบุพยาน และทำให้พยานต้องเผชิญหน้ากับจำเลยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งอาจทำให้พยานหรือผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัว หรือเกรงว่าตนจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยจากการชี้ตัวหรือเบิกความในศาล ดังนั้นควรปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบพยานสำหรับพยานหรือผู้เสียหายในคดีความผิดอาญาร้ายแรงหรือคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม โดยอาจให้พยานหรือผู้เสียหายในคดีความผิดอาญาร้ายแรงหรือคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นตัวพยานหรือผู้เสียหาย ส่วนกรณีการให้ถ้อยคำของพยานหรือผู้เสียหายในชั้นศาลต้องกำหนดให้มีการใช้วิธีการพิเศษโดยนำการบันทึกถ้อยคำหรือการเบิกความผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง เพื่อเป็นการรับประกันความปลอดภัยของผู้เสียหายและพยาน

4.1.2.4 กฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ

องค์กรอาชญากรรมเป็นแหล่งรวมการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ทั้งในเรื่องวิธีการกระทำผิด ด้านผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคม องค์กรอาชญากรรมมีความเป็นสถาบันอยู่ในองค์กร มีการจัดกระบวนการบริหารองค์กร มีการวางแผนเพื่อกระทำผิดอย่างเป็นระบบสมาชิกในองค์กรมีความเชี่ยวชาญในการกระทำผิด ในการกระทำผิดแต่ละครั้งมักจะไม่หลงเหลือพยานหลักฐาน มีทรัพย์สินผลประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหมุนเวียนในองค์กรอาชญากรรมจำนวนมาก ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้ใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป และใช้เพื่อเป็นสินบนให้แก่นักการเมือง ข้าราชการเพื่อให้ช่วยเหลือในการกระทำผิด ซึ่งจากปัจจัยทั้งหลายที่กล่าวมา ทำให้การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมเป็นสิ่งที่ยากที่สุด กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บังคับใช้กับการกระทำผิดอาญาทั่วไป ไม่เพียงพอในการใช้เป็นเครื่องมือปราบปรามองค์กรอาชญากรรม จึงเกิดความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาตรากฎหมายที่มีความรวดเร็ว เด็ดขาดและมีประสิทธิภาพสูงมาปราบปรามการกระทำผิดที่มีลักษณะพิเศษ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ขึ้นมาบังคับใช้ กฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ปราบปราม

การกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะทางคดีพิเศษแตกต่างจากความผิดอาญาทั่วไป และมีการกำหนดให้ความผิดอันเกิดจากการกระทำขององค์กระอาชญากรรมนั้นเป็นคดีพิเศษ ตามที่มาตรา 21 ของพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้มีใจความว่า “คดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติเป็นสำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กระอาชญากรรม”

ใจความมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายดังกล่าวให้ความสำคัญกับคดีความผิดที่เป็นการกระทำขององค์กระอาชญากรรม ว่ามีลักษณะการกระทำความผิดที่มีรูปแบบการดำเนินการที่เป็นระบบ เป็นการกระทำความผิดที่มีเครือข่ายโยงใยระหว่างประเทศ หรืออาจมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป การดำเนินการมีความลับซับซ้อน และอาจมีการซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงต้องใช้มาตรการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้จัดการกับผู้กระทำผิดดังกล่าว จึงถือได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเพื่อใช้ในการปราบปรามองค์กระอาชญากรรม แต่พระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดค่านิยมของคำว่าองค์กระอาชญากรรมไว้ อันจะเกิดปัญหาในการตีความ แต่อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 8 บัญญัติให้ “พยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษได้ ...

(4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กระอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญาและให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน”

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาก่อนพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงต้องถือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 แต่ความหมายของคำว่า “คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กระอาชญากรรม” ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้นั้นยังเป็นความหมายที่กว้างอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายคำว่า “องค์กระอาชญากรรม” ในอนุสัญญาฯ ค.ศ. 2000 ข้อ 2 (a) ในแง่ที่ว่า ไม่ได้กำหนดว่ากลุ่มขององค์กระอาชญากรรมจะต้องประกอบด้วยบุคคลจำนวนเท่าใด และจะต้องมีระยะเวลาเท่าใดในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การกำหนดความหมายดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการให้

ความหมายของคำว่า องค์การอาชญากรรม ไว้โดยตรง เมื่อยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนเพียงพอ จึงทำให้เกิดปัญหาการตีความ และเกิดปัญหาในแง่การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การอาชญากรรม ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นองค์การอาชญากรรม

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่มีความพิเศษเพื่อใช้ในการปราบปรามการกระทำความผิดในคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป เช่น การค้นโดยไม่มีหมาย การขอข้อมูลหรือหลักฐานจากองค์กรหรือบุคคล การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางเทคนิค การแฝงตัวในองค์การอาชญากรรม การใช้มาตรการสืบสวนพิเศษเหล่านี้ มีความจำเป็นในการต่อสู้กับองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลอย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการเหล่านี้มีลักษณะที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนและสิทธิมนุษยชน แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้ว่าสามารถกระทำได้ หากมีเหตุจำเป็น 3 อย่าง คือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อรักษาศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือว่าเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น ถ้าพิจารณาในแง่ของการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ แม้จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแต่ก็เป็นบุคคลส่วนน้อยโดยบุคคลส่วนมากได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ย่อมถือว่าเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่า จึงจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการพิเศษมาตรการพิเศษเหล่านี้จะต้องถูกใช้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความชำนาญและมีอำนาจชัดเจนตามกฎหมาย และต้องมีกระบวนการกลั่นกรอง ตรวจสอบการใช้มาตรการดังกล่าวโดยศาล

4.1.2.5 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ปัญหาขบวนการค้ามนุษย์เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและประชาคมโลก ทั้งในแง่การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง และเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวประเทศไทยจึงร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่กระทำขึ้นโดยกลุ่มบุคคล ทั้งในส่วนที่มีการร่วมกระทำความผิดตั้งแต่สามคนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์การอาชญากรรม หรือนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิด โดยจะต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้กึ่งหนึ่ง ในกรณีที่สมาชิกขององค์การอาชญากรรมได้กระทำ

ความผิดฐานค้ำมนุษย์ สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมทุกคนที่เป็นสมาชิกอยู่ในขณะที่กระทำความผิด และรู้เห็นหรือยินยอมกับการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น แม้บุคคลดังกล่าวจะมีได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นเอง ถือได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่ได้กระทำขึ้นโดยองค์กรอาชญากรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ยังได้กำหนดคำนิยามของคำว่าองค์กรอาชญากรรมมีใจความว่า “ในพระราชบัญญัตินี้...

“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ชัดเจนมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอนหรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม...”

ใจความของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มีความสอดคล้องกับการให้คำจำกัดความในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2 (a) (b) และ (c) โดยในพระราชบัญญัตินี้คำจำกัดความคำว่า องค์กรอาชญากรรม นำมาจากคำจำกัดความคำว่า “กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” “อาชญากรรมร้ายแรง” และ “กลุ่มที่การจัดโครงสร้าง” ในอนุสัญญาฯ รวมกัน แต่อย่างไรก็ตามการให้คำจำกัดความคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ก็เป็นไปเพื่อการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ดังจะเห็นได้จาก คำว่า “ในพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น จึงไม่สามารถนำคำจำกัดความคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ไปใช้กับพระราชบัญญัติฉบับอื่นๆ ที่มีบทบัญญัติเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่ได้กระทำขึ้นโดยองค์กรอาชญากรรม

จากการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ทั้งในส่วน ของประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายเฉพาะ ซึ่งได้แก่ บทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ชองโจร ตามประมวลกฎหมายอาญาและมาตรการทางกฎหมายที่ปรากฏในกฎหมายเฉพาะ ซึ่งเกิดจากการนำเอามาตรการต่างๆ ที่ประเทศอื่นใช้อย่างได้ผล หรือมาตรการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับต่างๆ มาปรับใช้ในประเทศไทย ด้วยการนำมาบัญญัติเป็นกฎหมาย จะเห็นได้ว่ามาตรการทาง

กฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในแง่การบังคับใช้กฎหมาย และในบางมาตรการส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐและสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

4.2 ผลกระทบในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

การบังคับใช้กฎหมายเฉพาะที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ซึ่งเกิดจากการนำเอามาตรการต่างๆ ของต่างประเทศ หรือมาตรการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับต่างๆ มาบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อใช้ในประเทศไทย แม้จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดที่ซับซ้อน มีเครือข่าย ความเชี่ยวชาญในการกระทำความผิด และมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรเป็นจำนวนมาก ได้ผลขึ้น แต่ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระอันอาจนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมก็อาจเกิดขึ้นได้

4.2.1 ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

กฎหมายเฉพาะที่อยู่ในรูปของพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมหลายฉบับ มีหลักการและบทบัญญัติบางประการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2533 ซึ่งได้บัญญัติมาตรการสมคบกระทำความผิด การใช้มาตรการลับปฏิบัติการในการลงโทษผู้กระทำความผิด การกำหนดให้ใช้ปฏิบัติการลับ (Undercover operations) มาใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติด พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานใช้มาตรการพิเศษในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน เช่น การติดตามโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การดักฟัง เป็นต้น

รัฐจะต้องแสวงหามาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหขององค์กรอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ และกระทบกระเทือนสิทธิมนุษยชนให้น้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องไม่เป็นการจำกัดอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อนำบุคคลที่กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้น การใช้มาตรการพิเศษในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมจึงต้องมีการบัญญัติขอบเขตทางกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ให้น้อยที่สุด และมีความ

มั่นใจในการปฏิบัติงานว่าเมื่อตนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรการพิเศษจะเกิดสัมฤทธิ์ผลที่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้ และในขณะที่เดียวกันตนจะไม่ได้รับผลร้ายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม กฎหมายเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่บัญญัติขึ้นใหม่ มีหลักการและวิธีปฏิบัติที่แตกต่างไปจากมาตรการทางกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยตรง อาจเกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน และอาจเกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายได้ เช่น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถค้นโดยไม่มีหมาย โดยอาศัยเหตุตามสมควรประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลจะหลบหนีไปหรือทรัพย์สินจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ซึ่งมีข้อแตกต่างจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น เป็นต้น

4.2.2 ผลกระทบต่อประชาชน

อาชญากรรมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกถึงความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม เช่น การค้ายาเสพติด ความรุนแรง การฉ้อโกง การฉ้อราษฎร์บังหลวง การค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสียหายแก่สังคมในวงกว้าง

ดังนั้น ประชาชนจึงคาดหวังให้เจ้าหน้าที่รัฐติดตามดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนที่เป็นผู้เสียหายซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิด ย่อมต้องการการเยียวยาและความคุ้มครองว่าผู้กระทำความผิดจะไม่กลับมาทำร้ายตนหรือคนใกล้ชิดอีก รวมถึงบุคคลที่จะมาเป็นพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมย่อมต้องการความมั่นใจว่าตนและบุคคลใกล้ชิดจะไม่ได้รับอันตรายจากการที่ตนเป็นพยานให้ในคดีดังกล่าว ซึ่งหากเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมได้ ย่อมส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในกฎหมายบ้านเมืองหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม จึงทำให้ประชาชนมีความมั่นใจว่ามีกฎหมายที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐกับองค์กรอาชญากรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น แต่การใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงผลที่อาจกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้บริโภค หากการใช้อำนาจตามกฎหมายไม่มีความระมัดระวังอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ เช่น การเข้าถึงข้อมูลทางการเงินการธนาคาร การบังคับใช้มาตรการพิเศษตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น ซึ่งหากบุคคลที่ถูกบังคับใช้กฎหมายภายหลังพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริโภค บุคคลดังกล่าวอาจรู้สึกกลัวสิทธิและเสรีภาพของตนถูกกระทบ ดังนั้น การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบความชัดเจนของข้อมูลในเบื้องต้นว่าเป็นผู้ที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม สำหรับผู้เสียหายและผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เนื่องจากการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากสังคมและภาคประชาชน และจะต้องส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

4.2.3 ผลกระทบกับองค์กรอาชญากรรม

องค์กรอาชญากรรมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถในการกระทำความผิดสูง เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมมีความพร้อมในการกระทำความผิดในหลายรูปแบบ ทั้งทางด้านเงินทุนในการกระทำความผิด ความเชี่ยวชาญ การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระทำความผิด ความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองและข้าราชการ ปัจจัยเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน

ก่อนหน้านี้ประเทศไทยจะมีกฎหมายเฉพาะที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับ การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมนั้น กฎหมายที่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม คือ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิด แต่กฎหมายที่มีอยู่นั้นไม่เอื้อต่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เนื่องจากความคิดพื้นฐานของกฎหมายที่มีอยู่ คือ เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำผิดที่เป็นปัจเจกบุคคลมากกว่าองค์กรอาชญากรรม อีกทั้งบทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ช่องโจร สามารถบังคับใช้เอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการดำเนินกิจกรรมที่มีความหลากหลาย รูปแบบองค์กรมีระบบที่ซับซ้อน ผู้กระทำผิดมีความเชี่ยวชาญในการกระทำความผิด และ

อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำความผิด อันจะทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย กับองค์กรอาชญากรรมสมัยใหม่

การที่ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เช่น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ การกำหนดมาตรการวิบัติทรัพย์สินผู้กระทำความผิด เหล่านี้ ย่อมทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานและการลงโทษกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้องค์กรอาชญากรรมถูกติดตามดำเนินคดีมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

สรุป

รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนารูปแบบไปจากในอดีต จากกลุ่มบุคคลที่รวมกลุ่มกันเพื่อกระทำความผิดที่มีลักษณะรูปแบบขององค์กรที่ไม่ซับซ้อน โดยองค์กรอาชญากรรมจัดรูปแบบการกระทำผิดอย่างเป็นระบบและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันจะมีการประสานงานของกลุ่มสมาชิกในการวางแผน และการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งโดยมากจะเน้นการให้บริการและสินค้าที่ผิดกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลตอบแทนจำนวนมหาศาล อาทิเช่น การลักลอบนำคนเข้าเมือง การค้าหญิงและเด็ก การโจรกรรมและลักลอบค้า ยานพาหนะ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าอาวุธ การกระทำความผิดทางการเงินทางธนาคาร การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การเก็บค่าคุ้มครอง การโจรกรรมศิลปวัตถุ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการกระทำความผิดในลักษณะอื่นๆ ได้แก่ การฟอกเงิน การให้สินบน เจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ การแทรกซึมเพื่อเข้าครอบงำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย ซึ่งเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับมานั้น จะนำไปโอนย้าย เปลี่ยนแปลงสภาพด้วยวิธีการต่างๆจากเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ได้มาจากวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายเพื่ออำพราง ปิดบังไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐรับทราบ ผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดนี้จะถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดขององค์กรต่อไป รวมถึงนำไปติดสินบนหรือให้การสนับสนุนแก่นักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม เพื่อไม่ให้ถูกจับกุมดำเนินคดีหรือเพื่อวิ่งเต้นให้หลุดพ้นจากความผิดในกรณีที่ถูกจับกุมแล้ว ปัญหาองค์กรอาชญากรรมจึงส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง ในระดับประเทศและระหว่างประเทศ นอกจากนี้เงินได้จำนวนมหาศาลขององค์กรอาชญากรรมยังนำไปใช้เพื่อการคอร์รัปชันติดสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอาชญากรรมมีอุปสรรคและไม่สามารถเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมได้

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของต่างประเทศ พบว่ามีกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมทั้งที่มีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายของประเทศต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมในประเทศของตน

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมนี้เกิดจากความพยายามในการสร้างมาตรการและแสวงหาความร่วมมือในการปราบปรามและแก้ไขปัญหาขององค์กรอาชญากรรมร่วมกัน ได้แก่

1. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 หรืออนุสัญญากรุงเวียนนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการลักลอบค้ายาเสพติด โดยนำเอามาตรการสมคบกัน กระทำ ความผิด มาตรการริบทรัพย์สิน และกำหนดให้การลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานในความผิดพอกเงิน มาเป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว

2. อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีบทกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้มีเนื้อหาสาระและมาตรการสำคัญๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีพิธีสารต่อท้ายอนุสัญญาฯ สามฉบับ ได้แก่ พิธีสารป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children) พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและทางอากาศ (Protocol against the Smuggling of migrants by Land, Sea and Air) และพิธีสารต่อต้านการผลิต และลักลอบค้าอาวุธ ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition)

นอกจากนี้ยังพบว่าบางประเทศที่ประสบปัญหาขององค์กรอาชญากรรม ได้มีความตื่นตัวในการแก้ปัญหาและได้สร้างมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศของตนในการปราบปรามปัญหาอันเกิดจากองค์กรอาชญากรรมไว้โดยเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี และออสเตรเลีย โดยมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาขององค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาและอิตาลี ประกอบด้วย กฎหมายที่มีบทบัญญัติในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ และมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่ใช้ลงโทษการกระทำผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม เช่น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การกำหนดโทษริบทรัพย์สินสำหรับการกระทำความผิดฐานการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวความคิดพื้นฐานของกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

ของทั้งสองประเทศ คือ เพื่อกำจัดหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมและผู้ที่มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมโดยนำตัวมารับโทษตามกฎหมาย และทำลายแหล่งรายได้ขององค์กรอาชญากรรมเนื่องจากสิ่งที่ทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถคงอยู่ได้ คือ ผลตอบแทนหรือรายได้จำนวนมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีมาตรการที่สามารถต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมได้อย่างหลากหลาย และสามารถใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศออสเตรเลียถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สมบูรณ์มากที่สุดในโลก โดยมาตรการทางกฎหมายของประเทศออสเตรเลียในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่กระทำในลักษณะองค์กร จะเน้นไปที่การใช้มาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มองค์กรอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน เช่น มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดรวมตลอดไปถึงดอกผลที่เกิดจากเงินได้เหล่านั้นด้วย เป็นต้น โดยมีได้มุ่งเน้นถึงการกำหนดฐานความผิดขององค์กรอาชญากรรม

สำหรับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้ในการปราบปรามการกระทำความผิดซึ่งกระทำลงโดยกลุ่มบุคคล ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 209 และ 210 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีหลักการเดียวกับพระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ. 116 และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สามารถนำมาบังคับใช้ในการปราบปรามการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของเหล่าองค์กรอาชญากรรมอยู่หลายฉบับ เช่น

- 1) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
- 2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546
- 4) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547
- 5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเพื่อใช้ในการปราบปราม

องค์กรอาชญากรรม เช่น การที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เนื่องจากการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาใดๆ ได้นั้น ประเทศไทยจะต้องทำการตรวจสอบกฎหมายภายในของประเทศว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวมากน้อยเพียงใด และมีความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือตรากฎหมายฉบับใหม่เพื่อรองรับการอนุวัติการตามอนุสัญญาหรือสนธิสัญญา ดังนั้น การที่จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาประเทศไทยจึงมีพันธกรณีในการตรวจสอบและปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาทั้งสอง จึงได้มีการตรากฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้มาตรการทางกฎหมายของไทยยังได้รับอิทธิพลจากมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศอีกด้วย เช่น มาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายของไทยกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมยังมีข้อจำกัด เนื่องจากบทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร มาตรา 209 และ 210 สามารถบังคับใช้ได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะปรับบทกฎหมายเพื่อเอาผิดต่อองค์กรอาชญากรรมสมัยใหม่ที่มีรูปแบบซับซ้อนได้ จึงทำให้บทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรถูกนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรมค่อนข้างน้อย แต่ได้มีการนำพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่อาจนำมาใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวแทน ซึ่งปัญหาที่ตามมาคือ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้น สร้างขึ้นมาบนพื้นฐานที่จะใช้ปราบปรามการกระทำความผิดที่กระทำโดยปัจเจกบุคคล ไม่ได้สร้างขึ้นมาให้เหมาะสมกับการใช้ปราบปรามการกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรม แม้ในบางมาตราจะบัญญัติให้ใช้กับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมก็ตาม แต่บทกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านั้นบางฉบับยังไม่มีกำหนดคำนิยามที่ชัดเจน สำหรับคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ทำให้เกิดปัญหาที่ว่าผู้กระทำความผิดในลักษณะใด หรือการกระทำความผิดในลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็นองค์กรอาชญากรรม

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและการศึกษากฎหมายไทยที่อาจใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม จึงเห็นควรเสนอว่า

1. กำหนดคำจำกัดความคำว่าองค์การอาชญากรรมให้ชัดเจน

การกระทำความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง ดังนั้น การปราบปรามองค์การอาชญากรรมจึงต้องใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษกว่า มาตรการปราบปรามการกระทำความผิดอาญาในลักษณะทั่วไป เนื่องจากองค์การอาชญากรรม เป็นแหล่งของการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ มีอิทธิพลทางด้านการเงินเพื่อสนับสนุนการ กระทำผิดในครั้งต่อไปและเพื่อใช้ในการติดสินบนแก่ข้าราชการและนักการเมือง เป็นการ สร้างอิทธิพลให้แก่องค์การอาชญากรรมทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดอุปสรรค ในการบังคับใช้กฎหมายกับองค์การอาชญากรรม แม้ประเทศไทยจะมีบทบัญญัติกฎหมายที่อาจ นำมาใช้ในการปราบปรามองค์การอาชญากรรมหลายฉบับ แต่มีเพียงพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เท่านั้นที่ให้คำนิยามคำว่าองค์การอาชญากรรมที่ชัดเจนและ สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

ดังนั้น การจะดำเนินการกับผู้กระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมให้มี ประสิทธิภาพ จะต้องกำหนดคำจำกัดความคำว่า “องค์การอาชญากรรม” ให้ชัดเจน โดยอาจ กำหนดในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 5 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของ ประชาชน และใช้คำว่า “องค์การอาชญากรรม” แทนคำว่าอั้งยี่ ซ่องโจร และกำหนดคำนิยามคำว่า “องค์การอาชญากรรม” ให้เป็นไปตามคำจำกัดความคำว่า “องค์การอาชญากรรม” ใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 เพื่อให้ผู้บังคับใช้ กฎหมายจะได้มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดที่มีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรม เพื่อให้การปราบปรามองค์การอาชญากรรมและผู้ที่มีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรม เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ควรปรับปรุงกฎหมายความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร ให้มีเนื้อหาเป็นสากลมากขึ้น

บทบัญญัติมาตรา 209และ210 ความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร ประมวลกฎหมาย อาญา เป็นบทกฎหมายดั้งเดิมในกฎหมายไทย ที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการ รวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิด แต่กลับเป็นบทบัญญัติที่มีการนำมาบังคับใช้ค่อนข้าง น้อย ทั้ๆที่ในปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรมที่กระทำลงโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์การอาชญากรรม เป็นปัญหาร้ายแรงอันส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

เมื่อพิจารณาความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงเห็นควรปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้มีเนื้อหาเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยอาจให้มีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมาย Racketeer Influences and Corrupt Organization ของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้บทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร เป็นกฎหมายหลักในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยการกำหนดองค์ประกอบความผิดของบทกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีความครอบคลุมกับการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม ทั้งในเรื่องจำนวนของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและลักษณะของการกระทำความผิด คือ ให้มีบุคคลที่สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไปจึงจะเป็นความผิดตามมาตราดังกล่าว และมีความผิดตามกฎหมายในเรื่องที่ไปกระทำความผิดอีกกระทงหนึ่ง และกำหนดการกระทำความผิดที่ต้องรับโทษจากบทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรนี้ มีความครอบคลุมถึงลักษณะการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้ความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และสามารถบังคับใช้พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ เป็นมาตรการเสริม ควบคู่ไปกับบทบัญญัติความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. การนำหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย. **บทบัญญัติ 50** (มิถุนายน 2537) : 103-124.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. **อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2548.

กุลพล พลวัน. ประเทศไทยกับปัญหาองค์กรอาชญากรรมในอนาคต. **วารสารอัยการนิเทศ** 52,4(2533) : 532-548.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. **กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3**. กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2550.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย. ใน **ชาวจีนในประเทศไทย**, หน้า 87-90. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยานิตเตอร์เนชั่นแนล, 2517.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงาน, “**สภาพปัญหายาเสพติด**, [ออนไลน์], 2550, แหล่งที่มา:
[http://www.oncb.go.th/PortalWeb//ShowProperty//BEA%20Repository/StaticWeb/Internet/MENU94/index\[2552, มีนาคม 16\]](http://www.oncb.go.th/PortalWeb//ShowProperty//BEA%20Repository/StaticWeb/Internet/MENU94/index[2552, มีนาคม 16])

คณิต ณ นคร. **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

คำชี้แจงเสนอกองรัฐมนตรี เรื่อง **อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป.ป.ส., 2534.(อัดสำเนา)

จริยาวรรณ อภรณ์รัตน์. **ปัญหาของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศส**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

จิรศักดิ์ พรหมทอง และพนัส ทศนียานนท์. อังยี : องค์การนอกกฎหมายและองค์การอิทธิพล. **วารสารอัยการ** 4,39 (มีนาคม 2524): 88-90.

จุมพต สายสุนทร. **กฎหมายระหว่างประเทศ**. เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน, 2550.

ชาย เสวีกุล. **คำสอนชั้นปริญญาตรี อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. พระนคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด. **วารสารกฎหมายคณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 13, 2 (มีนาคม 2533): 50-65.

ดล บุนนาค และชนิษฐนันท์ อภิหรรษากร. การคุ้มครองพยานกับการป้องกันและปราบปราม
องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. ใน **การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2
เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล**, หน้า
382-425. 6-7 กันยายน 2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี,
2547.

ทองพล พันธุ์วิชาตกุล. **ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน
อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และผลกระทบหาก
ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547.

ทวีป วรดิลก. **อาญาจักรยาสูบ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สุขใจ, 2534.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551.

ธัญนิศย์ ต้นไพศาล. **ปัญหาการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการป้องกัน
และปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. **อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

นวลน้อย ตริรัตน์และปิยวรรณ สุขศรี. สถานภาพความรุนแรงของปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้าม
ชาติในประเทศไทย. **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและ
ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2)**. สถาบันกฎหมายอาญา,
สำนักงานอัยการสูงสุด.

สำนักงานกฤษฎีกา, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กองนิติการ.

คำสั่งสำนักงานกฤษฎีกาที่ 141/2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป.ป.ส., 2541. (อัดสำเนา)

บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที. มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด.
ใน **การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 เรื่องมาตรการป้องกันและ**

ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, หน้า 81-151. 6-7 กันยายน 2547
ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สำนักงาน. **ที่มาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน**, [ออนไลน์], 2542, แหล่งที่มา:

http://www.amlo.go.th/amlo_new/templete.php?lang=TH&id=60&nvar_l3=true20
[2552, มกราคม 9]

ประธาน จุฬาลงกรณ์มนตรี, ประวิทย์ มะกรวัฒนะ และสิริวัชร จุฑญโรจน์ ณ อยุธยา. ความช่วยเหลือ
ทางกฎหมายซึ่งกันและกัน รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและ
ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2). สถาบันกฎหมายอาญา,
สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล :
ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน. ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 เรื่อง
มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, หน้า 657-
734. 6-7 กันยายน 2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี,
2547

ประธาน วัฒนวาณิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. **การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติ
เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย:
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
2548.

ประยุทธ์ แก้วภักดี. **การคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ปรีดาพร. **ชุดรากมาเฟีย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ทักษิณการพิมพ์, 2542.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. **อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม: ปัญหา อุปสรรค และ
แนวทางควบคุม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2531.

ปิยะพันธ์ สรากรบริรักษ์. **การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2534.

มานี พิริยะวณิชย์. **ผลกระทบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบ
ค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988: ศึกษากรณี**

ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

รัชนีกร โชคชัยสถิต. องค์การอาชญากรรม, **วารสารอัยการ** 9,98(กุมภาพันธ์ 2529):48-56.

วันชัย รุจนวงศ์. **ฝ่ายองค์กรอาชญากรรม.** พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2548.

วิเชียรโชติ สุขโชติรัตน์และทศเทพ นิวาสะบุตร. **ประเภทอาชญากรรม เอกสารการสอนชุดวิชา อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาหน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย, **วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับครบรอบ 30 ปี แห่งการสถาปนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 21,1 (พฤษภาคม 2545): 333-355.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดและเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด. **ตุลพาห** 41 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 80-94.

วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. **การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546.** ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจและการฟอกเงิน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อ้างถึงในดล บุนนาค และชนิษฐนันท์ อภิหรรษากร. **การคุ้มครองพยานกับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล.** ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, หน้า 382-425. 6-7 กันยายน 2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี, 2547.

วีระพงษ์ บุญโญภาส,สุพัตรา แผนวิจิตและจิรฉัตร ลิปิพันธ์. การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2).** สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด.

ศิริพร สโครบาเนค. **การค้ามนุษย์ แนวคิด กลไก และประเด็นท้าทาย.** กรุงเทพมหานคร. มูลนิธิผู้หญิง, 2548.

ศิริลักษณ์ มาศวิริยะกุล. บทวิเคราะห์เกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียอาคเนย์. ใน **การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่7,** หน้า 506-526, 2549.

- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. **สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2524.
- สง่า ลีนะสมิต. **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร : (ตอน1) อาชญาวิทยา**. พระนคร: โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.
- สมศักดิ์ ดำรงสุนทรชัย. 8-9-3YAKUZA [ออนไลน์]. 2550 แหล่งที่มา :
<http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=41792> [2551, ธันวาคม 9]
- สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. **คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 3 (ภาคความผิด)**. พระนคร: โรงพิมพ์การ
ศาสนา, 2515.
- สมเด็จพระราชินีนาถราชานุกาพ. **นิทานโบราณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: ดอก
หญ้า, 2545.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการ
ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย. ใน
การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่2 เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปราม
องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล**, หน้า284-360. 6-7 กันยายน 2547 ณ ศูนย์การ
ประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี, 2547.
- สุดารัตน์ เสรีวัฒน์, พิศवास สุนทรพันธุ์ และวาสนา เก้านพรัตน์. ปัจจัยที่ทำให้การป้องกันและ
ปราบปรามการค้าหญิงและเด็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร: ประสบการณ์การทำงานขององค์กร
พัฒนาเอกชน. ใน **การประชุมทางวิชาการระดับชาติครั้งที่2 เรื่องมาตรการป้องกัน
และปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล**, หน้า 154-217. 6-7 กันยายน
2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี, 2547.
- สุรจิต พัฒนสาร. **ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่: ช่องโจรในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.
- หยุด แสงอุทัย. **กฎหมายอาญา ภาค 2-3**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- อรรณพ ลิขิตจิตตะ, ณรงค์ รัตนานุกูลและสุวัฒน์ รุ่งเมฆารัตน์. **เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ
สรุปรายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร
อาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2)**. สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด.

อุทัย อาทิวา และศศิณ ศุขจรัส. **ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด.

อำมาตย์โทพระอินทบริพัตร. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 ตอนที่ 1**. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2469.

ภาษาอังกฤษ

Abadinsky , Howard. **Organized Crime**. Boston: Allyn and Bacon, 1981.

Albanese, Jay S., Das, Dilip K., and Verma., Arvind. **Organized Crime: World Perspectives**, Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, c2003.

Allen. Harry E Paul C Friday. **Crime and Punishment**. New York: Macmillian Publishing, 1981.

David E. Kaplan and Alec Dubro. **Yakuza: The Explosive Account of Japan's Criminal Underworld**. แปลโดย ดร.ณัฐ ลีว. กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือ "ผู้จัดการ", 2531.

Francis A.J. Ianni and Elizabeth Reuss-Ianni, **The Crime Society**, New American Library, 1976. อ้างถึงใน ประธาน วัฒนวาณิชย์. **มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน**. ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม: มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กระทรวงยุติธรรม, 2547. 657-734.

Lyman ,Micheal D. **Organized crime**. 4th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall, 2007.

Vitit Muntarbhorn. **Combating Migrant Smuggling and Trafficking in person, especially Women: The Normative Framework Re-appraised**, paper prepared for the Berne Initiative 2002-The International Symposium on Migration, Geneva, 23-25 May 2002. อ้างถึงใน ทรงพล พันธุ์วิชาตกุล. **ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

Richards, R. James. *Transnational Criminal Organizations, Cybercrime and Money Laundering: A Handbook for Law Enforcement Officers, Auditors and Financial Investigators*.

Sifakis, Carl. *The Mafia Encyclopedia*. 2nd ed. New York: Facts On File, 1987.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ชื่อ นางสาวปาณิสรา พัวเวส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนราชินี และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาบัณฑิตที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2544 หลังจากนั้นสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2548 และสอบเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ. 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย